Yengeç Kitabı

Çocuğunuzu yanlış terbiye ediyorsunuz

Bu Bir Sebil Yayınıdır

- YENGEÇ KİTABI -

© Copyright Sebil Yayınevi

ISBN 975 - 7480 -

İSTANBUL
1995

YENGEÇ KİTABI

– Çocuğunuzu Yanlış Terbiye Ediyorsunuz!.. –

Tercüme:
ALİ SEYYAR

BİRİNCİ BASIM

Sebil Yayınevi

Bâb-ı Âli Cad. Vilâyet Han Kat: 1
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: 526 38 96 - Fax: 527 20 99

...ğlu DÜZDAĞ

SEBİL YAYINLARI NU. : 203
DİZGİ : UKAZ
BASKI : SEHER OFSET
KAPAK : KADİR UZ
CİLD : İRFAN MÜCELLİDHÂNESİ

Mütercim Ali Seyyar'ın kısa terceme-i hâli:

1960 Sakarya doğumludur. 1967'den 1993 senesine kadar F. Almanya'da yaşadı. İlk, orta ve lise (Gymnasium) tahsilini Ulm'de ikmal etti. 1982 senesinde Almanya'da yayınlanan bir Türk mecmuası tarafından tertiplenen kompozisyon müsabakasında birinci oldu. (Mevzu: F. Almanya'da Türklere tatbik edilen Entegrasyon ve Asimilasyon Politikaları)

1983'den itibaren Mannheim Üniversitesi, İşletme Fakültesi'nde okudu, daha sonra İktisat Fakültesi'ni bitirdi. 1990'da kendisine milli iktisatcı (Diplom-Volkswirt) ünvanı tevcih edildi.

Üniversite yıllarında serbest mütercim olarak çalıştı. Ayrıca Münih Goethe Enstitüsü adına Almanca Dili öğretim elemanı olarak muhtelif lisan akademilerinde vazife aldı. 1990-1991 yılları arasında, Ludwighafen Belediyesi, Yabancılar Meclisi'nde Türkleri temsil etti ve Eğitim Komisyonu'nda aktif rol üstlendi.

İki Almanya'nın birleşmesiyle Sanayi Odası'nın eğitim mütehassısı olarak yeni Eyaletlerde kurulan meslekî akademilerde müteşebbislere işletmecilik dersleri verdi (1991-1993). 1994'den itibaren İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, «Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler» bölümünde doktorasını yapmaktadır.

İHTAR:

Okuyucularımdan bu kitabı, çocuklarının eline geçmemesi için, iyi bir şekilde saklamalarını rica ederim. Eğer çocuklarınız kitapta yazılı olanları ve bilhassa kendi terbiyeleri hususunda yaptıklarınızı öğrenecek olurlarsa, üzerlerindeki tesirinizi tamamen kaybedersiniz.

Dr. Chr. G. Salzmann

İÇİNDEKİLER

Takdim 9
Birinci Baskıya Önsöz 13
Dördüncü Baskıya Önsöz 21
Çocukları Kendinize Karşı Kindar Yapma Çâreleri veya Yolları (1-11. Hikâye) 23
Çocukların Kendinize Karşı İtimadını Kırma Çâreleri veya Yolları (12. Hikâye) 35
Çocuklarınızı Kendinize Hakaret Ettirmenin Çâreleri veya Yolları (13-17. Hikâye) 37
Çocukları Kardeşlerine Karşı Kinli ve Kıskanç Yapmanın Çâreleri veya Yolları (18- 20. Hikâye) 42
Çocuklarda İnsanlık Sevgisini Yok Etme Çâreleri veya Yolları (21-23. Hikâye) 49
Çocukları Zalim ve Gaddar Yapmanın Çâreleri veya Yolları (24. Hikâye) 53
Çocukları Hınçlı Yapma Çâreleri veya Yolları (25-26. Hikâye) 56
Çocukları Kıskanç Yapma Çâreleri veya Yolları (27. Hikâye) 63
Çocukları Başkalarının Felâketlerinden Sevinir Hale getirmenin Çâreleri veya Yolları (28. Hikâye) 65
Çocuklarda, Bazı Hayvanlara Karşı Nefret Telkin Etme Çâreleri veya Yolları (29. Hikâye) 67
Çocukları, Tabiatın Güzelliklerine Karşı Hissiz Yapmanın Çâreleri veya Yolları (30-31. Hikâye) 69
Çocuklarınıza Cin ve Peri Görmeyi Öğretmenin ve Yersiz Korkulara Düşürmenin Çâreleri veya Yolları (32. Hikâye) 74
Çocukları Dinden Soğutmanın Çâreleri veya Yolları (33 -37. Hikâye) 77
Çocukları İnatçı Yapma Çâreleri veya Yolları (38. Hikâye) 82

Çocuklara Yalan Söylemeyi Öğretme
Çâreleri veya Yolları (39-43. Hikâye) 85
Çocukları Küçük Yaştan İftiracılığa Alıştırma Çâreleri
veya Yolları (44. Hikâye) 96
Çocukları Somurtgan ve Bulundukları Vaziyetten Gayri Memnun Yapmanın Çâreleri veya Yolları (45-46. Hikâye) 99
Çocukları İnatçılığa Alıştırmanın Çâreleri veya Yolları
(47. Hikâye) 104
Çocukları Bu Dünyada Faydasız, Hayatlarını Zevksiz
ve Neş'esiz Yapabilmenin Çâreleri veya Yolları
(48. Hikâye) 108
Çocukları Obur Yapma Çâreleri veya Yolları
(49-51. Hikâye) 112
Çocukları İfrita (Aşırılıklara) Sürükleme Çâreleri
veya Yolları (52. Hikâye) 116
Çocuklarınızın Hevesini Kırmanın Çâreleri veya Yolları
(53. Hikâye) 118
Çocukları Aptal Yapmanın Çâreleri veya Yolları
(54- 55. Hikâye) 120
Çocukları Beceriksiz Yapmanın Çâreleri veya Yolları
(56. Hikâye) 124
Çocuklara İntizamsız ve Dağınık Olmayı Öğretmenin
Çâreleri veya Yolları (57. Hikâye) 127
Çocukları Züppe Yapmanın Çâreleri veya Yolları
(58. 59. Hikâye) 129
Çocukları Tembel ve Haylaz Yapmanın Çâreleri veya
Yolları (60. Hikâye) 135
Çocukları Cimri Yapmanın Çâreleri veya Yolları
(61. Hikâye) 138
Çocukları Hissiz ve Duygusuz Yapma Çâreleri veya
Yolları (62. Hikâye) 142
Çocukları Ahlâksız Yapma Çâreleri veya Yolları
(63–68. Hikâye) 144
Çocukları Sıhhatsız ve Mızmız Yapma Çâreleri veya
Yolları (69–74. Hikâye) 152

TAKDİM

Christian Gotthilf Salzmann 1 Haziran 1744'de Almanya'nın doğu bölgesinde olan Erfurt'un küçücük bir kasabasında Dünya'ya gelmiştir.

Yaşadığı asırda, Avrupa'da fikrî sahada tabiî ve mantıkî görüş hâkimdi. Naturalist ve Rasyonalist denilen bu görüş taraftarları, aklın kabul etmediklerini kabule yanaşmayarak bütün bâtıl inanışlara ve hıristiyanlığın koyu taassubuna hücum ederek, ruh ve fikir alanında insanları yükseltmek için – bilhassa terbiye (eğitim) sahasında – çalışmaktaydılar.

Salzmann, bir kilisede vâiz olan babası ile her zaman kırlara gezmeğe çıkardı. 65 yaşında bir ihtiyar olan babası, ona dâima dinî telkinatlarda bulunur ve taassubdan uzak kalmasını arzulardı.

Genç yaşta lâtince öğrenen **Salzmann** bu samimî münasebetten bahsederken şunları demektedir:

«Babamın kalbime attığı bu sevgi tohumu bende daima iyiye, daima şefkate bağlı bir his meydana getirmişti.

Seneler geçtikce ben, ruhumdaki bu büyük düşüncelerin himâyesine sığınarak saâdetin ne olduğunu anladım. Bütün saâdet ve huzurumu daima iyiyi, daima şefkâtı ve daima büyük varlığı, yani Allah'ı düşünerek temin ettim.»

Bulunduğu kasabanın küçük mektebine giden **Salzmann**'a

bu mektebin öğrettikleri kâfi gelmediğinden, babasının bütün kitaplarını ve bilhassa bunların arasındaki büyük filozofların kitaplarını durmadan okudu.

Salzmann'ın arkadaşları kasabanın civarındaki dereye yüzmeğe giderlerdi. Bir gün onu da kandırarak götürdüler. Arkadaşlarından ilk suya atlayan bir daha çıkmadı. Derenin dibindeki çamurlara saplanmıştı. Yanlarındaki kayıkçı, çocuğu zorla kurtardı. **Salzmann** da korkudan titreyerek elbiselerini giyip eve döndü. Bir daha da böyle bir hevese kapılmadı.

Onda hasıl olan ölüm korkusu ve ölümü ile ana babasına vereceği acı düşüncesidir ki; ona, sonraları tesis ettiği mektepteki çocuklara yüzme öğretmek için bir yüzme hocası tutturdu. **Salzmann** 1756'da Langensalz'da **Lindner**'in büyük bir dikkat ve ihtimamla talebelerini yetiştirdiği Gymnasium'a (Lise) girdi.

Salzmann bu mektepte iki sene kaldıktan sonra babasının evine döndü ve hususî olarak çalışmağa başladı.

1761'de de Jena Üniversitesi'ne «Theologie» (İlâhiyat) tahsiline gitti. O zamanki Jena Üniversitesi talebelerinin sürmekte olduğu sefilâne ve çılgınca hayat onu hiç memnun etmedi. Kimse ile arkadaş olamadı ve boş vakitlerinde kendi kendine gezintiler yaptı ve ormanları dolaştı. İşte ondaki tabiat sevgisinin başlangıcı da budur.

Üniversiteyi bitirince yine babasının evine dönerek dört sene kaldı. Bu müddet zarfında genç kız kardeşlerinin tahsilleri ile bizzat meşgul oldu ve kendi kendine çalıştı. Evinde geçirdiği bu dört senelik münzevî (yalnız başına kalma) hayat ona, düşünmesini ve tabiatı tetkiki temin etti. Bu sırada civar kasabalardan birinde bir kızla evlendi. İlk çocuğunun Dünya'ya gelişi, kendi babasının ve karısının ana ve babasının ölümleri onda büyük değişiklik yaptı ve hayat mücadelesi ile karşı karşıya kaldı. Artık hayatın yükünü de anlamış ve kâmil bir adam olmuştu.

Hayatını kazanmak mecburiyetinde kalan **Salzmann**, 1772' de Erfurt civarında bir köye rahip olarak gitti. Burada halkın derin cehâletini ve bu cehâletin doğurduğu büyük maddî, manevî perişanlığı yakından görerek bir mektep açmağa karar verdi. Yalnız iki hareket noktasını tercih etmede tereddüde düşüyordu:

1– Halkı yanlış düşüncelerinden, kötü ananelerinden kurtarmağa ve onlara hakikati göstermeğe mi uğraşmalı;

2– Yoksa çocuklardan mı işe başlamalı idi?

O, bu ikincisine karar verdi ve «Çocuklarla Münâsebet ve Çocuk Sevgisi» kitabını yazdı.

Salzmann 1781 de Erfurt'tan ayrılarak Bessau'da **Basedow**'un müessesesine öğretmen ve mürebbi olarak gitti. Burada uzun zaman kalamadı. İtidali seven ve güzel ahlâklı bir insan olan **Salzmann**, hırçın tabiatli olan ve etrafındakilere haşin muamele eden **Basedow** ile geçinemedi ve müesseseden ayrıldı. Thüringen ormanlarının kuzeydoğu-sundaki Schnephenthal'e çekildi. Buranın dükası ona 1200 mark hediye etti. **Salzmann** bu para ile bedelinin bir kısmını ödeyerek bir bina aldı ve hedefini 12 yıl sonra gerçekleştirerek bir mektep açtı (1784).

Bu müessese uzun mücadeleler ve çalışmalarla genişledi. Birkaç yıl sonra ikinci bir bina yapıldı. 1803'te de üçüncü bir bina ilâve olundu. **Salzmann**'ın ilk talebeleri olan meşhur coğrafya âlimlerinden **Karl Ritter** ve kardeşi buraya muallim olarak geldiler.

1803 yılında müessesenin talebe sayısı 61 idi.

Salzmann sabahın dördünden gece saat ona kadar çalışırdı. Durmadan okurdu. Bulabildiği boş vakitlerinde de civardaki küçük bir ormana kaçar ve doya doya tabiatı seyrederdi. Bütün bu yoğun çalışmaların arasında da yazmağa vakit bulur ve çocuk terbiyesi hakkında eserler yazardı. 1784'de «Çocuk Terbiyesinde Bazı Meseleler» kitabını yazdı.

Daha sonra «Terbiyecilerle Ebeveyne Schnephenthal'dan Haberler» ve «Genç Kız ve Erkek Çocuklarının Kütüphanesi»ni yazdı.

Salzmann'ın «Yengeç Kitabı» adını verdiği çocuk terbiyesi ile alâkalı eseri 1780'de çıktı ve onun hayatında dört defa basıldı. **Salzmann**'ın ölümünden (1811) sonra 1819'da beşinci, 1829'da altıncı baskıları yapıldı ve o tarihten sonra mütemadiyen bu baskılar yenilendi.

Esere yengeç adı verilmesinin sebebi, tersine terbiye usullerinden kinaye olarak kabına, gerigeri giden ve üç küçük yavrusuna kötü bir örnek olan bir yengeç resmi konulmasındandı. Bu resmin altında şu yazılar vardı:

«– Babacığım, senin bunları yaptığını görürsem, ben de yaparım!»

Salzmann «Yengeç Kitabı»nı, halk için yazmış ve bu kitapla ana ve babalara, çocuklarını nasıl yanlış terbiye ettiklerini göstermek ve onlara hikâyeler halinde verdiği birçok aksi terbiye misalleriyle nasıl doğru hareket etmek lâzımgeldiğini göstermek istemiştir.

Batı Dünyası'nın tabii ve mantıkî terbiye metodunun ilk kurucularından olan pedagog **Salzmann**, «Yengeç Kitabı»nda toplanan ibret dolu eğitici hikâyeleriyle başarılı olmuştur ve bu eser günümüze kadar kıymetini muhafaza edebilmiştir.

Ali Seyyar

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Çocuktaki her hatanın, her kötü hareketin veya her arsızlığın sebebini ana ve baba beraber aramalıdırlar. Çünkü bunun müsebbibi muhakkak ki ya ana, ya baba, yahûd her ikisidir. Bu söylediğim acı olmakla beraber doğrudur. Çocuğun yanlış yetişmesindeki başlıca sebebleri şunlardır:

1– Yanlış örnekler: Anlayışı, iyi ve kötüyü ayırma kudreti henüz teşekkül etmemiş olan bir çocuk, etrafında gördüklerinden ve işittiklerinden başka birşey yapamaz. Ondan, bunun aksine hareket etmesini istemek, Almanca'dan başka dil bilmeyen bir Almanın yanından ayırmadığı oğlundan Fransızca konuşmasını istemesi kadar mantıksız olmaz mı? Sonra çocuk Fransızca konuşmayınca da onu tekdir etse, azarlarsa, ve:

«–Adam olmaz evlât... Öteki çocukların ne güzel Fransızca konuştuklarını gör... Adam olmıyacaksın vesselâm!» dese ne olur!?

Sonra birçok ebeveynin çocuklarına verdikleri şu misâle bakınız: Çocuklar ile çekişir ve onlardan mükemmel bir hareket isterlerken akşam eve zilzurna sarhoş gelir ve onlardan uslu durmalarını isterler. Çocuklarında işledikleri kusurlardan bahsederler, sonra çocuk bunu yapacak olursa döverler. İşten şikâyet ederler, sonra çocuk çalışmazsa homurdanırlar. Kısaca çocukların yapmasını istemedikleri herşeyi kendilerine mübah görürler. Çocuklarına böyle misâller gösterenler herhalde iyi bir terbiyeci olduklarını iddia edemezler; çünkü çocuk, hatalarını örnek olarak önce ana ve babasından alır.

2– Çocuğu bakıp gözetmedeki noksanlık: Ekseriyetle

ebeveyn, çocuklarını iyi yetiştirme, iyi terbiye etmeğe çalıştıklarından, fakat ne yazık ki, bunun hiç de verimini göremediklerinden şikâyet ederler. Fakat bu yetiştirme dedikleri şey, yakından tetkik edilecek olursa, muhakkak ki, kendilerinin günde verdikleri, yahud da bir başkasına verdikleri bir iki saatlik bir dersten ibarettir. Bundan sonra çocuklarını kendi hallerine başıboş bırakırlar. Yahud da hizmetçilerin eline terkederler. Kendileri ticaret işlerine, şahsî işlerine o kadar dalmışlardır veya o kadar çok misafirleri vardır ki, daldıkları zevk ve sefa ve eğlenceden çocuğun, çocukluk çağının mühim bir kısmının kendi bakıp gözetmelerinden uzak olarak, çocuk ruhunun kavrıyamıyacağı mânâsız, insanlık için bir dert teşkil eden bir cemiyete mensup insanlar arasında geçirmekte olduğunun farkına varmazlar. Eğer bir kız çocuğu oda hizmetçisi kadar hayasız, oğlan da bahçıvan çırağı kadar bayağı düşüncelere sahip olursa buna sebep kimdir? Muhakkak ki o çocuklar değil!.. Bilâkis onun bunlarla temasını farketmiyen, hattâ alâkasızlıkları ile kolaylaştıran ana babadır.

3– Terbiye şeklindeki hata: Bu hususta kâfi izahat vermek gerekirse, bu bahis o kadar derindir ki, cildlerle kitap yazmak kâfi gelmez. Meselâ keyfiniz yerinde olduğu zamanlar çocukların en büyük kabahatlerini müsamaha ile karşılarsınız!.. Hele bir de keyfiniz kaçsın, ocaktaki süt mü taştı, yoksa canınızı sıkan bir mektup mu geldi, artık zavallı küçüğün çekeceği vardır. En ufak hatasını en ağır cezalarla cezalandırır, zavallının dayaktan canını çıkartırsınız!.. Halbuki kırdığı küçük bir fincandır. Sonra onlar itiraf ettikleri şeyler için de cezadan kurtulurlar.

Rica ile istedikleri şeyler hiçbir zaman yapılmadığı halde, huysuzlandıkları zaman en tatlı kelimelerle yatıştırılırlar. Altı yaşındaki bir kızdan yirmi dört yaşındaki annesi, veya otuz yaşındaki babası kadar akıllı ve kâmil olması, onlar kadar bil-

farz alışveriş etmesini bilmesi istenebilir. Bu, ateşi gazla söndürmek kadar mânâsızdır.

Görüyorsunuz ya!.. Çocuk cemiyetinin, iyi tetkik edilmemiş ve tahkik edilmemiş fikirlerle itaat altına alınılmak istenildiğini söylemekle, hiç de hata etmiyorum. Kimse de, bu işkenceler altında inleyen çocukların feryatları ile alâkadar olmamakta ve onlara hak kazandırmaya çalışmamaktadır!.. Doğru değil mi?

Bu yanlış hareketlerin, cemiyetteki fena tesirleri hesap edilmiyecek kadar çoktur. Böyle binlerce günahsızın hayatlarının en güzel olması lâzımgelen günlerini, böyle azap içinde geçirmeleri hakikaten acıdır. Cemiyetin işe yarar organlarını teşkil edecek olan bu çocukların ana ve babalarının bilgisizlikleri yüzünden bütün kuvvet ve kudretlerini kaybetmeleri, aptal ve cemiyete zararlı olmaları da ayrı bir fâciadır.

Böyle büyük bir kitlenin ne ağır yükler altına girdiğini görüp de yüreği kan ağlamıyan hakikî bir insan var mıdır? Ana ve babasının sevgisinden başka birşey bilmeyen, onların her sözünü gökten gelmiş gibi kabul eden bir genç insan, yani çocuk bunlara inanır, bunları doğru zanneder ve bu şekilde hareket ederse ve sonra böyle yanlış bir yola saptığını zayıf ve iradesiz vücudu, yaralı ve yaşlı gözler ile hissederse?.. Fakat hepsi bu kadar da değildir!.. Çocukların mevkileri kadar ana, babaları da mevkilerini kaybederler.

İnsan ruhunun tasavvur edebileceği en büyük zevk, ulaşabileceği en büyük hayâl; adının ve âilesinin şerefini, yetiştirdiği sağlam ruhlu, sağlam iradeli nesillere terkedebileceği düşüncesidir... İnsanların en büyük düşünceleri, en büyük ümitleri çocuklarının sağlam ve iyi yetişmesi, ihtiyarlık demlerinde kendilerine bir destek olabilmesidir!.. Biz ölürken bıraktığımız şerefli ismin Dünya durdukca durmasını isteriz. İyi evlâtlar hakikî hazinelerdir. Eğer geçinmesini, iyi hareket

etmesini gerçekleştirebilirlerse, kendilerine iyi bir mevki temin ederler. Gelişmesini tamamlıyamıyarak çocuk kalanlara nazaran daha iyi idare etmesini ve daha iyi kazanmasını bilirler. An'ane ve düşünceleri bizden daha kabahatsız, hattâ saf olan dedelerimiz, bunu bizden daha iyi bilirler ve servetlerini, çocuklarının adedine göre hesap ederlerdi. Bu hususda şöyle düşünürlerdi: Kuvvetli bir elde yay ne ise, âiledeki erkek çocuklar da odur. Bir yayın ok kılıfında ne kadar çok ok olması lâzımsa, bir âilede de o kadar erkek çocuk olmalıdır. Bir kalede düşman ile çarpışmak ne kadar faydalı ise, ne kadar namusunu korursa, bunlar da o kadar faydalıdır, o kadar korur diye düşünürlerdi.

Yanlış anlaşılmasın, kız çocuk da servet getirir! Gerçekten çocukla dolu bir oda ana ve babaya daima saâdet temin eder. Ruhlara hiçbir tiyatro sahnesi bile böyle sıhhatli, böyle temiz ve böyle kudretli bir zevk temin edemez. Küçüklerin oynamaları, o içten gelen temiz kahkahaları, neşeleri ap ayrı bir zevk kaynağıdır. İlk adımını atan bir bebeğin bize verdiği neşeyi hangi sanatkârın bedîî (benzeri olmayan hayret verici güzellik) hareketleri temin edebilir? Ana babanın kulağına hiçbir konser minimininin sesi kadar tatlı gelmez!.. Onun ilk «Baba!..» veya «Anne!..» diye yükselen sesi kadar tatlı bir musiki var mıdır? Bir evlâdın, etrafını işlediği ve ilk elişi olan mendil kadar şık bir mendil hangi moda mağazasında bulunur? Onun yaptığı bir gemi resmi kadar güzel bir resmi bir ana baba hangi resim müzesinde görebilir?!

Fakat, bu gündelik yorgunlukları hissettirmiyecek, hayatın çekilmez kahırlarını unutturup bizi yeniden kuvvetlendirecek, bize bunlarla mücadele kuvvetini verecek olan bu zevki maalesef ki birçok âileler unutmuşlardır. Hattâ bunu hissetmiyorlar. Bu telâfisi mümkün olmıyan en büyük kayıptır.

Çocukların ne kadar büyük bir hazine olduğunu takdir eden ebeveyn ne kadar enderdir!. Bir çocuğun, ruhlara, temin ettiği

zevki ve hazzı bulabilen kaç âile vardır?! Maâlesef ki bugün bazıları çocuklarından uzak kalmakla saâdet duyarlar. Çocuklarından uzak geçirdikleri saatler onların en rahat en sâkin zamanlarıdır. Evlerinden uzakta birkaç saat geçirebilmek için ellerindeki paraları son meteliğine kadar sarfederler ve bunun için vesileler icat ederler!. Çocukları arasında geçirecekleri her saate boşuna geçmiş, kaybedilmiş zamanlar olarak bakarlar ve bundan şikâyet ederler!. Hayatlarının hiç de çekilir birşey olmadığını söylerler. Bu zavallı insanlardan daha bedbaht kimseler var mıdır? Bunlar önlerinde en temiz ve en leziz bir kaynak bulunduğu ve musiki kadar âhenktar sesi ile onları çağırdığı halde, susuzluktan şikâyet eden budalalardan farksızdırlar!

Birçok âilelerde rastlanılan bu hal, onların çocuklarını büyütmek için onlara tatbik etmekte oldukları yanlış terbiye (eğitim)nin eseridir. Onları itaatsiz, güldürücü, yaygaracı, inatçı veya çekilmez bir hale getiren, onları yetiştirenlerdir. Yani ana-babalardır. Bu şekilde eksik, kusurlu ve terbiyesiz çocuklar, muhakkak ki, bir âile için bir kıymet ifade etmez. Böyle haşarı ve yarı vahşî bir âilenin babası acınacak, zavallı bir adamdır!. Çünkü onun çocuğunun yiyecek ve giyeceği temin için uğraşacağı günlük meşgalesine mukabil mükâfatı yine bu bir sürü lâf anlamazın mânasızlıklarını ve kahırlarını çekmektedir. Aklınca bunlara mukabele için de ona verilen büyük müsaade, lüzumlu veya lüzumsuz, çocuğu istediği kadar dövebilmektir. Bu şekilde çocuklarını hasta ve cılız yaparlar, onlarda daha birtakım kusurların ortaya çıkmasına sebep olurlar. Bunun neticesi olarak da vaktini bir odada geçirmek mecburiyetinde kalan bir çocuğun dırdırlandığını bir ötekisinin sarı benzi ile öksürdüğünü, üçüncüsünün, inlediğini, dördüncüsünün gürültü yaptığını göstermektense, açık havada üç beş arkadaşı ile muhabbet ederek vakit geçirmeyi, çocuklarının ve karısının yanında kalmaya tercih ederler.

İşte bütün bu sebeplerdir ki bende bu kitabı yazmak arzusunu uyandırdı. Kitabım bu zavallı ve mâsum yavruların bir müdafii olacaktır. Sizin bilgisizliğiniz, düşüncesizliğiniz ve muhakemesizliğiniz dolayısiyle sıhhatlerinden ve hayatlarından kaybeden bu zavallıların siz ana babalardan bir takım istekleri olacaktır. Ben bunları birçok misâllerle canlandırmak istedim. Bunlardan birini okumak zahmetine katlanacak olanların hiç de farkında olmadıkları halde, bunun evlerinde aynen hikâyede olduğu gibi geçmekte bulunduğuna kanaat getireceklerinden eminim.

Evet bir çok âilenin bu kadar mânasız şekilde (tıpkı size bu kitapta anlattığım gibi) yanlış hareket ettiği muhakkaktır.!.. Yine birçok ana ve baba çocukların hastalık ve hatta ölümlerinden bile mesuldürler!.

Haşin ebeveynlerin, yazdıklarımı okumakla düzeleceklerini söyleyemem! Belki de kitaba kızarak ellerinden atacaklar ve bana küfür edeceklerdir. Yine kendi aksi usûlleriyle çocuklarını terbiye edeceklerinden eminim. Ben de zaten bu kitabımı böyleleri için yazmadım.

Yalnız, biraz düşünme kabiliyeti itibariyle küçük bir kıvılcıma mâlik olanların dikkatleri çekilmiş olacaktır. Nasıl mı? Onlar düşünecekler! Çocuklarımın bana bu kadar üzüntülü saatler geçirten huysuzluklarından acaba ben mi mesulüm? İşte bu düşünce onları olgunlaştıracak, kitabımı nihayetine kadar okuyacaklar, düşünecekler ve neticede bana hak verecekler. Eğer en az on âile bu neticeye varsa bu güne kadar yaptıkları deliliklerden utansa, çocuğun sıhhatini bozan mamalardan, yulaf unlarından vazgeçseler, çocuklarının, olmasını ve konuşmasını istedikleri şekilde olsalar ve konuşsalar; onların yetiştirilmesine biraz daha akıllıca gayret etseler, bunların neticesinde on evde âile saadeti yeniden teşekkül etse, bu birkaç sayfa yazıma ne büyük mükâfatlar almış, bunları yazdığımdan dolayı pek büyük bir gurur duymuş olurum.

Kitabımı okuyan ana ve babalardan, çocuklarında görmek istedikleri iyi hareketler hakkında bazı şeyleri bulamıyanların olabileceğini de itiraf ederim. Yalnız şuna emin olabilirler ki, bu kitabımda onlara göstereceğim misâlleri dikkatle okur ve biraz da düşünürlerse, bundan sonrasını kendileri bulabilirler.

Bu kitap biraz mizahî bir şekilde yazılmıştır. Bundaki maksadım, yazdığımın gülünecek şeyler olduklarını göstermek değildir. Bilâkis bunlar, insanları ağlatacak kadar hakiki facialardır. Bu şekilde bir üslûp kullanmaktaki maksadım, ağır ve felsefî bir lisan yerine, basit bir ifade yoluyla can sıkmayacak bir tarzda fazla okuyucu bulabilmekdir. Onlara şaka ve alay yoluyla hakikati göstermekdir...

Belki misâllerimde biraz da fazla ileri gittim. Eğer, böyle ise, beni afvedeceğinize eminim. Bu hususda okuyucularımın yüksek zekâ ve görüşlerine sığınıyorum. Unutmamalıdır ki, insan birşeyi anlatabilmek için evvelâ onu gösterebilmeli, teşhir ve tahlil etmelidir... Hâdiseleri oldukları ve göründükleri şekilde göstermelidir. Bir ressamın bir dilenciye giydirdiği bir temiz elbise, muhakkak ki, seyredenlerin o dilenci üzerinde görecekleri pejmurde elbiseden daha mânâsız olur!..

Tabiat'ta herşeyin olduğu gibi gösterilmesi tabiî kabul edilir.

Bu hususda beni kabahatli görmiyeceğinize eminim.

Bundan başka, biraz dikkatli olan okuyucularımdan bu kitabı çocuklarının eline geçmemesi için iyi bir şekilde saklamalarını rica ederim. Eğer çocuklarınız kitapta yazılı olanları ve bilhassa kendi terbiyeleri hususunda yaptıklarınızı öğrenecek olurlarsa, üzerlerindeki tesirinizi tamamen kaybedersiniz.

Chr. G. Salzmann

Salzmann (1744 - 1811)

DÖRDÖNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

Yayıncım, kitabımın bir baskısını daha yapacağını ve bunu lüzumlu gördüğünü söyledi. Bu benim için ne büyük bir saadet!.. Eserîmin yirmi beş sene sonra bile okunmakta olduğunu görmek, her müellife nasip olmıyan bir mazhariyettir!..

Benim bütün gâyem küçük bir âlemi kendilerine karşı tatbik edilmekte olan yanlış bir terbiye sisteminden korumak, onların işkenceli hayatını düzeltmek ve bütün insanlığı alâkadar eden bir yarayı iyi etmekti. Bir çokları benim bu gaye uğrunda ne kadar çalıştığımı bilir.

Maamafih, yavrusunun odasında, onun yanında tam bir sükûn ve saadet hisseden anneler mukabil çocuklariyle bir arada kalmayı en büyük azap zanneden ve onlardan temin edemediği zevki hariçte binbir bahane ile temine çalışan babaları da vardır. Kitabımın onlardan bazılarını da bu yanlış düşüncelerinden kurtardığını biliyorum.

Bu eserimdeki netice şudur: Ebeveyn ve terbiyeciler! Çocuklarınızda kusurlar ve hatalar varsa bunların sebebini onlardan önce kendinizde arayınız; Evet, bu sizdedir. Bu birçokları için belki sert bir mesajdır, fakat hakikattir. Öyle bir hakikattir ki kabul edilir ve tashihi için çareler aranılırsa, çok iyi neticeler elde edilir. Bu netice elde edilince de ebeveynle, terbiyecilerin gözleri gafletten açılmış ve çocuk âlemi de parlak bir şefkat meş'alesiyle aydınlatılmış olacaktır. Serkeşlik, yaramazlık, sinir bozuklukları gibi çocuklarınızda gördüğünüz mânasızlıkların da çoğu ortadan kalkacaktır!.

Allah size ve çocuklarınıza yardımını esirgemesin ve bu işte sizin en büyük yardımcınız olsun! Bilhassa size saâdet getiren, fakat buna mukabil sizin kusurlarınız yüzünden daima suç altında bulunan bütün kusurların sebepleri daima kendilerinde aranan yavrularınızın yardımcısı olsun!.

Eğer yazdıklarımı tatbik ederseniz, onların sıhhatli, neşeli, itaatli ve iyi olacaklarını ayrıca dudaklarında eksik olmaması gereken masum gülümsemelerini acı feryatlara dönüşmeyerek bütün kötülüklerden kurtulacaklarını temin ederim. Bunu zamanla siz de göreceksiniz.

Eğer dediklerimin doğru olduğunu görür, bunları tanıdıklarınıza anlatır ve onların da böyle hareketlerini temin ederseniz bana da gereken mükâfatı vermiş olursunuz!..

Schnephenthal: 1806

Dr. Chr. G. Salzmann

ÇOCUKLARI KENDİNİZE KARŞI KİNDAR YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I- ONLARA KARŞI YALNIZ AKSİ DAVRANIN ONLARDAKİ KİN KENDİ KENDİNE HASIL OLACAKTIR

Hikâye:1

Küçük **Lottchen** babasının çiçek bahçesine gitmişti: Orada çok güzel menekşeler vardı. **Lottchen** sevinçle bağırdı:

«– Aman ne güzel çiçekler!.. Bunlardan bir etek dolusu toplar anneme bir demet yaparım!..» ve eğilerek önlüğünü bunlarda doldurdu sonra da oturarak bir demet yaptı.

«– Tamam, şimdi koşarak anneciğime bunları götürüp veririm!.. Kimbilir ne kadar sevinecek!.. Belki bana bunun için birkaç öpücük de verir.» diye düşündü.

O, annesini daha ziyade memnun edebilmek için evvelâ mutfağa koşarak oradan bir bardak aldı, çicekleri içine koydu, merdivenlerden sevinçle hoplıyarak çıktı. Birden ayağı kaydı ve düştü!.. Porselen bardak binbir parça oldu. Menekşeler etrafa saçıldı. Oradan şangırtıyı duyan anne hemen dışarı fırladı. Yerdeki cam kırıklarını görünce gözleri hiddetten yerlerinden oynadı. Geriye dönerek odadan kocaman bir sopa aldı ve

küçücük yavruya bu bardakla ne yapmak istediğini sormadan ve onun tek bir kelime söylemesine fırsat vermeden zavallıyı dövdü.

Zavallı küçük bu düşüşten ve bardağın kırılmasından o kadar korkmuştu ki, tirtir titriyordu.

«– Anneciğim!»den başka bir şey söyleyemiyordu.

Fakat bu hiçbir işe yaramadı.

Anne:

«– Seni, hayvan seni!. Böyle güzel bir bardağı nasıl kırarsın ha?!» diyerek onu bir parti daha dövdü.

Bunun sonunda **Lottchen**'de daima haksız yere dövüldüğü kanaati uyandı. Bunu uzun zaman unutmadı ve bir daha annesine bir çiçek demeti hediye ettiğini kimse görmedi!..

Hikâye: 2

Luis'cike babası kalaylı bir mutfak takımı hediye etmişti. Ona bundan daha fazla sevindirici birşey verilemezdi. Bunlar kendisine hediye edildiği gün, hemen onları tanzim etti. Öteki çocuklar onu ziyarete geldikleri zaman hemen bunlarla evcilik oynanır, ziyafet verilir, sonra da hepsi yıkanarak gene intizamla yerli yerine konurdu. Ana babası da onun bu halini gördükçe, çocuklarının intizama alıştığından memnun olurdu.

Fakat bu memnuniyet onlarda uzun zaman devam etmedi. Çünkü küçük kardeşi **Wilhelm** onun bu oyuncaklarını kıskandı ve kendisine de verilmesini istedi. Babası çocuğa bir tabak verdi. Biraz sonra yine ağladı, bir tabak daha verdiler. Fakat az sonra da oğlan çocuğu bu iki tabağı ezdi. **Luis**'cik, eve gelip bunu görünce gözlerinden iri yaş taneleri boşaldı. Kendisine, bu tabakları kardeşine babasının verdiğini söylediler; o da birşey diyemiyerek sustu. Ertesi gün gene böyle oldu ve iki tabak daha ezildi.

Luis'cik, kendini daha fazla tutamıyarak ağlamaya başladı,

hıçkırarak babasına koştu.

«–Babacığım!. **Wilhelm**'in benim güzel oyuncaklarımı bozduğunu biliyor musun?» dedi ve ne cevab aldı biliyor musunuz?

«– Peki sana ne oluyor? Ben senin oyuncaklarını istediğim gibi kullanabilirim. Ne istersem yaparım!..» **Luis**'cik sustu. Bunun üzerinden bir hafta geçmişti ki çocuk bütün neşesini kaybetti. O ıstırabını belli etmedi ama, o zamandan itibaren babasına karşı çekingen oldu ve çok uzun bir zaman babasına sevgi ile bakamadı.

Hikâye: 3

Ben çocuklariyle alâkadar olmayan çok garip bir baba daha gördüm. O, çocuklarını istedikleri gibi hareket etmekte tamamen serbest bırakırdı. Çocuklar da istedikleri kadar kavga ederler, itişirler, didişirler, bağırışırlar, o bundan hiçbir zaman rahatsız olmazdı. Fakat hele çalışırken herhangi bir şey istediği gibi olmasın; karısı yahud da bir başkası onu rahatsız etsin!.. O zaman onu müthiş bir hiddet kaplardı.

O daha bekârken böyle hiddetlendiği anlarda çay bardaklarını atıp kırar, yahud da köpeğini döverdi. Fakat evlenip de çocukları olunca hiddetini onlarda teskine başladı. Keyfi yerinde olmadığı zamanlar en küçük şeyler için onlara karşı o kadar barbarca hareket ederdi ki, zavallıların ağızlarından, burunlarından kan çıkardı.

Sorarım size, çocuklar böyle zâlimleri sevebilir mi? Tabii ki onlar da babalarını sevmezlerdi.

Hikâye: 4

«–Çok rica ederim, bana şu benim **Kristiyan**'ı nasıl yola getireceğimi söyleyiniz. Eminim ki Dünya kuruldu kurulalı Güneş altında böyle inatçı, haşin tabiatlı bir kız yaşamamıştır.

Birşey söyledim mi, hemen köpek gibi karşılık verir. Şöyle biraz vurmak istesem parçalamak istermiş gibi gözlerini açarak üzerime yürür. Onu görmek bile istemiyorum!..»

Bir anne, erkek kardeşine böyle söylüyordu.

Bunları dinliyen erkek kardeşi, bu kadar şiddetli bir şikâyet karşısında hayret etmedi. Kız kardeşini teskin etmek için ona çocuğu tetkik ederek bu hareketlerinin sebebini anlıyacağını ve düzeltmeğe çalışacağını va'detti.

Ve bunun için uygun bir vesile de gecikmedi. **Selbstin** Hanım, -(küçüğün annesinin ismi böyle idi)– kardeşinin de hazır bulunacağı bir dâvet yaptı.

Yemekler yendikten ve kahveler içildikten sonra **Selbstin** Hanım, çocukların da, büyüklerin yanında gelip oturmalarına müsaade etti.

Bunlar üç çocuktular. İkisi hakikaten güzeldi. Daha ilk bakışta, onları her gören hayran olurdu. Üçüncü kardeş **Kristiyan**'cık da çirkin değildi. Fakat öteki kardeşlerinin yanında durunca çok güzel görülemezdi. Sevimli bir aptal hali vardı ve böyle kalabalık önünde konuşamıyacak kadar da mahcuptu. Öteki çocuklar öyle zarif giyinmişlerdi ki insan bakınca annenin onları giydirmek için elinden geldiği kadar gayret sarfettiğini ve muvaffak da olduğunu kabul ederdi. **Kristiyan**'cık ise büsbütün başka bir şekilde giyinmişti. Üstündeki elbisenin annenin eski elbiselerinden çıkarılan parçalardan yapıldığı açık bir surette belliydi.

Misafirler topluluğu:

«– Aman ne sevimli çocuklar!..» diyerek onları daha kapıdan girerken karşılamıştı. Herkes **Kristiyan**'cığın kardeşlerini öpüyor ve okşuyordu. Bu zavallı küçüğe ise, bir iki buse konduruldu ve bırakıldı. Fakat ötekilerin öpülmesi bitmiyordu. Kucaklara alınıyor, üzerlerindeki elbiselerin her tarafı beğeniliyor, onlarla bin bir türlü şakalar yapılıyordu. Zavallı **Kris-**

tiyan'cık da sanki orada varlığı bile hissedilmiyen bir eşya gibi bir kenarda bırakılmıştı. Bu oynanan komediyi memnuniyetle seyreden anne bu defa da öteki iki kızı methetmeğe başlamıştı.

«– Bunlar ne afacan şeylerdir, düşününüz bir kere, dün **Lotte** bana ne dedi. Gülmekten kırılacaktım. Ya **Luize** o da pek şekerdir!» diyordu.

Anne yarım saat kadar bu şekilde söylendi durdu. **Kristiyan**'cığı hiç kimse düşünmüyordu. Sanki o bu evden değilmiş gibi bir köşecikte kalmıştı. Utancından gözlerini yere eğmiş, elindeki tırnaklarına bakıyor, önlüğünün bağlariyle oynuyordu. Birden, artık bu azaba tahammül edemiyeceğini gösterir bir şekilde çehresini oynattı. Fırladı ve odadan dışarıya çıkarak kapıyı şiddetle vurdu.

Annesi, kardeşine:

«– Görüyorsun ya kardeşim! Ne adam olmaz çocuk!..» dedi.

Fakat ev sâhibesinin erkek kardeşi her nedense fevkalâde çok kızmış görünüyordu. El ve ayakları titriyordu. Bu odadan uzaklaşmak, gitmek ve bitişik odadaki kanepelerden birisine kendini atmak istiyordu. Sonunda bunu yaptı da...

Selbstin Hanım gelip de onu bu vaziyette görünce, bunun ne demek olduğunu sordu. Kardeşi:

«– Beni yalnız bırak, zâlim anne!..» dedi.

«– Ben mi zâlim?»

«– Evet sen!..»

«– Kime karşı zâlimim»

«– Çocuklarına, bilhassa **Kristiyan**'cığa karşı.»

«– Anlamıyorum. Bana açıkça anlat!.. Kapıyı suratımıza çarptığı için kendisine dayak atmadığımdan mı zâlim oluyorum?»

«– Senin gibi bir kadının böyle garip şeyler söylemesine şaşıyorum. Düşün bir kere, sende biliyorsun ki, **Kristiyan**

öteki kardeşleri kadar güzel değildir; bunun için de ne yapabilir, elinden ne gelir ki!.. Sen, Allah'ın ona vermediği şeyi, bir parça olsun kapamak için ona yakışan güzel bir elbise yapacağına, bilâkis tersini yapmışsın!. Onu daha çirkin ve ötekilerini büsbütün güzel gösterecek elbiseler dikmişsin. Öteki güzellere binbir yüz vererek herkesin, dikkat nazarlarını onların üzerlerine çekmek ve **Kristiyan**'cığı gölgede bırakmak için elinden geldiği kadar da çalışıyorsun. Hattâ başkalarının kendi görüş ve zevkleriyle **Kristiyan**'da birşeyler bulup çıkarmalarına mâni olmak için araya girerek onların hep ötekilerle meşgul olmaları için vesileler icat ediyorsun. **Kristiyan** bu kadar aptal ve hissiz mi? Bütün bunlar onun hassas kalbini yaralamaz mı? Bu hareketlerinle sen onu zorla terbiyesiz yapmıyor musun? Onun kardeşlerine karşı bir kin beslemesine meydan vermiyor musun? Sana birşey söyleyeyimmi kardeşim: Ben **Kristiyan**'ı yanıma alıyorum!»

Hakikaten öyle yaptı. Ayrılırken **Kristiyan**'ı beraberinde götürdü. Onun nezâreti altında kalan **Kristiyan** daha bir iki hafta geçmemişti ki, Dünyanın en terbiyeli, en söz dinler yavrusu olmuştu.

II- EĞER KARI KOCADAN HERHANGİ BİRİSİ ÖTEKİSİ HAKKINDA ÇOCUĞUNUN NEFRETİNİ TEMİN ETMEK İSTİYORSA, AŞAĞIDAKİ ŞEKİLLERDE HAREKET ETSİN!.

Hikâye: 5

Başarılı olduğunu zanneden bir annenin, çocuklarını korkutmak için üç bahanesi, üç vasıtası vardı. Büyük «Allah», babaları ve öcü. Çocuklar birbirleriyle oynarlarken bir parçacık gürültü yapsalar, yahud da birazcık birbirleriyle kavga etseler anneleri hemen:

«– Uslu durun çocuklar, öcü geliyor!»

Yahud da:

«– Şimdi babanız geliyor!.. Sizi, canınızı çıkarıncaya kadar döver ha!..» derdi.

Bunun neticesi şu oldu: Çocuklar –hâşâ– Allah'tan, öcüden ve babalarından tamamiyle nefret eder oldular.

Hikaye: 6

Küçük **Margrit**'cik arzularında babası tarafından menedilirse yahud da cezalandırılırsa hemen annesine koşar ve babasını şikâyet eterdi. O da onunla birlik olur:

«– Çok fena bir baba!.. İnsan böyle zavallı bir çocuğu dövmek için hakikaten lüzumundan fazla kötü kalbli olmalı! **Margrit**'im!.. İşte sana beş kuruş, git kendine şeker al!» derdi.

Eğer **Margrit** babasından nefret ederse, bu şaşılacak birşey olur mu?

III– ÇOCUKLARININ SEVGİ VE SEVİNÇLERİNDE HASSAS OLMA, YAKINLIK GÖSTERME!. ONLARIN SEVİNÇLERİNDEN KENDİNE BİR PAY ÇIKARMA, GÖRECEKSİN Kİ; SANA DÜŞMAN OLACAKLAR; SENDEN NEFRET EDECEKLERDİR!..

Hikâye: 7

Bir âilede karı ve koca kendi alış-verişleri, yalnız kendi şahsî işleriyle o kadar meşguldüler ki, çocuklarına ayırabilecekleri her saate kaybolmuş nazariyle bakıyorlardı.

Baba ticaret işlerini nasıl büyüteceğini araştırır, anne de mütemadiyen güzelliğini nasıl muhafaza edeceğini düşünür, bunlarla meşgul olurdu. Tabiatiyle de bu düşüncelerinden

biraz olsun uzaklaşarak çocuklariyle alâkadar olabilmeyi büyük bir fedâkarlık zannederlerdi.

Birgün küçük **Niklas** kafasını, eğdiği Alfabe kitabından kaldırarak mütebessim (gülümseyen) bir çehre ile dedi ki:

«– Babacığım!..» Bak!... Maymun elindeki elmayı nasıl tutuyor.»

Aldığı cevab:

«– Rahat bırak beni!» Oldu.

Annesine koştu. O da küçüğü elleriyle itti.

Bunun üzerine küçük, kitabı ile **Mari** isminde hizmetçi kıza koştu. O, çocukla daha iyi anlaşmasını biliyordu. Onunla beraber maymuna bakıp güldü. Kurdu ve horozu gösterdi ve ona kurdun kuzuyu nasıl yediğini, kızarmış bir tavşanın ne kadar lezzetli olduğunu anlattı.

Bundan sonra çocuk **Mari**'yi sevdi, bütün sevinçlerini onunla paylaşmağa başladı. Öte yandan da baba ile anne dört aylık bir seyahat yaptılar. Çocuk onları hiç aramadı. Fakat **Mari** birgün için olsun evden ayrıldı mı ondaki ağlamayı bir görmeliydiniz!..

Hikâye: 8

Küçük **Ludwig** arkadaşlarından birkaç tane «gül fidanı» almış, bir saksıya dikmişti. Bütün kalbiyle üstüne titriyordu. Sabahları uyanınca ilk işi bahçeye koşmak ve çiçeklerine bakmaktı. Akşamları da asla çiçeklerini sulamadan yatmıyordu.

Bir sabah bahçeye çıktığı zaman sevincinden deli olacaktı. Çiçeklerden birisi açmıştı. Yarabbim ondaki ne büyük bir sevinçti.

Birkaç defa ellerini çırptıktan ve oradan oraya sıçradıktan sonra babasına koştu:

«– Babacığım! Babacığım! Çabuk benimle bahçeye gel!»

«– Orada ne yapacağım?»

«– Sana güzel birşey göstereceğim!..»

«– Ne göstereceksin?»

«– Gel! Gel baba! Bak ne güzel!..»

«– Aptal!»

«– Vallahi değil baba!.. Bir çiçek açmış, bir gül çiçeği!..»

«– Haydi kafamı çiçekle şişirme!..»

Küçüğün kalbi sevinç doluydu. Bunu başkalarıyla paylaşmak onların da sevinmesini temin etmek istemişti. Bunun için küçük **Sigrid**'e koştu ve güzel çiçeğini ona gösterdi.

Ludwig bu büyük sevincini babası ile, evet en çok sevdiği babası ile paylaşmak istemişti. O da buna râzı olsaydı ne hoş olurdu!

IV– ÇOCUKLARININ ZARARSIZ EĞLENCELERİNE MÂNİ OL Kİ, SENDEN NEFRET ETSİNLER

Hikâye: 9

Adamın birisi on beş yaşında, baba olmak saadetine ermişti. Anası, babası kendisinden çok memnundular ve onunla iftihar ediyorlardı. O da oğlu **Gustav**'ın kendisi gibi olmasını istiyordu.

Fakat onun bu arzusu pek de istediği gibi gerçekleşmedi.

Çocuk yürümeğe başladığı andan itibaren çocukluğun tabii bir icabı olarak sağa sola koşmak, oynamak, sıçramak istedi.

Bu da babanın hoşuna gitmedi.

Baba, kırlara, açık yerlere gezmeğe çıktığı zaman ekseriyetle **Gustav**'ı arkadaş olarak yanına alırdı. Çocuk kelebeklerin arkasından koştuğu, yahud da bir çiçek koparmak için sıçrayıp zıpladığı zaman babası hemen arkasından bağırırdı.

«– **Gustav! Gustav!** Nerelere koşuyorsun? Görmüyor musun, ben ne güzel sâkin sâkin yürüyorum. Sen de benim gibi yapamazmısın?»

Sonunda akrabaların **Gustav**'a hediye ettikleri oyuncakları yaktı. Bir gün de gene akrabalarının hediye getirdikleri bir topu bıçakla kesti ve çocuğa, böyle mânasız şeylerle oynayacağına dine âid birşeyler öğrenmenin daha faydalı olacağını söyledi.

Gustav odasına geldiği zaman, bulunduğu yerden hiç kıpırdamadan saatlerce durmasını istiyordu.

Bu şekildeki muamelelerden dolayı **Gustav** babasından o kadar nefret etti ki, en haşin ve en kaba yabancı insanları bile ondan fazla seviyordu.

Hattâ baba öldüğü zaman, bu evlâdın gözlerinden bir damla yaş bile gelmedi.

«– Artık bu hain babadan kurtuldum» diyerek sevindi bile!..

Görüyorsunuz ya!.. İnsanın her isteğini istediği şekilde yapması mümkün değildir.

IV– İNSAN ÇOCUKLARİYLE ALAY ETMEKLE DE ONLARI KENDİSİNDEN NEFRET ETTİREBİLİR

Hikâye: 10

Yakop usta başkalariyle istihzaya ve başkalarına hakarete o kadar alışmıştı ki, çocuklariyle konuşurken bile bu huyundan vazgeçemezdi. Onların hiçbir hatasını kendi bildiğinden başka türlü göremez, yâni daima alay ve hakaret ederdi.

Meselâ: Gece erkek çocuğu sandalyasında uyuya kalmış değil mi? Ona yapılacak en küçük ceza uyuyan yavrunun

suratına siyah mürekkeple sakal ve bıyık çekmek ve ikide birde bunu vesile ederek alay etmekti.

Bir kere de kızı sofrada et suyunu masanın örtüsüne dökmüştü. Hemen çırağını çağırarak: Kızın, içinde yemek yiyebilmesi için marangoza bir tahta kova ısmarlamasını söyledi.

Bu tip hâdiseler her zaman evdeki hizmetçi ile çırağın da başına gelen olağan işlerdi. Çoluk çocuk da bu kabil alaylara kahkaha ile gülerlerdi.

Sorarım size, çocuklar böyle bir babayı nasıl sevebilir?!

Hikâye: 11

Küçük **Luiz**'cik annesinden dikiş iğnesini tutmasını daha yeni öğrenmişti. Şimdi annesinin yanında bu işi prova etmek, bir mendil kenarı bastırmak istiyordu. Kendi kendine:

«– Aman güzel olmasına dikkat et!.. Güzel olursa annen seni öpüp seveceği gibi, kimbilir baban da neler yapar!..» diyordu.

Çocuğun ne dikkatle diktiğini görmeliydiniz. Kendisini o kadar kaptırmıştı ki; kahvaltı için verilen çöreklerini yemesini bile unuttu. **Luiz**'cik yalnız çok çalışmıyor, aynı zamanda yaptığı işin iyi olmasını da istiyor, yirmi otuz iğnede bir annesine soruyordu:

«– Anneciğim!. Nasıl? Böyle iyi oluyor mu?»

Sonra hemen yine işine başlıyordu.

Tam da işinin en iyi bir yerinde iğne eline batmasın mı? Bu beklemediği ve şimdiye kadar başına gelmediği için bilmediği ıstırap karşısında şaşırdı. Kanayan parmağı ile annesine koşarak öyle bir feryada başladı ki, bir taş bile bundan merhamete gelirdi. Fakat anne, çocuktaki bu ıstırap karşısında merhamete geleceği yerde öyle bir kahkaha attı ki, bütün

çocuklar da buna iştirâk ettiler. Bütün ev gülmekten kırıldı.

Luiz'cik de hiddetle elindeki mendili ve iğneyi yere fırlattı, koşarak mutfağa gitti, başını hizmetçinin önlüğü altına sokarak kana kana ağladı.

Orada alâka ve merhamet buldu. Hizmetçi onun kanayan parmağını sardı, kanı dindirdi ve acısını teskin etti.

Annenin bu mânasız hareketi çocuğu o kadar muztarip etti ve kalbini o derece yaraladı ki, o günden itibaren annesine karşı bir kin duymağa başladı. Onun böyle bir yerini kestiği veya bir yerini incittiği zamanlar da annesi tarafından bu şekilde alayla karşılanması o kadar çok tekrarlandı ki onun annesine karşı duyduğu bu kin devam etti ve anne de çocuğun bu tavrının sebebini bir türlü anlıyamadı.

ÇOCUKLARIN KENDİNİZE KARŞI İTİMADINI KIRMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

YALAN SÖYLE VE ONLARI ALDAT Kİ, SANA KARŞI İTİMATLARI KALMASIN!

Hikâye: 12

Bir anne, Nisanın birinci günü, küçük **Sabin**'ciği aldatmak için evdeki hizmetçi ile sözbirliği etti. Bunun için de bir hazırlık yaptılar. Ona büyük bir kap vererek eczaneden kandil yağı almasını söylediler. Çocuk:

«– Peki anneceğim, hemen giderim!..» dedi.

Annesine bir yardımda bulunabilmek istediği şeyi hemen alıp getirebilmek, onu memnun edebilmek için sevinçle eczaneye koştu. Fakat eczaneye gidip de kendisine ısmarlanan şeyi söyleyince bütün eczacılar kahkaha ile ona güldüler.

Çocukcağız hıçkırarak eve geldi. Annesinden, kendisine alması söylenilen şeyi yanlış anlayıp anlamadığını öğrenmek istiyordu.

Fakat, evdekiler de, annesi ve bütün hizmetçiler onu kahkaha ile karşıladılar ve gülmekten katılarak:

«– Nisan bir.., bu gün 1 Nisan olduğunu bilmiyor musun?» dediler.

Sabin'cik kızgın nazarlarla annesine bakarak dargın ve kalbi kırık olarak odadan çıktı. Bakışlarıyle annesine:

«– Sana artık içimden gelmiyerek «anne» diyeceğim, bunu hak etmiyorsun?» diyordu.

Bundan sonra annesi ona birşey söylediği, yahud da bir yere gönderdiği zaman çocuk daima:

«– Annemin doğru söyleyeceğini veya beni doğru birşey almaya gönderdiğini kim söyliyebilir? Acaba dedikleri doğru mu?» diye düşünürdü.

ÇOCUKLARINIZI KENDİNİZE HAKARET ETTİRMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

BÜTÜN HATALARINIZI ÇOCUKLARINIZA GÖSTERİNİZ Kİ, ONLAR DA SİZİ TAHKİR ETSİNLER!

Hikâye: 13

Hans ile **Greta** birbirine karşı çok iyi idiler. Yalnız bir kusurları vardı. Başka evlerde küçücük hâdiseler olarak telâkki edilebilecek ve ehemmiyet verilmiyecek şeylere karşı onlar büyük bir ehemmiyet gösterirler ve bütün itidallerini, birbirlerine karşı olan saygılarını unuturlardı.

Meselâ: Birbirleri ile tatlı tatlı konuşurlarken **Hans** çocuklarından **Kristof**'un ceketindeki yırtığı hâlâ dikilmediğini hatırlattığında hanımı **Greta** hemen:

«– Evde kalınca her zaman böyle söylenecek birşey bulursun!.. Bunu anlamıyor muyum sanki? Haydi söylenmeğe, çatmağa başla bakalım...» der ve mesele de alıp yürürdü.

«– Canım ben bu evin erkeği değil miyim? Benim söz söylemek hakkım yok mu?»

«– Hah hah ha!... Güleyim bari. Böyle olur olmaz şeylerle söylenmeğe bahane aramak için evin erkeği olmaktan bahse lüzum var mı? Senin gibi bir adam, evin erkeği ha!...»

«– Haydi yine saçma sapan konuşmaya başlama, sen

Allah'ına dua et ki, benim gibi bir erkeğe düşmüşsün.»

«– Vay efendim vay!.. Kendinizi amma da dev aynasında görüyorsunuz!... Ayol!.. Senin gibi bir sersemi insan her yerde bulabilir.»

«– Asıl sersem gibi konuşan sensin. Şu pasaklı halinle çocuklarını dilenci kıyafetinde gezdiriyorsun.. Yıkadığın çamaşırlara bak... Şöyle aklı başında bir insan bunları görse iğrenir ve seni ayıplamaz mı?!»

«– Ya senin şu pis suratını görenler!..»

Çocuklar da bu sözleri dikkatle dinlerlerdi.

Ana baba bunu görüp onların dikkatini hissedince bütün şiddetleriyle kavgayı büsbütün kızıştırırlardı. Çünkü her ikisi de ötekini mat etmek ve onu haksız çıkarmak, çocuklarına kendisinin haklı olduğunu –âdeta– ispat etmek isterdi. Çocuklar da her ikisine hak verirler ama ikisine karşı da hürmetlerini kaybederlerdi. Nihayet öyle bir zaman geldi ki, onlara ehemmiyet vermez, hattâ onları tahkir eder oldular. Onlar da bunun neden böyle olduğunu ne yazık anlayamadılar.

Hikâye: 14

Vaktiyle bir adam vardı. Bu adamın, arkadaşları ile bir araya gelip de bir bardak içki içti mi kendini kaybetmek ve ağzına ne gelirse söylemek gibi çirkin bir hatası vardı. Bazen kendini o kadar kaybederdi ki, çocukluğunda yaptığı bütün kabahatleri birer birer sayıp dökerdi. Güya etrafındakileri güldürmek için, küçükken annesini nasıl kilere kapatıp elmaları yediğini, mektep arkadaşlarını nasıl muziplikle müşkül durumlara düşürdüğünü, oyun ve eğlence yerlerine parasız girmek için neler yaptığını durmadan ve hatta bire on katarak ballandıra ballandıra anlatırdı.

Çocuklar, o bunları anlatırken, öyle zevkle dinlerlerdi ki, sofrada çatal bıçaklarını bırakır, yiyip içmeyi unutur ve babalarının bu tatlı hikâyelerini kesmemek için tek bir kelime dahi söylemezlerdi.

O da bunu hissedince, gururla:

«– Hey gidi gençlik hey!.. insan gençken ne yaramaz oluyor, ne kabahatler işliyor!..» derdi.

Çocuklar da genç olduklarını bildiklerinden kendilerinin de yaramazlıkları, kabahatleri olabileceğini düşünürler ve kendilerinde babalarının yaptığından daha fazlasını yapmak hakkının mevcud olduğuna inanırlardı.

Babaları yaptıkları şeylerin doğru olmadığını söylediği zaman onu artık hiç dinlemezler ve kendi kendilerine:

«– Adam sende, senin de yaptıkların bizimkilerden aşağı değilmiş» derlerdi.

II- NASIL TATBİK EDİLDİĞİNE BAKMADAN BİR ÇOK ŞEYLER İSTE! YERİNE GETİRİLMİYEN BİRÇOK EMİRLER VER!.. GÖRECEKSİN Kİ, ÇOCUKLARIN SENİ HİÇ DİNLEMİYECEKLER; SENİNLE ALAY EDECEKLERDİR!

Hikâye: 15

«– **Kristin**, her sabah odanı toplamalı ve temizlemelisin! Elbiselerini şu dolaba asmalısın, çamaşırlarını şu göze koymalısın! Dikkat et bunlara!»

«– **Wilhelm** sen de bardakların temiz olmasına, çatal ve bıçakların yerlerinde bulunmasına dikkat etmelisin. Hergün saat onda ve öğleden sonra saat dörtte çarşıdan birşey alınıp alınmayacağını, seni bir yere gönderip göndermiyeceğimi sormalısın! Bunları sakın unutma!..»

Bir ana-baba hergün aynı sözleri söyler, fakat bir gün bile evvelki istek ve emirlerinin yapılmış olup olmadığına bakmazdı.

Kristin, elbiselerini ve çamaşırlarını çıkardığı gibi öteye beriye atardı. **Wilhelm**de ne bardaklara bakar, ne de çatal bıçağı yerlerine kor ve temizler, ne de saat onda ve dörtte çarşıya gidip gitmiyeceğini sorardı.

Nihayet, öyle bir an geldi ki, anneleri veya babaları birşeyi şöyle veya böyle yapmalarını istediği zaman, ona gülerlerdi.

Hikâye: 16

«– Ayağa kalk da şu kapıyı demin yaptığın gibi kapa, nasıl vurduğunu gör! Hem bir kere daha ellerini yıkamadan sofraya otururşan, emin ol ki; sana kuru ekmek yediririm. Bu seferlik afvediyorum. Bir daha kapıyı böyle çarparak gelirsen seni öyle bir döverim ki; o vakit anlarsın! Görüyorsun ya! Hiç şakam yoktur. Söylediğim şeylerin şaka olmadığını, neticeyi gördüğün zaman anlarsın!..»

Bu sözler bir babanın her gün çocuklarına söylediği şeylerdi. Söylediği şeyler de hiçbir zaman böyle tatbik edilmiyen tehdidlerdi.

Çocuklar bunu anlamakta gecikmediler. Kapıları çarparak odalara girip çıktılar. Yıkanmamış elleriyle sofraya oturdular ve bu babanın hiçbir zaman cezalandırmadığı bin türlü huysuzluklar ve ahlâksızlıklar yaptılar.

Bazan onların bu halleri babayı çileden çıkarır, hiddetinden, bütün vücudu titrer; masaya, üstündeki tabak ve bardakların zıngırdadığı yumruklar indirir, çocuklara bütün ömürlerince unutamıyacakları kadar şiddetli bir ceza vereceğini bağıra bağıra söylerdi.

O zaman çocuklar da içlerinden:

«– Haydi canım!.. Şimdi hiddeti geçer!... Söylediklerinin hiç

birini yapamaz!..» derlerdi.

Hikâye: 17

«– Çocuklar sene başı geliyor. Kim uslu otururşa ona çok güzel bir hediye vereceğim. Yaramazlık eden hediyeden mahrum kalacak!»

Daha sene başına uzun bir zaman varken Bayan **Lore** çocuklarına her gün böyle söylemeğe başladı.

Çalışkan ve uslu bir çocuk olan **Konstan** bu sözler üzerine daha iyi, daha akıllı bir çocuk oldu. Fakat yaramaz, söz dinlemez bir afacan olan **Kler** hiç aldırmadı. Annesinin sözleri ona vız gelmişti. Üstelik yaramazlığını da arttırdı. **Konstan** durumunu daima kontrol eder ve sene başında çok güzel bir hediye alacağını düşünürdü.

Kler:

«– Haydi canım!... Senebaşı gelince annem hepsini unutur.» derdi.

Nihayet senebaşı geldi. Ne mi oldu? İyi, çalışkan ve söz dinler **Konstan** bir sepet dolusu elma, fındık ve fıstık ile bir kat yeni elbise aldı, söz dinlemiyen, çalışmayan, mânasız yaramazlıklar yapan **Kler** de aynen böyle bir sepet meyva ve bundan başka da **Konsta**'nın bütün elbiselerinden muhakkak ki, daha bir misli pahalıya alınan çok şık bir elbise aldı.

«– Aptal, görüyorsun ya!.. Sana söylediğim gibi oldu. Benim bir aptal olmadığımı ve annemin söylediklerinden neden korkmadığımı anlıyorsun ya...» dedi.

Konstan da bunu anladı.

Bayan **Lore** artık istediği kadar mükâfattan, hediyeden bahsetsin: **Konstan, Kler**'e bakarak kıs kıs gülüyordu.

ÇOCUKLARI KARDEŞLERİNE KARŞI KİNLİ VE KISKANÇ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– SEVGİSİNİ BİRİNDEN AL VE TAMAMİYLE ÖBÜRÜNE VER

Hikaye: 18

Kristiyan'la **Kristof** iyi kalbli, fakat mizaçları tamamı ile birbirinden aksi iki kardeşti. **Kristiyan** son derece açıkgöz, çevik, şen ve hassastı. **Kristof** da aksine olarak neşesiz, hırçın ve mızmızdı. Haricî görünüşleri de ahlâkları gibi idi. **Kristiyan**'ın daima gülümseyen bir çehresi vardı. **Kristof** da daima ciddî bir görünüm arzederdi ve onun gülümsediği ender görünürdü. Birincisi ne kadar neşeli, ne kadar canlı ve ne kadar hareketli ise, öteki de aksine idi. Biri ne kadar eğlenceden hoşlanırsa, diğeri o kadar sukûnetten zevk alırdı.

Kristiyan:

«– Ben de kiraz alacak mıyım?» diye sorduğu zaman onun bu isteğini yapmamak imkânsızdı. Fakat **Kristof:**

«–Ben de kiraz alacak mıyım?» dediği zaman onun bu isteyişi kabahatli imiş gibi karşılanırdı.

Tabiatiyle, **Kristof**'un ruhundaki inceliği anlıyamadan ötekinin güler çehresi ve neşeli hali karşısında tesir altında

kalan anne ve babaları daima **Kristiyan**'ı tercih eder daima ona muhabbet gösterirlerdi. Çocuklariyle oynamak istediklerinde onu alıp götürür ve **Kristof**'u evde bırakırlardı. Eve yabancı misafirler mi geldi, misafirlerin yanında bütün iltifatlarını **Kristiyan**'a hasreder, onu şımartır ve **Kristof**'un varlığını hiç ama hiç hissetmezlerdi.

Nihayet öyle bir an geldi ki, ana baba bütün sevgilerini **Kristiyan**'a verdiler ve **Kristof**'tan da tamamiyle esirgediler.

İkisi de konuştuklarında ses tonları bile başka idi. Seslerinin tonundaki bu ayrılık o kadar fazla idi ki, görenler, **Kristof**'un evlâtlık olduğuna bile kanaat getirebilirlerdi.

«– **Kristiyan**'cığım. Bana bir bardak su verir misin?»

«– Hey **Kristof**, bardağı al da su doldurup getir!»

«– Mavi gözlü bülbül!.. Gel bak, sana ne güzel kirazcıklar getirdik.»

«– **Kristof** sana da kiraz getirdim.»

«– **Kristiyan** yüzünü kara dutlarla masmavi yapmışsın, hiçbir güzelliğin kalmamış!»

«– Şu çocuğun görünüşüne bakın!.. Domuzdan farkı var mı? Seni tutup yıkamaktan başka çare yok.»

«– **Kristiyan! Kristiyan!** Eğer bunu bir daha yaparsan, bak sana ne yaparım. Canım istiyerek vurmıyacağımı bilirsin. Fakat tatlılıktan anlamazsan o zaman sopa efendi ile seni tanıştırırım.»

«– Hiçbir şeye yaramaz, aptal **Kristof**, ne yaptın? Bir daha böyle bir iş yap da bak. Sana öyle bir tokat atarım ki, olduğun yerde topaç gibi döner, nereden gelip nereye gittiğini anlamazsın!..»

Bu anda babanın çocuklarına karşı hitap şekillerindeki bu ayrılıklar gibi, onlara yaptıkları bütün muameleler de ayrı ayrı idi.

Kristiyan en büyük kabahatlerinden küçük küçük cezalarla kurtulurdu. Aksine olarak da **Kristof** en küçük kabahatleri için en büyük cezalara çarptırılırdı. Birisine ballı, şekerli pastalar, güzel şekerlemeler verilir. Öteki de karşıdan bakıp yutkunurdu. Sabahtan akşama kadar anne, **Kristiyan**'ı belki on defa öper sever, zavallı **Kristof** bir kere öpülürse ona ne mutlu idi. Sofrada **Kristiyan** daima yemeğini en evvel ve daima en iyi yerlerinden alırdı.

Gezmeğe mi gidiliyor. **Kristiyan** mavi gözleriyle yalvararak annesiyle babasına baktı mı, haydi onu hemen alıp beraber götürürlerdi. **Kristof** daima evde kalır. Eğer arada sırada bir kere bir yere götürülürse o da kendisinin burnundan fitil fitil getirilirdi.

Kristiyan'ın giydirilmesi de ayrı bir itina ile olurdu. Bakan en hissiz ve en anlayışsız bir insan bile bunu görürdü.

Bu haller karşısında **Kristof**'un hayatı her gün bir parça daha zehirleniyordu.

Kardeşine karşı kinli ve garezkâr oluyordu. **Kristiyan**'a bir hediye alındı mı, yahud da bir parça sevildi mi ne yapıyor yapıyor, onun canını yakıyor, onu düşürüyor, onun ıstırabı karşısında zevk duyuyordu. O pek ender olarak güldüğü halde, **Kristiyan**'a annesi tarafından hediye edilen bir saksının masadan düşerek parçalandığı zaman bile onu güler görmüştüm. Kalbindeki bu kıskançlık huyu, bu fena huy, öyle köklendi, öyle yerleşti ki, zamanla sökülüp atılabilmesi imkânsız oldu.

Nihayet herşeye homurdanmaya başladı. **Kristiyan**'a kendisinden fazla birşey verildi mi, ardı arkası gelmez şikâyetlerde bulunurdu ve sık sık:

«– Bu doğru değil!.. Buna Allah da razı olmaz, kul da... **Kristiyan**'a herşey veriliyor... Hâlbuki bana birşey verildiği yok. Hü! Hül! Hü! Ben de çocuğum!..» dediği görülüyordu.

Bundan başka dişlerinin arasından mırıldanarak daha

birçok şeyler söylerdi.

Sonra da kendisinde, kardeşine karşı her türlü fenalığı yapmak hakkını görmeğe başladı. O'nun kitaplarından sayfalar yırtar, elbiselerini lekelerdi. Sabahtan akşama kadar da evin içinde kedi köpek gibi kavgalaşır, birbirlerini döver, söğerlerdi. **Kristof, Kristiyan**'dan daha kuvvetli olduğundan ekseriyetle onu altına alır, kafasını yerlere çarpardı.

Tabiatiyle her seferinde cezasını görürdü ama, bu hiç de fayda temin etmezdi. Günden güne daha geçimsiz oldu.

Annesi:

«– Bu çocuğun bu pis ahlâkı nereden aldığını bir bilsem, Yarabbim!. Bunda hiç utanma ve haya kalmamış!. Her gün kendisini döğüyorum; buna rağmen o yine bildiğini yapıyor!.» derdi.

II- ÇOCUKLARDAN BİRİNE CEZA VERİRKEN ÖTEKİNİ MÜKÂFATLANDIR!

Hikâye: 19

Bayan **Anna** çocuk terbiyesinde çok şiddetli idi. Çocuklardan birisi bir kabahat işledi mi, saçlarını çeker, onu tokatlar veya tekmelerdi. Bundan da yoruldu mu, kendisini koltuğa atar, bir ceza konferansına başlardı. Bu da bitti mi, o gün hiçbir kabahat işlememiş olan öteki çocuğuna dönerek ona da iltifat konferansına başlardı. Bunu daha güzel ifade edebilmek için bir misâlle anlatmak isterim:

Kızlarımdan büyüğü olan **Katerina** bir gün su ile oynamak hevesine kapıldı. Suya koyduğu ve yüzdürdüğü tahta parçacıklarını gemi olarak kabul ediyor, neşeleniyordu. Sonra balık tutmak hevesine kapıldı. Ellerini dirseklerine kadar suya soktu. Bir taş parçası, yahud da bir demir parçası tuttu mu, arkadaşlarına:

«– Hey çocuklar! Bir balık tuttum!.. Bir yengeç tuttum!..» diye bağırıyordu.

Bu oyuna kendini o kadar kaptırmıştı ki, farkında olmadan bütün üstünü başını ıslattı. Öte tarafta **Kristin** kelebek tutmak için sağa sola koştuğundan bu su oyununa karışmadı ve elbisesini ıslatmadı.

Bayan **Anna**, **Katerin**'i bu şekilde yakalayınca ona iki şiddetli tokat indirdi. Saçlarından yakaladı, odaya sürükledi. Orada da bir iki tokat attı. Sondan sonra da nefesi kesilerek kendisini kanepenin üzerine attı, şu nutka başladı:

«– Hey Allahın gazabı evlât! Senden utanıyor, senden hicab duyuyorum. Seni giydiriyorum, giydiriyorum, yine üstün başın dilenci çocuklarından farksız, konu komşudan utanıyorum. Görenler size hiç bakmıyorum zannedecek. Ben bu kadar bağırıp yırtınıyorum; senin bir kulağından girip ötekinden çıkıyor. Bir bulaşıkçıdan, bir serseriden farkın yok. Bugün giydirdiğim şu önlüğün kepazeliğine bak! Ben senin yerinde olsam, kendimden utanırım. Halbuki sende bu haya nerede? Bir de **Kristin**'a bak! Ne temiz ve ne güzel!... Sana bakan seni aç bir kedinin yakaladığını zannedecek. Ondaki güzel duruşa bak, Zaten o senin kadar aptal değildir ki, senin yaptıklarını yapsın! Gel benim güzel **Kristin**'ciğim gel! Gel de seni bir öpeyim. Hem sana güzel çörekler vereceğim. Şu pis **Katerin**'i gözüm görmek istemiyor. Ondan o kadar iğreniyorum ki!.. Onu şeytanlar görsün!»

Ertesi gün **Kristin** de anasının hoşuna gitmiyecek birşey yaptı mı, bu sefer o yerin dibine batırılıyor, bütün iltifatlar **Katerin**'e mahsus oluyordu.

Anna Hanımın, bu hareketlerini hangi düşünce ile yaptığını, bundan ne gibi fayda beklediğini bilmiyorum. Yalnız bildiğim bir şey varsa o da şu: Eğer iki çocuğu birbirinden soğutmak, onları birbirine düşürmek istiyorsa, bunda mükemmel bir sûrette muvaffak oluyordu.

Nihayet, iki kardeş, birbirinden o kadar soğudular ki, sanki bakışları ile birbirlerini yiyeceklerdi.

Sevilen ve o gün el üstünde tutulan çocuk, annesini üzen kardeşine kızar, azarlanan ve dayak yiyen de o gün için sevilenin kendisinden hiç de farklı olmadığını düşünerek ona kızardı.

III- ÇOCUKLARININ BİRBİRLERİNE YAPTIKLARI HAKARETLERİ DE HOŞ GÖR Kİ, ONLARIN HER GÜN BİRBİRLERİ İLE KAVGA ETMELERİNE SEBEP OLASIN!..

Hikâye: 20

Marianne, ana babasının yüzüne gülmesini çok iyi bilirdi. Mamaafih bunu söylemekle onun ahlâksız ve kötü yürekli bir kız olduğunu kabul ettiğim sanılmamalıdır!. Meselâ kardeşinin birşeyi hoşuna mı gitti? Hemen alıp giyer, yahud yırtar veya kırardı, o zaman da bir feryattır kopar. Anne ve baba koşuşurlar.

«– Ne var? Ne oluyor?» derler.

Wilhelm (**Marianne**'nin kardeşi) meselâ:

«– **Marianne** oyuncağımı aldı, resimlerimi yırttı...» der.

«– Böyle küçük birşey için bu kadar gürültü mü yapılır?» Sus bakalım. Şimdi biraz oynayınca bıkar atar, alıp yine oynarsın.»

Kız kardeşinin kendisine yaptığı bütün şeylere karşı **Wilhelm**'in aldığı cevab daima bu idi.

Ara-sıra çocuklar bağırmaya başladı mı, anne ile baba hemen koşarlar ve bunun sebebini basitçe olsun aramadan, kimin kavgaya sebep olduğunu öğrenmeden ikisini birden döverlerdi. Her zaman da en az dayak yiyen çok fazla

bağırdığı, en fazla gürültüyü o çıkardığı için, **Marianne** olurdu.

Bu da onda öyle fena bir tesir yaptı ki, çocuk kendi kendine bahâneler icadına başladı. Kardeşi hoşuna gitmiyecek küçücük birşey mi yaptı? Başlardı feryat etmeğe!.. Duyan da O'nun etinden et koparıyorlar zannederdi. Bunun neticesi olarak iki kardeş birbirlerine öyle düşman oldular ki, bir ömür boyu birbirleriyle asla anlaşamadılar.

ÇOCUKLARDA İNSANLIK SEVGİSİNİ YOK ETME ÇARELERİ VEYA YOLLARI

I– ÇOCUKLARINA DAİMA KÖTÜ İNSANLARDAN BAHSET

Hikaye: 21

Organ Bey, pencere önündeki koltuğa o şekilde oturmuştu ki, sokaktan gelip geçenleri rahat rahat seyredebiliyordu. Böylece de gelip geçen insanları tedkik ettiğini ve bu incelemenin hanımı ve çocuklarını idare hususunda kendilerine yardım ettiğini zannediyordu. Zaten onun başka bir işi de yoktu. Böylece oturur, geleni geçeni tenkid ederdi.

«– İşte **Friedrich** ustanın kızı geçiyor. Allah bu kızı alacak adama akıl versin! Şuna da bakın, suratını amma da boyamış! Hele şu iki tarafına sallana sallana belini kıra kıra gidişi!..»

«– Aman bakın!.. Müdür **Neumann**'da ne mağrur yürüyor? Ne yazık ki, kaldırım daha geniş değil!. Ne yazık ki, damadına borçlu olduğu paraları düşünmüyor. Hah, hah, hah!.. Vallahi hatırlasa şu cakası muhakkak ki azalır.»

«– Ay! Ay! Ay! Şu **Görgeu**'deki şaşkınlık ne!.. O! O! İpekli çoraplar!... Yeni bir elbise!.. Fakat eminim ki içinde fanilası yoktur!..»

«– Ya şu **Alfred**'in çocukları. Şu sefil hallerine bakınız. Ölülerin arkasından söylemek günahtır derler ama, babaları

olacak adamın da hayatında hep kendini düşündü. O ne can yakan adamdı. Eh... ilâhi ceza!.. Hiçbir suç cezasız kalır mı?!»

«– Hey çiftçi efendi!. Buğday bu sene de para ediyor mu? Kilosu 90 kuruşa mı? Memnun musun? (Çocuklarına dönerek) Dünya'da çiftçiler kadar yabani insanlar yoktur. Tüccara birşey sattı mı, muhakkak en kötüsünü ona vermeğe, iyilerini de kendilerine alıkoymağa çalışır. Bütün çürük yumurtalarını, içinde farelerin bulunduğu sütünü, hastalanan tavuklarını, horozlarını, kaz ve hindilerini hepsini çarşıya getirir ve bizlere satar. Bunlar da hep belli başlı gıda maddelerimiz işte.»

«– Ooo! **Franz** usta da yeni bir elbise giymiş. Herhalde ona yeni birkaç elbise diktiler, o da kimbilir kimi kazıklayarak aşırdığı parçadan kendisine bunu yapmıştır. Terziden, değirmenciden sakınmalı sözü zaten boşuna söylenmemiş.»

«– Hah, hah! Şu kibar düşkünü Bayan **Marcpillen**'e bakınız. Zavallıyı eski devirlerde hiçbir ziyafette memnun edebilmek mümkün olamazdı. Her pazar evlerinde kuzu doldurulur, günde iki defa kahve pişirilirdi. Acaba şimdi peynir ekmekle olsun karnını doyurabiliyor mu?»

İşte **Organ Bey**'in bütün işi gücü tanıdığı insanların kirli çamaşırlarını ortaya dökmekti. Kimseden iyi olarak bahsetmezdi. Birçok kimsenin zamanla unutulmuş olan hatalarını da böyle yeniden tazelerdi. Hiçbir şeylerini bilmediği kimseler için de, kendisi birşeyler bulup uydurur, yakıştırırdı.

Onun sözlerini dinliyen çocuklar da, Dünya'da kendi ana ve babaları ile kendilerinden başka iyi adam bulunmadığı ve bütün insanların ahlâksız oldukları kanaati uyandı. Bütün insanlara itimatları kalmadı ve onlarda insanlığa karşı bir itimatsızlık duygusu hasıl oldu, herkese yüksekten bakmaya başladılar. Daima kendilerini düşündüler. Herkese tepeden bakıyorlardı ve Dünyada saadete, iyiliğe lâyık kendilerinden başka kimse bulunmadığını düşünerek hiç kimseye iyilik de bulanmadılar.

Hikâye: 22

Bugün, küçük **Luiz** koşarak odaya girdi ve yiyecek dolabını açtı. Babası:

«– Ne yapacaksın? Ne oluyor?» diye sordu.

«– Babacığım... Dışarda çok fakir ve bacakları tutmayan bir kadın var. Yiyecek bir lokma ekmeği olmadığını söylüyor.»

«– İsmi ne imiş, sordun mu?»

«– **Anne Barbe** imiş!.. Hani geçen gün göstermiş olduğun koltuk değnekli kadın!..»

«– Bu kadın bütün bu sefaletine kendi sebep olmuştur. Git ona: Gençliğinde paraları deli gibi etrafa saçmasaydın şimdi böyle olmazdın, de!..»

«– Babacığım, onun bu haline acımadan bunu söyleyemem»

«– O hâlde ben söylerim. Hey bana bak kadın. Başkalarına yük olmaya utanmıyor musun? Vaktiyle sizin de bir eviniz yok muydu? Peki bunlar ne oldu. Har vurup harman savurdunuz değil mi?»

«– Allah rızası için!..»

«– Ne? Defolup gidiyor musun? Yoksa!...»

İşte bu adam da bütün fakirlere bu şekilde muamele ederdi. Eğer arasıra yanılır da bir fakire on para verirse, o zavallıya söylemediği söz kalmazdı. Onlara, tembeller, reziller, hırsızlar, köşebaşı soyguncuları olduklarını, çalışmak istemediklerini, çalışmaları lâzımgeldiğini söylerdi. Bazan bugünkü hallerinin muhakak ki; evvelki hareketlerinin, evvelki günahlarının bir cezası olduğunu söylerdi. İnsanın insan olabilmesi için onun nasihatlarını tutması lâzımdı. O insanın mes'ud olabilmesi için ne şekilde hareket etmesi icabettiğini muhakkak ki; bilir bir adamdı. Karşılaştığı fakir insanlara, müşkül vaziyetlere düşmüş kimselere:

«– Muhakkak ki; bunu haketmiştir. Kimbilir hangi kabahatinin günahını çekiyor. Allah sebepsiz hiçbir şey yapmaz!..» derdi.

Küçük ve temiz kalbli **Luiz** de dinlediği bu hergünkü konferanslarla fakir ve düşkünlerin amansız bir düşmanı kesildi. Evet, bunlara karşı nefret duymaya başladı. Bir zavallı ona elini açtı mı, başını çevirerek yürür ve içinden:

«– Günahlarının cezasını çekmekte olan buna vereceğin paranı daha iyi bir yere kullan!» derdi.

Hikaye: 23

Küçük **Lui**'nin annesi, kendi ifadesine nazaran, hizmetçiden yana çok şansızdır. Bu kadar senedir istediği şekilde bir hizmetçi aramış, fakat ne yazık ki, bulamamıştı. Senede dört beş hizmetçi değiştirdiği hâlde daha bir iyisine raslayamamıştır. Onu daima şeytan dürtükler, devamlı hizmetçi değiştirirdi. Fakat her gelen de gideni aratırdı. Birisi çok eli ağır, ötekisi çok hâin, bir başkası çok açgözlü, veya bozuk ağızlı olurdu. Kısacası on altı sene zarfında altmış hizmetçi değiştirmiş, aradığı gibi birini bulamamıştı.

Sözün özü bu kadın, hizmetçilerden yana çok dertli görünüyordu. Kaprisi hiç bitmezdiki...

İşte **Lui** böyle bir annenin yanında büyüyordu... Gördüğü şeylerden aldığı dersle, sabahtan akşama kadar hizmetçileri çalıştırırdı. Yatağını ona silkeletir, çamaşırlarını yıkatır, yemeğini hazırlatır, elbiselerini ütületir, kahvaltılar hazırlatırdı. Bütün bunlar da yetmezmiş gibi şehrin en uzak yerlerine gönderir ve bir gün olsun onlara, yaptırdığı bu işlere mukabil, küçücük bir iltifatta bulunmaz, kuru bir teşekkür etmezdi.

Dahası, kendisi için bu kadar yorulan bu insanları tahrikden zevk duyardı. Aptal, maymun suratlı, gibi kelimeler onun hizmetçilere taktığı isimlerdi. Birşey istediği gibi olmadı mı, artık hizmetçilerin onun elinden çekecekleri vardı.

ÇOCUKLARI ZÂLİM VE GADDAR YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

Hikaye: 24

Bütün kasaba halkının umûmî kanaatince **Kilian** hakiki bir barbardı. Kasabanın kilisesinde ilâhiler söylenirken, veya bir yerde eğlence yapılırken o dâima uyurdu. Fakat ızdırap çeken birisinin feryatlarını duymak onu sevindirir, memnun ederdi. O ancak böyle anlarda gülerdi.

Masaya oturduğu zaman onun en hoşlandığı ve her zaman tekrar ettiği en büyük eğlencesi, köpeği kulağından tutup havaya kaldırmak ve sallamaktı. Hayvancağız ne kadar acı acı bağırırsa, **Kilian**'ın gözleri de sevinçten o kadar parlardı. Dişlerini sıkar ve hayvanı mütemâdiyen sallardı. Ata bir saat bindi mi hayvan terden köpük içinde kalır ve mahmuz yerleri kanardı. Arabasına, bütün çiftçilerin arabalarına yüklediklerinden iki misli fazla yük vurur ve hayvanlara bunu çekemeyince de koca sopalarla o kadar döverdi ki, gelen geçenler merhametlerinden bu manzarayı görmemek için gözlerini yumarlardı. Bunun için de o'nun atları dâima yara bere içindeydi.

Çocuklarını cezalandırdığı zaman, onların ellerini bağlar, iple bir yere asar ve ağızlarından kan gelinceye kadar döverdi.

Bir gün yanlışlıkla komşunun çobanı hayvanlarını **Kilian**'ın çayırına sokmuştu da, çoban yediği dayaktan ötürü yarı ölü hale gelmişti.

«Onun gündelik sözleri şunlardı.» **Marta**, seni parça parça doğrarım!... Kızdırma beni, şimdi bıçağı karnına saplarım.»

Eğer akrabaları ve tanıdıkları ona, bu barbarca hallerinden vazgeçmesini, bunun iyi birşey olmadığını, bu şekilde devam ederse kendisiyle alâkalarını keseceklerini söylediklerinde o, şöyle cevap verirdi:

«– Adam siz de, konuşmazsanız konuşmayın!.. Başıma işler mi gelebilirmiş, varsın gelsin!.. Ölüm insana bir kere gelir. O da isterse yatakta, isterse bıçakla, isterse tabanca ile gelsin!»

Bu şekilde düşünen, bu kadar gayrıtabiî olan bir adamın aldığı terbiye ve gördüğü yetişme şeklinde başkalıklar olması lâzımdı.

Onu, tedkik ettim ve yetişmesi ile aldığı terbiye hakkında malûmat edinmeğe çalıştım. Nihayet onun bir çocukluk arkadaşına tesâdüf ettim ve ondan **Kilian**'ın böyle korkunç bir adam olmak için, nasıl yetiştiğini bilip bilmediğini, bu haşin ve zâlim ruhun ona nereden geldiğini sordum.

«– Size bunu anlatabilirim.» dedi ve ilâve etti:

«– Zaten bu başka türlü de olamazdı. Allah toprağını bol etsin, onun babası da pek iyi bir adam değildi. O da insanlara iyi muâmeleden hoşlanmazdı. Çocuklarından ikisi onun zulmüne dayanamayarak evden kaçtılar ve gemici olup uzak diyarlara gittiler.»

«– Güzel!... Ondaki bu zulüm sevgisinin ona nerden geldiğini şimdi anladım, yalnız, **Kilian** daha küçükken babasının ona ne şekilde muamele ettiğini hatırlıyor musunuz?» dedim.

«– Tabiî, tabiî, ben her zaman onların evine girip çıkardım. Çünkü komşu idik. Babası **Kilian**'ı memnun etmek için ona kuş yuvalarını bozdururdu.»

Bu da ne demekti?

«– Babası kuş yuvalarını içindeki yavru kuşlarla **Kilian**'a

getirirdi. O da bu yuvaları parçalar, içindeki yavru kuşların kollarını, bacaklarını koparırken; babası bu mini mini mahlûkların kan içinde çırpındıklarını gördükçe zevk duyar, kahkahalarla gülerdi. Bütün yavru köpekleri yakalar. **Kilian**'a, onlara eziyet yapması için getirirdi. Güvercinleri kesmeden evvel kanatlarını keser ve oynaması için **Kilian**'a verirdi. Meselâ tavuk keserken de evvelâ hayvancağızın başını hafifçe keser ve **Kilian**'la beraber oturarak can çekişen hayvanın kendini oradan oraya çarpmasını seyrederdi.»

Görüyorsunuz ya! **Kilian** bu şekilde büyüdüğüne nazaran ondaki gayritabiî halleri tabiî görmek lâzımdır. Onun böyle bir zâlim olması hiç de şaşılacak birşey değildir. Bir kuş yavrusunu parçalamaktan, bir köpek yavrusuna eziyet etmekten zevk duyan bir çocuk muhakkak ki, büyüdüğü zaman da başkalarının ıztıraplarından zevk duyar.

ÇOCUKLARI HINÇLI YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLAR BİRŞEYE Mİ KIZDILAR, BİRŞEYDEN Mİ MEMNUN DEĞİLLER, BU DÜŞÜNCEDE ONLARLA BİR OL VE O ŞEYİN CEZASINI BERABERCE VER

Hikaye: 25

Küçük **Güstav** bir yerini mi kesti, yahud da düştü mü, öyle bağırırdı ki, evde bir koşuşma başlardı. Ana babası korku ile koşup yanına geldikleri zaman onu yatıştırmaya çalışırlardı. Bu iş de ekseriya şu şekilde olurdu: Ona önce nereden ve nasıl düştüğünü, nasıl ve neresinden bir yerini kestiğini sorarlardı. Sonra bir sopa veya bir kırbaçla onun düştüğü yahud da bir yerini kanattığı şeye vururlar.

«– Seni edepsiz taş seni, sen **Güstav**'cığı düşürürsün ha... Ben sana bunu gösteririm.» Yahud da:

«– Seni haddini bilmez iskemle seni. Demek ki sen benim oğlumu düşürürsün ha!... Şimdi ben de seni bir döveyim de gör!..» derler, sonra da kırbacı **Güstav**'a vererek o şeyi ona da dövdürürlerdi.

O hiçbir zaman, annesi yüzünü yıkarken rahat durmazdı. Onun yüzündeki kirlerin kabahati de hep evdeki köpeğe yükletilirdi. O da her zaman köpeğin gelip yüzünü kirlettiğini söylerdi. O zaman ona:

«– Vay edepsiz köpek vay!... Demek ki, böyle yapıyor. Dur da yüzünü yıkayalım!...» derler. Yüzü yıkandıktan sonra da

Güstav zavallı köpeğin peşinden koşar ve onu bir güzel döverdi. Bu da onda başkalarına eziyet etmek, başkalarını arzularına ram etmek huyunu kazandı. Onun bu arzularına en ziyade mâruz kalan evdeki hizmetçi idi. Ona vurur, ısırır, suratını çizerdi. Annesi ise, bunu gördüğü zaman hiç sesini çıkarmazdı.

Birgün yine hizmetçinin suratını tırmaladığı zaman zavallının o kadar canı yandı ki, dayanamadı çocuğun eline yurdu, ve kıyamet de koptu. Ana ve babası hizmetçilerin üstüne yürüdüler, onu tahkir ettiler, bağırıp çağırdılar. Vay efendim vay. Hizmetçiye çocuklarını dövmek selâhiyetini kim veriyormuş? Hem de o çocukmuş!... Küçük bir çocuğun yüzünü tırmalamasiyle o canım eşek suratı, çirkin mi olacakmış?

Hizmetçi derhâl evi terketmeli imiş.

İşte, **Güstav**'ın büyüdüğü zaman arasıra anne ve babasını dövmesi de bu şekilde başladı. İnsanların hıncını alamayınca sandalyeleri yerlere çarpmak, çanak çömleği kırmak âdeti de onda bundan dolayı kaldı.

II- ÇOCUĞUNUZ BİRİSİ TARAFINDAN TAHKİR Mİ EDİLDİ, BU MESELEYİ O KADAR BÜYÜT VE O KADAR BÜYÜT Kİ ÇOCUK BUNU UNUTMASIN

Hikâye: 26

Melchior birgün mektepten çıkınca oyun yerine koştu ve ortalığı birbirine kattı. Yaptığı bütün yaramazlıkların içinde onu en ziyade eğlendiren, arkadaşlarına taş atması ve onların da kendisine atmalarını temin etmesi idi.

Bu eğlence birkaç dakika çok zevkli oluyordu. Birbirlerini vuramıyorlar, yahud da tesadüfen bir iki kişiye taşlar isabet etse bile pek ehemmiyet vermiyorlardı.

Fakat birgün küçük **Johann**'ın attığı bir taş, büyük bir ta-

lihsizlik eseri olarak **Melchior**'un alnına çarptı ve kocaman bir delik açtı. Büyük bir feryadın kopmasına da sebep oldu. Felâket! **Melchior**'un kafası kırılmıştı.

Johann da yaptığından çok pişman olmuştu. Kafası kanayan **Melchior**'u kucaklıyor, öpüyordu:

«– Zavallı kardeşim. Vallahi istiyerek yapmadım. Sana vuracağımı hiç zannetmemiştim. Senin taşın da benim dizime çarptı. Haydi gel çeşmeye gidelim de başını yıkayım. Kuzum, babana birşey söyleme olmaz mı? Dinliyor musun **Melchior**. Allah aşkına, babana birşey söyleme! Sonra ben de dayak yerim. Söz ver bana, söylemiyeceksin değil mi?»

Bu sözler üzerine **Melchior** sükûnet bulmuştu. Bu kazada kendisinin de kabahatli olduğunu, bu fena oyuna kendisinin başlamış olduğunu biliyordu. Sonra **Johann** da öyle pişman olmuş ve öyle yalvarıyordu ki, ona babasına birşey söylemiyeceğine söz verdi.

Bununla beraber sözünü tutabilmesi de biraz zordu. Kafasındaki yara duruyordu. **Melchior** bunu gösterememezlik edemezdi. Bir saat kadar bunu babasının gözünden saklıyabilirdi. Fakat sonra babası onu sofraya çağırınca muhakak görecekti. Ve nitekim böyle oldu. Babası:

«– O ne?» dedi. «Kafanı kırdın gâliba. Allah gözünü saklamış. Ne oldu. Ne yaptın?»

«– Düştüm.»

«– Düştün mü? Haydi canım, bu düşmekten olmaz. Kimbilir ne yaptın? Neredeydin?»

«– Kilisenin arkasındaki oyun yerinde.»

«– Kimler vardı orada?»

«– **Jakob, Gottfried, Christian.**»

«– Başka?»

«– Bir de, bir de **Johann**.»

«– Güzel, şimdi ben onlardan sorarak öğrenirim. Eğer, bana yalan söylediğini öğrenirsem, o zaman ne olacağını sen düşün. Şimdi elbisemi giyip öğrenmeğe gideceğim.»

«– Şey baba!.. Birisi bana taş attı da.»

«– Kim? Sana kim taş attı?»

«– **Johann.**»

«– Vay kerata vay. Böyle edepsizlik olur mu? Hiç taş atılır mı? Hanım duyuyor musun, **Johann** denilen bu çocuk bizim oğlanın kafasına kocaman bir taş atmış. Hele bir şu yaraya bak. Eğer bir parmak daha aşağıya gelseymiş gözünü çıkaracakmış çocuğun. Düşün başımıza ne felâket gelecekti. Oğlanı az kalsın kör edecekmiş. Sonra işin yoksa kör bir evlâdı büyüt. Ölse daha iyi olurdu. Dur, dur hele ben ona ne yapacağım?»

Diyerek **Melchior**'un kolundan tutarak **Johann**'ın evine gitti. İş bununla da kalsa iyi olurdu. Adamcağız bütün yol boyunca rastladığı tanıdıklarını durdurup onlara çocuğunun başındaki taş yarasını gösterdiği ve **Johann** hakkında ağzına geleni söyledi. Çocuğun ne edepsizliği, ne alçaklığı, ne rezilliği hiçbir şeyi kalmadı. Etraflarına toplanan bir sürü kadın erkek, çoluk çocuk hepsi birer birer **Melchior**'un kafasındaki yaraya baktılar, acıdılar ve yapanın bu işi böyle sessiz sedasız savuşturmasına razı olmadılar. Bu halkın teşkil ettiği bir kalabalıkla, yola devam edildi.

Yol müddetince **Melchior**'un fikri değişti. **Johann**'ın hiç affedilir bir çocuk olmadığına kanaat getirmeğe başladı. Öyle ya!.. Kafasında böyle kocaman bir yara açan, az kalsın onu kör yapacak olan böyle bir çocuğun afvedilmesi, cezasız kalması doğru değildi. O cezasını görmeliydi. Hem az kalsın onu öldürecekmiş bile. Hem kimbilir, belki de bunu istiye istiye yapmıştı.

Nihayet **Johann**'ın evinin önünde durdular. **Melchior**'un

babası evin kapısına öyle bir vurdu ki, az kalsın kırılacaktı. Kapısının önüne toplanmış olan bu kalabalığı görünce, ne olduğunu anlamıyan **Johann**'ın babası müthiş bir heyecan ve korkuya düştü. Titriye titriye korkudan yarı ölü bir hâlde kapıyı açtı.

Melchior'un babasının bağırdıklarını, kendi ve karısı için ne ağıza alınmaz söyler söylediğini duyunca hayreti büsbütün arttı. Hele karısı için «hayvan karı» dediğini ve dâva edeceğini söylediğini duyunca deli olacaktı.

Johann'ın babasının, bu hareket karşısında sinirlerine daha fazla hâkim olmasına imkân yoktu. O da onun oğlunun aleyhinde söyledi ve nihayet **Melchior** ile babasını kapı dışarı etti.

Ertesi günlerde adamcağızın hiddeti yatışmadı ve oğlunu adamakıllı cezalandırdı. Fakat **Melchior**'un babası da meseleyi unutmamıştı. Gezdiği yerde hâlâ ağzına geleni ve **Johann**'ı yakalarsa cezasını vereceğini söylüyordu.

Nihayet sözünü de tuttu. Bir gün **Johann**'a yolda rastgelince onu elindeki İspanyol bastoniyle öyle bir dövdü ki zavallı günlerce hasta yatmak mecburiyetinde kaldı.

Melchior'un babası her zaman böyle yapardı. Ne vakit oğlunu birisi dövse yahud da tahkir etse, artık bunu bir mesele yapar, Dünya'yı gürültüye boğardı. Çocukları tahkir eder, bu da yetmemiş gibi oğluna herhangi birşeyi yapan çocukların babalarının evinin önüne gider yapmadığı rezâlet bırakmazdı.

Melchior mektepte cezamı gördü. Hemen onun mektep arkadaşlarını eve toplar ve onlara, aklınca nasihatlerde bulunurdu. Onlara zindancı olabileceklerini fakat hiçbir zaman okulda hizmetçi olamıyacaklarını, bir çocuğa ceza vermenin ne olduğuna aklının ermediğini söylerdi.

Melchior da bu şekilde aldığı terbiye ile olabileceği kadar kindar ve intikamcı bir çocuk oldu. Biri kendisine birşey yaptığında âdetâ kendini kaybeder, hıncını alıncaya kadar deli

olurdu. Ekseriyetle buna kendisinin sebep olduğunu hiç düşünmezdi.

Birisi ona birşey yapsa hemen:

«– Bunu ben senin yanında bırakmam, bu sana pahalıya mâlolacaktır.» derdi.

Bu söz ağzından hiç eksik olmazdı.

Bu gibi hâdiseleri hiçbir zaman af etmediğinden, unutmak istemediğinden onu kabahatli görmemeliyiz. Çocukken, gençken ve büyüdüğü zaman bile o böyle idi. Bunları bazan dili bazan da yumruğu ile hâllettiğini zannederdi. Ekseriyetle de mahkemelerde dolaşırdı. Fakat şimdi artık bu şekilde hareket edememektedir. Çünkü babasının kendisine bırakmış olduğu hatırı sayılır bir serveti böyle mahkemelerde, avukatlara vererek, yahud da mahkûm edildiği cezaları ödeyerek yok etti. Evini sattı ve şimdi ona başkalarının sadaka kabilinden verdikleri şeylerle yaşamaktadır.

Artık, söylenilen acı sözleri dişlerini sıkarak ve kulaklarını tıkıyarak acz içinde vücudu asabiyetten tir tir titreyerek dinlemek mecburiyetindedir.

ÇOCUKLARI KISKANÇ YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– DAİMÂ BÜYÜK BİR FELÂKET OLARAK ONLARA, BAŞKALARININ SAADETLERİNİ MİSAL GETİR

Hikaye: 27

Eleanore Hanımın giyim ve ev işlerine karşı büyük bir düşkünlüğü vardı. Bununla beraber lüzumsuz şeyler için de münakaşa etmekten zevk duyardı.

Hallerinden şikâyetçi olan kimselere yardım etmek de onun en büyük zevki idi. Yalnız evlenip mes'ud olanları, yahud da piyangodan büyük ikramiye kazananları duymak onun keyfini kaçırırdı.

Karşılarında, çok güler yüzlü olduğundan ve müşteri idare etmesini bildiğinden dükkânı her zaman müşteriyle dolu olan bir bakkalla evli olan kız kardeşi oturuyordu.

Eleanore Hanım kızı ile pencerede oturur ve mütemadiyen onların dükkânını gözetlerdi. Dükkâna üstü başı temiz birisi girip de dolu paketlerle çıktı mı kadının kalbi daralır birşey sıkar ve içini çekerek:

«– Demek ki, herkesin istediği şeyler oluyor, istedikleri şeyleri yapabiliyorlar. İşte kız kardeşim de bir saray kadını gibi kurulmuş oturuyor. Herkes ona koşup parasını veriyor! Bana böyle para getiren ve istediğim şeyleri yapan bir kimsem var mı?» diye söylenirdi.

Bir kere komşusunun bir mirasa konduğunu duyduğu zaman kıskançlıktan az daha ölecekti. Bütün âzası titriyerek eve geldi ve kızına:

«– Görüyor musun kızım!? Şu başını havada tutmasından başka birşey bilmiyen komşumuza büyük bir miras kalmış. İnsan bu Dünyada karşılaştığı böyle hâdiselere isyan etmek istiyor. Şimdi karısı olacak görmemişin yapacağı şeyleri merak ediyorum. Aynalar, komodinler satın alacaklar!.. Dikkat et bak!.. Ne şımarıklıklar yapacaklar. Ben bu Dünya cehenneminde fazla kalacak değilim. Fakat sen zavallı kızım, (Bu sözün burasında ağlamaya başlar) sen bana kimbilir ne kadar lânet edeceksin. Evet sen yalnızsın!. Aman Yarabbim kederden kalbim duracak. Sen bu Dünya'da yoksulluk içinde kalacaksın!» dedi.

Kız kardeşinin kızına iyi bir adamın tâlip olduğunu duyduğu zaman da baygınlıklar geçirdi. Zavallı kızının çok iyi bir kalbi vardı. Annesi ona acıdıkça kızcağız ağlardı. O ağladıkça annesi kızar, ona hakaret ederdi. Annesi başkalarına hakaret ettikçe o da beraber ederdi.

İşte bu şekilde **Eleanore** Hanım'ın kalbinde kıskançlık hisleri hüküm sürmeğe devam etti.

Bu his çok yıpratıcı, çok üzücü birşeydi. Sonunda kızı kuvvetten düşürdü. Yanaklarındaki kırmızılık yavaş yavaş kayboldu ve bu güzel kırmızılık yerine acı bir sarılık yüzünü kapladı. Zaten nasıl olur da başka türlü olabilirdi? İyi bir kız olan zavallının rahat ve üzüntüsüz bir saati yoktu ki. Günden güne sararıp soluyordu. Tanıdıklarından birisi evleniyor, bir başkası piyangoda büyük ikramiyeyi kazanıyordu. Bunlar başka insanları hiç de üzecek şeyler olmadığı haldı, ondaki kıskançlık kurdu kalbini yiyip kemiriyordu. Arkadaşlarından birisi, çarşının en güzel yerinde bir ev satın alınca, kızcağız büsbütün harap oldu. O yıl şiddetli fırtınalar olduğundan sellerin, yıldırımların bu evi harap edeceğini zannetti. Fakat ne

yazık ki, bu da olmadı.

Bu kadar çok insanın mes'ud olduğu, güldüğü bir Dünya'da zavallı kızın yaşamasına imkân var mıydı artık?

Zavallı kızcağız, tam hayatının baharında, 22'nci yaşının, dördüncü ayının, beşinci gününde öldü.

Annesi başında ağlıyor ve başkalarının saâdetini bu ölüme sebeb gösteriyordu.

ÇOCUKLARI BAŞKALARININ FELÂKETLERİNDEN SEVİNİR HALE GETİRMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I- ONLARI EVVELÂ BAŞKALARININ SAADETLERİNE KIZAR BİR HALE GETİR! GÖRECEKSİN Kİ; ONLAR KENDİ KENDİLERİNE BAŞKALARININ FELÂKETLERİNDEN NEŞELENMEĞE VE ZEVK DUYMAĞA BAŞLAYACAKLARDIR!.

Hikaye: 28

Bu tabiatiyle gâyet basit birşeydir. Birisinin saâdeti başkalarını kızdırırsa muhakkak ki; felâketleri de sevindirir. Birisinin saâdeti başkalarını bir kere kızdırmağa başladı mı, muhakkak ki bu kızanlar artık onun felâketini istemeye başlarlar.

Bu gibilerin bütün istedikleri etrafındakilerin daima felâket ve müşkülât içinde olmalarıdır.

İnge Hanım teyzesinin dul kaldığını öğrendiği zaman sevincinden deli olacaktı. Kendisine ilk defa bu haberi getirmiş olan kadına:

«– Doğru mu? Allah aşkına doğru söyle, inanayım mı?» diyordu. Ben başkalarının felâketlerinden zevk duysam, zevk duymak da istemem ama bu kadın herşeyi hak etmiştir. Onun ne ahlâksız olduğunu bilmezsin. O rahat, zevk ve sefalarla

yaşamaya alışmıştır ama, işte Allah yaptıklarının cezasını verdi. Bundan sonra zarûret içinde evinde veya «Ḍar-ül-âceze» (Yoksullar Yurdu) de ölebilir!»

Bu düşüncelerle kalbi sevinçten hopluyordu. Hattâ evinde kimseyi yemeğe alıkoyduğu şimdiye kadar görülmeyen, misafir kabulünden hoşlanmıyan kadıncağız kendisine bu haberi getiren kadını yemeğe alıkoydu, bırakmadı. Bu gece onun için mes'ud bir gece idi. Hattâ bu neşeden komşulara bir hisse de çıkarmak istedi. Onları da dâvet etti ve onlara da bilmedikleri birçok şeylerden, dul kalan teyzesinin hususî hayatının birçok safhalarından bahsetti.

Ertesi gün de **İnge** Hanım bütün gün eve gelmedi. Şehirdeki bütün tanıdıklarını gezerek onlara bu mes'ud haberi bir büyük müjde gibi verdi.

ÇOCUKLARDA, BAZI HAYVANLARA KARŞI NEFRET TELKİN ETME ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– BU HAYVANLAR HAKKINDA ZEHİRLİ BİR LİSAN KULLAN!..

Hikaye: 29

Wilhelm'in babası odada bir fare görmüş ve bunu tutmak için bir kapan kurmuştu. **Wilhelm** odaya girip de bunu görünce:

«– Babacığım ne yapıyorsun?» dedi.

«– Odaya gelmiş olan fareleri tutmak için bir kapan kuruyorum.»

«– Fakat, bu hayvanlar sana zarar verecek birşey yapmadılar ki..»

«– Bir fenalık yapmadılar ama, bundan sonra yapmaları mümkündür. Eğer elbise veya çamaşırlarımı kemiririlerse parça parça ederler.»

«– Öyle ya babacığım. Bunu hiç düşünmemiştim. Fakat bu fareler nasıl oluyor da yakalanıyorlar.»

«– Görüyorsun ya, kapağı tutan bir çengele yemi takıyorum. Fare bunu yemek için kapanın içine girip de çengeldeki yeme dokununca «– Pat!..» diye kapak kapanır ve

fare içinde kalır.»

Wilhelm buna çok dikkat etti. Sabahleyin şafakla yatağından kalkarak bir farenin yakalanıp yakalanmadığını anlamağa koştu. Bir tanesi yakalanmıştı. Hemen fareyi kafesten çıkardı, okşadı, kulaklarını çekti, pençelerini sevdi, sivri dişleriyle oynadı ve yumuşak vücudunu seve seve merdivenlerden yukarı çıktı. Bu hoşuna giden hayvanı annesine gösterecekti. Fakat odaya girip de annesi onu kucağındaki fare ile görünce, öyle bir çığlık attı ki; bahçedeki babası bu feryadı duydu. Kadın sinirinden:

«– Hu! Hu! Bir fare!... At onu, at onu! Zehirlidir, pistir. Hu hu hu!. At onu. Kuyruğu hepten zehirlidir!» diye bağırıyordu.

Bu kadar korkunç sözler karşısında **Wilhelm** taş gibi kesildi kaldı. Rengi safran gibi sapsarı kesilmişti. Fareye bir akrepmiş gibi bakıyor, şaşkınlıktan elinden de atamıyordu.

Annesinin feryadına koşan babası onu hayli haşladı ve fareyi tekrar kapana atmasını söyledi. Fakat ne mümkün, küçük korkusundan ağlıyor, fakat fareyi bir türlü tekrar tutamıyordu. Şimdi yarı ölü bir halde yere düşmüş olan fareye yavaş yavaş elini uzatıyor fakat tam parmağı değeceği zaman:

«– Korkuyorum babacığım, korkuyorum. Hu Hu! Hu! O zehirli imiş... Tutamam babacığım!..» diyordu.

O, bu fare korkusundan büyük yaşlarında bile kurtulamadı. Bir fare gördü mü on metre geriye fırlar, hele bir fare bir yerine sürünsün, zavallı baygınlıklar geçirirdi.

ÇOCUKLARI, TABİATIN GÜZELLİKLERİNE KARŞI HİSSİZ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– TABİATİN GÜZELLİKLERİYLE ALÂKADAR OLMAK İSTEDİKLERİ ZAMAN, ONLARI AZARLA VE ONLARI BU MEVZUDAKİ KONUŞMALARDAN MEN İÇİN HER TÜRLÜ ÇAREYİ BUL!..

Hikaye: 30

Küçük bir el işleri sanatkârı olan babasının, kendilerini ancak oturtabildiği ev küçücük bir sokakta, bahçesiz ve manzarasızdı. Küçük **Mathias** bu evde ancak gökyüzünün küçücük bir parçasını görebiliyor ve tabiatın bütün güzelliklerinden habersiz yaşıyordu. Arasıra babası onu kırlara götürdü mü, gördüğü yeşillikler onun için büyük bir sevinç kaynağı oluyordu. Orada dikkatini çeken ve kendisi için büsbütün yabancı bulunan kâh bir böcek ve kâh bir kuş görüyordu. Sonra da sevincinden sıçrayarak:

«– Babacığım, bak, bak ne güzel bir çiçek, ne güzel bir böcek.» diye bağırıyordu. Fakat babası bir kere olsun onun bu çocuk neşesiyle alâkadar olmuyor:

«– Beni saçma şeylerinle uğraştırma. Kuzum sen hiç çiçek, hiç kuş görmedin mi?» diyordu.

Bir kere kocaman bir tırtıl görmüştü. Hayvanı hayretle seyretti, sonra yakalıyarak babasına götürdü.

«– Babacığım, bulduğum bu küçük ve acaip hayvana bak!..» dedi.

«– At o pis hayvanı, aman sen ne pis çocuk olmuşsun. At onu elinden!.. Şimdi nerede ise eline yumurtlayacak!..» dedi.

Mathias ne görse alâkadar oluyor. Bilhassa bilmediği ve daha görmediği yeni şeyler onu hayrete düşürüyor ve öyle alâkadar ediyordu ki; çocukcağız bunları seyir ve tedkike dalıyor, babası da ya onu beklemek yahud da merak ederek geri dönüp bulmak mecburiyetinde kalıyordu.

Bu da babayı çileden çıkarıyordu. Onun bu hallerinden şikâyet ederek:

«– Dikkat et!... Bir daha böyle yaparsan seni evde bırakırım!..» diyor.

Bu sözler üzerine **Mathias** bir müddet babasiyle yürüyordu. Fakat etrafında gördüğü yenilikler onun için o kadar âlâka çekici idi ki dayanamıyordu. Babasiyle biraz yürüdükten sonra rastladığı bir kurbağa yahud öttüğünü duyduğu bir ağustosböceği onu yine yolundan alıkoymağa kâfi geliyordu.

Nihayet babası onu elinden tutarak beraber götürüyor. Yine çocuğun gözleri ve düşüncesi kâh şuna kâh buna takılınca baba bunu hissedince şu nutku veriyordu:

«– **Mathias** önden git. Şöyle akıllı uslu yürür, adımlarını biraz açarsan köye varacağız. Köy bu bomboş tarladan, ovalardan muhakkak ki; daha iyidir. Sana orada sütlü bir kahve yaptırırım. Sonra sana meyva da alacağım. Yalnız sen doğru dürüst yürümeğe bak.»

Mathias'ın babası böylece mânâsız ve mantıksız nutukları ile çocuğun tabiata karşı gösterdiği alâkayı, öğrenmek istediği şeylere karşı olan isteği, kısacası tabiat sevgisini körletti. Za-

vallı çocuk koşar adımla köyün kahvesine gitti, kafasını kahvede içeceği ve yiyeceği şeylerle meşgul ederek tabiati tabiate bırakarak babasının isteklerini yerine getirdi.

Şimdi o büyük bir adam olmuştur. Fakat terbiye edilişindeki hataların izleri onda açıkça görülmektedir. Kır gezintilerinde çayırları, ormanları ve tarlaları dolaşır ama, bunlada hiçbir şey görmez, hiçbir şeyle alâkadar olmaz!.

O ormana girdiği zaman bülbül onu selâmlar, önünde serçecikler uçuşurlar, konarlar yine uçarlar. O'na bin bir türlü maskaralıklar yaparlar, fakat o, bunların hiçbirinin farkında bile olmaz. Çünkü aklı fikri biraz sonra yiyeceği yemeklerdedir.

Yalnız bir kere Tabiat onu o kadar büyüledi ki, nihayet **Mathias** bu şahane güzellik karşısında alâkadar oldu. Oldu ama tam ayın on beşinde doğan Ay'a ne dedi biliyor musunuz?

«– Çocuklar şu güzel ay'a bakınız... Kocaman bir tencereye benzemiyor mu?»

II– ÇOCUKLARINA ÇOK KÜÇÜK YAŞLARINDA YABANCI DİLİ ÖĞRETMEĞE ÇALIŞ!.

Hikâye: 31

Profesör **Pankratius** karısının bir oğlan doğurduğunu öğrenince sevincinden az kalsın deli oluyordu. Onun eski lâtin muharrirlerinden, yâni lâtince yazı yazanlardan, **Suetonius** gibi lâtinceye bihakkın vâkıf ve edebiyatta üstad yapmaya karar vermişti. Bu düşünce ve bu kararlarla çocuğun oğlan doğuşu birleşince zavallıyı dört gün beş gece uykusunu kaçırtacak kadar sevinç verdi. Ondaki sevincin büyüklüğünü tarif etmek için şunu söylemem kâfidir. Zavallı adam okuduğu «**Suetonius**» bir tarafa bırakmış, karısı ve çocuğu ile meşgul olmağa başlamıştı. Hele çocuğun burnunu Roma hâkîmlerin-

den «**Çiçero**»nun burnuna benzetince ondaki keyfi görmeliydiniz.

İlk ehemmiyet verdiği şey, çocuğun bakımıydı. Sonra karısiyle hizmetçiye çocukla muhakkak surette kendisinin meşgul olacağını söyledi. Öyle ya, onun gibi okumuş bir adam çocuğu ile, onun gıdası, onun bakımı ne bileyim ben; bir çocuğun ne türlü bakımı varsa ve onlarla meşgul olmazsa ayıp olurdu.

Çocuğu bu şekildeki daimî nezareti altında dört sene büyüttükten sonra artık «**Tullius**» – Çocuğa bu ismi vermişti – lâtince öğretmenin zamanı geldiğine karar verdi ve onu küçük şeylerden başlattı. Meselâ: Evvelâ masanın lâtincesini öğretti. Çocuk bu şekilde günde yarım sahife lâtince öğren-meğe çalışıyordu. Meselâ: Aluta sami deri, gibi... Çocuk nihayet bunların ne olduğunu da meraka başladı. Babasına:

«– Sami deri nedir?» dedi.

Profesör baba, kendini lâtince lisanının öyle derinliklerine salmıştı ki, böyle ufak tefek şeylerle meşgul olamazdı. Tabiatiyle de bunun ne olduğunu çocuğa anlatacak kadar kendi malûmatı da kâfi değildi. Bocalamağa mecbur kaldı. Ve kelimeyi izah edeceğim diye lâfı o kadar karıştırdı ki; nihayet çocuk da anlıyamadı. Anlamayınca da bir daha hiçbir kelimenin mânâsını sormağa cesaret edemedi. Ve papağan gibi kelimeleri ezberlemeğe başladı.

Bunlardan sonra çocuk, lâtince üzerine yazılmış büyük eserleri okumağa mecbur edildi. Bunlar o kadar zor ve o kadar derin mânâlı eserlerdi ki, küçüğün kafası bunları anlamak için çok yoruluyordu. Zavallı, gençlik senelerini bu eserleri anlamak için geçirdi.

Geçen hafta Profesör **Pankratius** ve oğlu ile bir kır gezintisi yapmak saadetine nail oldum. Babanın oğlunu ne büyük bir emekle yetiştirdiğine hayret ettim. Meselâ çocuk

Roma'nın büyük sokak ve şayanı teşama yerlerini, bir Berlinli'nin Berlin'i tanımasından çok daha iyi biliyordu. Fakat buna mukabil de tabiatın hakettiği tabiî şeylerden hiçbir haberi yoktu. Meselâ, ben başaklarındaki dolgunluktan sapları eğilen bir buğday tarlasını gördüğüm zaman memnuniyet ve hayretle seyrederken çocuk bana:

«– Ne var... Neyi seyrediyorsunuz. Bunda bir fevkalâdelik var mı?» gibi mânâsız sualler soruyordu.

Ben ona:

«– Başaklardaki dolgunluğa bakınız!.» dedim.

O ise:

«– Aluta sami deri...» diye cevab verdi!

Çok küçükken ecnebi (yabancı) dili öğrenmenin bile neler temin ettiğini gördünüz ya!

ÇOCUKLARINIZA CİN VE PERİ GÖRMEYİ ÖĞRETMENİN VE ONLARI YERSİZ KORKULARA DÜŞÜRMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ÇOCUKLARINA BİRÇOK CİN VE PERİ MASALLARI ANLAT!..

Hikaye: 32

Martin usta'nın evinde bir toplantı oldu mu, çocuklar hemen onun etrafına toplanır, kendilerine birşeyler anlatması için yalvarırlardı. **Martin** usta çocukları bir hayli üzdükten, yalvarttıktan sonra piposunu doldurur, sırtını sobaya çevirir ve hikâyesine başlardı. Bu daima bir cin, peri masalı olurdu. Adamcağız ya başka masal bilmiyor, yahud da çocukların bu masalları çok sevdiğine dikkat etmiş, onları memnun etmek için mütemadiyen bu şekil şeyler anlatıyordu.

Çocuklara kendi başından geçen hâdiseler dolayısiyle yirmi dört yerin tekin olmadığını bildiğini söylüyordu.

Bunlardan bir yerde muhakkak ki, vaktiyle bir kilise vardı. Çünkü sıksık, orada bir papas hayali görünüyordu. Aşağıda değirmenin altındaki büyük çınar ağacın yanında bir hayalet vardı. Hele her gece tam saat on birde bir kömür sobası kadar büyük ve alevli gözlü bir köpeğin görünmesine ve saat tam gece yarısını çalarken bir Yahudi tüccarının mezarına girip

kaybolmasına ne buyurulur? Hele bir gece kilisenin çan kulesinin yanından geçerken, sırtına atlıyan un çuvalı gibi şeylere ne dersiniz? Tâ evinin kapısına kadar sırtındaki bu çuvalla gelmişti. O geceden itibarendir ki, geceleri kilisenin çan kulesinin civarından geçmemeğe yemin etmiştir.

Pazar yerinin sağ tarafındaki ve mektebe gidilirken önünden geçilen taşın altında bir sihirli define vardı. Ona bunu annesi anlatmıştı. Annesi de büyük annesinden duymuşmuş. Onun annesi, bir kere bu definenin bulunduğu yere kadar kazıldığını ve içindeki altınların bile göründüğünü, fakat tam ellerini bu paralara sürecekleri zaman onları birisinin çağırdığını ve arkalarına dönüp baktıklarını sonra tekrar hazineye döndükleri zaman paraların kaybolduğunu söylemişlermiş!..

Dağın üstündeki eski saray harabesinde de perilerin büyülediği bir kadın varmış. Bu her yüz senede bir, kertenkele şeklinde görünürmüş!.. Genç ve güzel bir delikanlı onu öpünceye kadar bu büyüden kurtulmasına imkân yokmuş.

Hattâ **Kyffhâuser** dağında **Rübezahl**, yahud da doktor **Faust** ile konuşmak isterse bunun için yapılması lâzımgelen büyüyü de bilirmiş.

Evindeki ihtiyar hizmetçi kadın suratına bakılmaz, aksi lânet bir şeydi. Üstelik âzamî miktarda da huysuzdu. Fakat gayet iyi cin, peri masalları bildiğinden çocuklar ondan hoşlandıkları gibi bizim ustabaşı da ondan çocuklara anlatılabilecek hikâyeler öğrendiğinden her türlü aksiliğine katlanıp, onu evinde tutuyordu.

İşte bu türlü terbiye sayesinde usta **Martin** çocuklarına bir hayli şeyler öğretti. Kafaları o kadar cin, peri ile doldu ki, gece oldu mu tirtir titrerlerdi. Hattâ öyle bir dereceye gelmişlerdi ki; hizmetçi **Marie** arkalarından bakmazsa bir yerden bir yere tek adım atmazlar, kapıdan dışarı çıkamazlardı. Akşam yatmağa mı gittiler, onlar uyuyuncaya kadar yine **Marie** onların yanında kalırdı.

Büyüdükleri zaman da, geceleri bir yere giderken ağaç on-

lara kocaman bir adam gibi görünürdü, düşen her yıldızı uçan bir ejderha, rastladıkları her sıçanı da kendilerine fenalık yapmak istiyenlerin bir büyüsü zannederlerdi. Çocukların en büyüğü olan **Peter** hepsinden daha ileriye gitmiş, cin ve perilerle konuşmak çarelerini, yâni bazı kocakarıların büyücülük dedikleri şeyi yapmağa kalkmıştı. Daha on sekiz yaşında iken yirmi yedi tane cini gözleriyle gördüğüne yemin ederdi. Babası onun bu sözlerine inanır, onun uğurlu bir gecede doğduğunu ve çok talihli olacağını daima «iyi saatte olsun»ların yardımına nâil olacağını söylerdi.

Zamanla bu çocuğun başına neler geldi, bilir misiniz? Onun bu aptal düşünceleriyle alay etmek isteyen arkadaşlarının birçok hilelerine, şakalarına, kaç defa kurban gitti. Bir gece bir toplantıdan evine dönerken yolunun üstünde ağzına kadar ateşle dolu bir mangal gördü. Bir yandan da bir ses:

«– Beni söndür, beni söndür!..» diye bağırıyordu.

Zavallı bu sesi duyunca mangaldaki ateşlerin bir büyüye uğrayan zavallı bir insanın sesi olduğuna karar vererek onu kurtarmak için mangaldaki kömürü söndüreceğim diye paltosunu çıkarıp ateşin üzerine attı. Tabiatiyle yepyeni bir palto da bir güzel yandı.

O başka bir defa, şehirdeki dört yol ağzı bir yerde, bir sihirli define bulunduğunu ve burada **Walpurgis** (1) gecesi bir yerden çalınmış simsiyah bir tavşan yavrusu, üç köşeli bir bıçakla kesilirse definenin meydana çıkacağını duymuştu. Bunu yapmak için bir ahbabında gördüğü simsiyah tavşan yavrusunu bir **Walpurgis** gecesi çalmağa karar verdi ve çaldı da. Artık onun çaldığı meydana çıktıktan sonra başına daha neler geldiğini siz tahmin edebilirsiniz.

---

(1) Bir mayıs öncesi günün gecesidir. Alman halkının bâtıl inançlarına göre, büyücüler ve sihirbazlar büyüleriyle sihirlerini bu gece yaparmış,. Bir Mayıs bayramına rastlayan bu günde cadılar meydanlarda dans ederlermiş.

Mütercim

ÇOCUKLARI DİNDEN SOĞUTMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARI EVVELÂ BÜYÜK «ALLAH»DAN ÇOK ÇOK KORKUTARAK SOĞUTUNUZ! GÖRECEKSİNİZ Kİ; DİNSİZ OLACAKLARDIR!..

Hikaye: 33

Her gök gürleyişte bir anne çocuklarına:

«– Görüyor musunuz? Allah hiddetinden nasıl bağırıp çağırıyor!..» derdi.

Çocuklar en küçük bir yaramazlık yapsalar:

«– Dikkat edin ha!.. Sonra Allah sizi cezalandırır.» derdi.

Bunu uzun bir konferans tâkip eder, onları cehennemle korkutur, Allahın yaramaz çocukları daima cehennemde yaktığını anlatırdı. Hergün sabahtan akşama kadar cehennem lâfı ağzından düşmezdi.

Fiek de annesinden duyduğu bu düşüncelerden başka birşey bilmiyordu. Küçük hayalinde bu büyük ve müşfik «Allah»ı korkunç bir varlık şeklinde anlıyordu. Öyle bir varlık ki, en küçücük kabahatlerinde çocukları cehenneme atan; pantolonlarını bir parça yırtsalar, cehennemde bağırta bağırta, cayır cayır yakan, bir kahve fincan veya bir bardak kırsalar, onu şeytana verip işkence ettiren bir varlık!. Neticede Cenab-ı Hak'tan nefret eder oldu.

Yağmur yağdığı zaman tirtir titriyerek odanın bir köşesine çekilirdi. Her sabah her gece Allah'a dua ederdi. Fakat bu içten gelen, sevgi ve saygı dolu bir dua değildi. Bu korku duası idi. Dua etmiyecek olursa, Cenab-ı Hakk'ın gâzabına uğrayacağından korkardı.

Büyüdüğü zaman bile bu düşüncesinden kurtulamadı.

II- ONLARA, DİNLERİNİ, ZORLAYARAK VE ONLARA İŞKENCE EDEREK ÖĞRETMEYE ÇALIŞ!. GÖRECEKSİN Kİ; ÇOCUK DİNSİZ OLACAKTIR!..

Hikâye: 34

Kaspar'a, babası her gün İncil'den bir parça öğretirdi. Hele çocuk bir gün iyi ezberlemesin, yahud da okurken kekelesin, hemen dayak yerdi. Ve babası:

«– Sen kendini Cenab-ı Hakk'a ver ki: sana yardım etsin! Kendine itikat etmiyen insanları lûtfundan mahrum ettiğini bilmiyor musun? Koca sersem!..» derdi.

Babası hem böyle söyler, hem de onun saçlarını çeker, tokatlardı.

Tabiatiyle, neticede çocuk ezberliyemediği için daima dayak yediği İncil'den nefret etti ve mektebe başlayınca kitabı bir kenara bıraktı, hayatta bir daha okumak için de istek duymadı.

Hikâye: 35

Bir baba kendisini çok dindar zanneder ve çocuklarını da dindar yapmak için onlara din aşkını aşılamak isterdi. Fakat bu isteğini öyle aykırı bir yoldan temin etmeğe kalkıştı ki; farkında olmadan çocuklarını dinsiz yaptı.

Daha onlar dört yaşında iken, onların bütün dinî vazifelerin

aynen ifası şekillerini tamamiyle bilmelerini istedi. Daha okumasını bilmedikleri hâlde dua kitaplarını alarak kiliseye gitmelerini ve mânâsını anlayamadıkları dinî ilâhileri kilisede söylemelerini temin için uğraştı.

Hareket etmek, oynamak sıçramak istiyen ve tabiatın onlarda olmasını istediği bu en tabiî haklarından mahrum edilen çocuklar saatlerce hareketsiz durarak dinin emirlerini yerine getirmeğe mecbur edildiler.

Kışın en şiddetli soğuklarında bile kiliseye giden çocukların dinden nefretleri çok kuvvetli oldu.

Pazar duaları için kilisede çanların çalındığını duydukları zaman:

«– Aman Allahım! Yine pazar oldu!..» diyerek çocuklar ağlaşırlar ve kiliseye gidip duadan geri kalarak babalarını kızdırmamak için gözleri yaşlı olarak pazarlık elbiselerini giyerlerdi.

Bu korku ve isteksizlik onlarda her sene bir parça daha kuvvetlendi. Her fırsatta kiliseden kaçmıya başladılar ve büyüyünce de kimse onların kiliseye gittiklerini görmedi.

III- ONLARA DİN DERSLERİ VERENLERİ, TENKİD VE ONLARDAN NEFRET EDER VE NEFRETİNİ DE AÇIKÇA GÖSTERİRSEN YİNE BU NETİCE HASIL OLUR!..

Hikâye: 36

Komşu **Thomas** amcanın bütün kusurlarından en büyüğü daima başkalarından kusurlarından bahsetmesi idi. Papazlar için:

«– Adam sende, onların yaptıkları işler de iş mi, kilisede yaptıklarını ben de yaparım!.. Ondan sonra haydi eve otur, sıcak sobanın yanında!..» derdi.

Yahud da kiliseye giden bir adam gördü mü, ona da:

«– Haydi git bakalım tembel! Biz akşama kadar işimizin başında, tarlalarımızda Güneş altında çalışalım, siz kiliseye gidiyoruz diye oturup tembellik ediniz.»

Kilise'nin başpapazı ona kiliseye gitmediği için biraz darıldı mı eve gelip içki masasına oturur, onu başpapaza papazın çekiştirdiğini söyler, adamcağıza ağız dolusu küfür ederdi.

Mektep hocası ile de arası, bundan iyi değildi. Mektebe verilen paraya, hocaya verilen paraya kızar, oğluna:

«– Bu pazar hocayı eve, yemeğe çağır da gelsin!..» Karnını doyursun. Hoca gelip de sanki ne olacak? Okuyup da ne olmuş? Bize gelip karnını doyursun da karın tokluğunun ne olduğunu bir kere daha görsün. Zavallı açlıktan ölecek!..» derdi.

İşte bu komşu, kilise adamlariyle hocalardan bu şekilde bahsederdi!

Hâlbuki kasabada **Thomas**'ın çocuğunun din dersi alacağı bu papazlardan başka, papaz, ilim öğreneceği bu muallimden başka muallim de yoktu. Artık çocuğun ne hale düştüğünü düşünebilirsiniz.

«– Adam sende, papazdan din dersi, muallimden de okuma yazma öğrenmekle ne yapacağım? Bütün çalışmamın sonu onlar gibi açlıktan nefesinin kokması olduktan sonra» derdi.

Hikâye: 37

Simson usta da bundan daha iyi yapmazdı. Oğlunu gönderdiği mektepte ders veren üç muallim vardı. Bu üçünün de tabiatiyle insan olmaları itibariyle bazı kusurları vardı.

Bir tanesi çok asabî idi. Bütün komşulariyle durmadan kavga ederdi. Gecesi gündüzü hiç yoktan çıkardığı kavgalarla geçerdi. Bir diğeri temiz gezmeyi çok severdi. Maaşı az olduğundan, bütün parasını elbiselerine sarfederdi.

Bir insan yalnız elbise ile yaşayamaz ya, yemek içmek de ister. Bunun için de, durmadan borç ederdi ve gırtlağına kadar borca batmıştı. Tabiatiyle etrafına da büyük bir itimatsızlık telkin etmişti. Üçüncüsü de, çok neşeli bir adamdı. Bütün toplantılara girer çıkar, yer içer ve içkiyi de biraz fazla kaçırırdı. Çocuklara nümûne olması lâzımgelen bir muallimin söylememesi ve yapmaması icap eden şeyleri söyler ve yapardı.

Bunlardan bir tanesi bu hareketleri, yahud da bu tabiatları dolayısıyle yeni bir hâdise çıkardı mı, artık usta **Simson**'un bunu çocuklarının önünde nasıl ballandıra ballandıra anlattığını siz tasavvur edebilirsiniz. Açar ağzını, yumar gözünü ve bağıra bağıra:

«– Hey Allah'ım!.. Bunlar da güya muallim olacaklar. Çocuklarımıza ahlâk dersi verecekler ha! Birisi bir deli, ötekisi yankesici, üçüncüsü de sarhoş. Muallimler böyle olursa, bunları gören çocuklar neler yapmazlar.» derdi.

Bu şekildeki konuşma, evdeki günlük hâdiselerdendi.

Bununla beraber kimsenin de, kendi hakkında ufacık birşey söylemesine müsaade etmezdi.

Muallimlerden birisi onun çocuğuna Allah sevgisinden, dinden mi bahsediyor, çocuk babasından aldığı dersler dolayısiyle:

«– Hey aptal, hey!.. Bana bunlardan bahsedeceğine evvelâ sen, kendin öyle olmağa çalış!. Önce kendi hareketlerini düzelt!..» derdi.

Çocuk mektepten eve geldi mi bir canavar kesilirdi. Ona ne babasının ve ne de muallimlerinin veya papazın sözleri kâr ederdi. Bu arsızlık ve yaramazlıklar zamanla o kadar arttı ki, çocuk büyüdüğü zaman bunlar büyük ahlâksızlıklar şekline döndü ve o son dakikalarını hapishânede geçirdi. Onu tanıyanlar bu hâdiseleri bugün bile gayet iyi hatırlarlar.

Zavallı çocuğu bu felâkete acaba kim sürüklemişti?

ÇOCUKLARI İNATÇI YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– NE İSTERLERSE HEMEN YAPIN! UYGUN MU DEĞİL Mİ BAKMAYIN. HEMEN YAPIN!..

Hikaye: 38

Kurt Bey sevgili karısıyle tam on sene çocuksuz bir hayat geçirdi. Nihayet küçük **Heinrich**'in doğumu ile onların saadetleri tamamlandı. Şimdi ana, baba çocuğu iyi büyütebilmek için bütün gayretleriyle çalışıyorlardı. Her âile çocuğnun iyi büyümesi için çalışır. Fakat bunlar tabiî şekilde değil de başka şekillerde hareket ediyorlardı. Aman çocuğumuz üzülmesin, rahatsız olmasın diyerek çocuğun her isteğini yerine getiriyorlardı.

Çocuk birşey istedi mi derhâl yapılmalı idi. Ona oynasın diye kedi, köpek aldılar, oyuncaklar, hem de kıymetli oyuncaklar aldılar ve hiçbir arzusu geri çevrilmedi. Hoşuna gitmiyen birşey oldu mu, derhâl yok edilirdi. Hattâ onu sinirlendirdikleri için üç hizmetçiyi de evden kovdular.

Nihayet küçük **Heinrich** yürümeğe, koşmağa başladı. Fakat annesinin yahud da dadısının götürdüğü yere değil de kendi istediği yere koşar, onları da arkasından koştururdu. Ne yapsınlar!... Çocuk hı! hı! hı! diye ağlayarak onların ellerine yapışır, çeker ve onları istediği yere götürmek isterdi.

Öyle zaman olurdu ki, evdekileri bir saat içinde bahçeyi

dört tarafından koşturur, evin merdivenlerini indirir, çıkarırdı. Bir gün bodrum kapısının önünden geçerlerken buraya girelim diye tutturdu. Dadısı da buna razı olmadığından bir kızılca kıyamet kopardı. Aman Allahım, o ne feryatlardı. Hizmetçi:

«– Sus yavrum, sus! Ağlama! Bodrum karanlıktır. Gel! Seni tavuklara götüreyim. Onların civcivlerini seyrederiz. Pıt! Pıt! diye koşuşurlar!..» dedi.

Fakat bunların hiçbir faydası olmadı. **Heinrich** o kadar bağırdı, çağırdı ki, nihayet annesi ne oluyor? diye koştu ve:

«– Ne oluyor? Çocuğu ne bağırtıyorsunuz? Aptallar?!» diye bağırdı.

«– Birşey yok hanımcığım!. **Heinrich** bodruma girmek istiyor. Görüyorsunuz ya ne karanlık bir yer. Olmaz dedim. Onun için ağlıyor, çırpınıyor, zaptedemiyorum.»

«– Yer bana çocuğu! Haydi koş sen de bir ışık getir. Ağlama yavrum, ağlama! Bodruma mı girmek istiyorsun? Şimdi yavrum, şimdi!»

Önde ışık tutan hizmetçi olmak üzere bodrumun merdivenlerini inmeğe başladılar, fakat çocuk aklı bu ya... Yarı yolda vazgeçip:

«– Haydi çıkalım!..» dedi.

Nihayet **Heinrich** konuşmasını da iyi öğrendi. Yalnız söylediği her kelime muhakkak ki, bütün, evdekilerden bir istek veya bir emirdi.

Sofraya oturdu mu ilk sözü:

«– Ben bunu istemem!..» olurdu.

«– Peki ne istiyorsun yavrum?»

«– Yemeğin şu parçasını istiyorum!»

«– Peki yavrum, peki!.. Al!..»

«– Bunun hiç tadı yok!..»

«– Senin bugün hiç iştahın yok.»

«– Ben börek isterim!..»

«– Börek mi? Bugün ahçı börek yapmadı ki, yavrum!..»

«– Börek isterim, börek isterim!..»

«– Peki yavrum. Yarın sana güzel bir börek yaptırırım.»

«– Böreği şimdi isterim!..»

«– Aman Yarabbim. Bu çocukla ne yapacağız? **Katherina** işte sana on kuruş, koş da çarşıdaki börekçiden çocuğa bir parça börek al!..»

«– İşte sana börek. Ye bakayım!..»

«– Börek beni susattı anne..»

«– Peki şeker evlâdım. Su mu istersin, meyva suyu mu?»

«– Kahve isterim!..»

«– Ateş yok evlâdım. Ağlama ağlama, peki... **Katherina** koş ateş yak da, çocuğa bir kahve pişir!»

«– Anne! Kahveyi isterim, şimdi isterim!..»

«– Peki, peki!.. Şimdi geliyor yavrum.»

«– Meyva suyu istiyorum. Meyva suyu istiyorum.»

«– Al yavrum, al iç..»

«– Bu benim bardağım değil. Ben bardağımı isterim.»

«– Görüyorsunuz ya oğlan ne akıllı!.. Bardağın kendi bardağı olmadığını anladı. Ah benim güzel, akıllı evlâdım. Al, al işte senin bardağınla..»

Bu, sofrada olduğu gibi her zaman olurdu. Elbise giyerken, uyurken, konuşurken, misafirlikte iken; herşeyin muhakkak istediği gibi olmasını isterdi.

Nihayet büyüdü ve ona da ahlâkından dolayı:

«İnatçı Kurt» ismini verdiler.

Üç defa evini tamir ettirdi. Her sene odalardaki eşyaların yerlerini değiştirdi. Bir karısını bu inâdiyle öldürdü. Şimdiki karısı da pek çok yaşıyacağa benzemiyor. Hattâ söz aramızda doktorlar da onun iki senelik bir ömrü olduğunu söylüyorlar. Bütün Dünya'ya küskündür. Bu da onu ölüme sürükleyen inatçılığının neticesidir.

ÇOCUKLARA YALAN SÖYLEMEYİ ÖĞRETME ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARI DAHA KÜÇÜKKEN, YALAN SÖYLEMEĞE KENDİN ALIŞTIR

Hikâye: 39

Stephan Bey'in çok garip bir ahlâkı vardı. Gün geçmezdi ki, küçücük oğluna bir yalan söyletmesin!.

Meselâ: Hoşlanmadığı bir kimsenin kendini ziyarete geleceğini mi hissetti, hemen küçüğü kapının önüne bırakır ve:

«– Dikkat et!.. Filân veya falan gelirse ve benim evde olup olmadığımı sorarsa, babam evde değil, sokağa çıktı de!..» derdi.

Kapıya, fakir bir kadın veya fakir bir çocuk gelip ekmek mi istedi. **Stephan Bey** oğluna:

«– Haydi yavrum, git de ona bizim de yiyecek ekmeğimiz olmadığını, hattâ dün gece aç yattığımızı söyle!..» derdi.

Çocuk mektebine hiç de istekle gitmez, en küçük bahanelerle mektepten kaçardı. Ertesi gün oldu mu, bu sefer mektebe gitmeğe korkar:

«– Ben mektebe gitmem, mektebe gitmek istemiyorum. Dün gitmediğim için öğretmen bana darılacak!..» derdi.

Fakat **Stephan Bey** buna da kolay bir çare bulurdu.

«– Aptal!..» derdi. «Dün hasta olduğunu, yahud da benim

seni bir işe gönderdiğimi söylersin. Öğretmenler de buna inanırlar.»

Küçüğün annesi de başka bir âlemdi. Çocuğa on para harçlık vermek için on sual sorardı. Çocuk:

«– Anneciğim, bana beş kuruş ver de şeker alayım!..» Yahud da:

«– Falan yerde zelzele olmuş, mektepte felâketzedeler için para topluyorlar, para ver de ben de götüreyim!..» dedi mi kadıncağız ağzını açar gözünü yumar parayı vermemek için kırk dereden su getirirdi.

Babası çocuğa para verecek olsa gizli verir ve:

«– Al sana beş kuruş, git de istediğini al!.. Yalnız annene gösterme, görür de soracak olursa, amcam verdi!..» dersin.

Bu sûretle, **Stephan**'ın oğlu yalan söylemek, yâni yalancılık hususunda dev adımlariyle ilerledi. Hiç kızarmadan öyle yalanlar söylerdi ki; işitenler hayret içinde kalırlardı. Hattâ bir kere tanıdık bir ihtiyar âile dostuna öyle yalanlarla dolu bir hikâye anlattı ki; adamcağız göbeğini hoplata hoplata saatlerce güldü ve:

«– Aman Yarabbim, ne uyduruyor.» diyordu.

Fakat çocuk büyüyünce bu işi o kadar ileri götürdü ki; babasının da hoşuna gitmemeğe başladı.

Pazar sabahları erkenden meyhâneye gidiyor, sonra eve dönünce kiliseye gittiğini söylüyordu.

Sarhoş halinden, işin hiç de böyle olmadığını babasının anladığını hissedince de babasına, öyle masallar okudu ki, adamcağızın oğluna hiç itimadı kalmadı.

Hafta tâtillerinde de büyük annesini ziyarete, yahud da başka gençlerin yaptıkları eğlencelere gideceği yerde kumar oynanan kahvelere gider, parasını hep kumara verirdi.

Babası evde para, elbise ve kıymetli şeylerin birer birer ek-

sildiğini görmeğe başlamıştı. Nihayet bir gün sofrada:

«– Muhakkak ki; evde bir hırsız var. Ah, onu bir yakalasam. Ben ona yapacağımı bilirim» dedi.

Stephan'ın oğlu sarardı ve kızardı. Babasını bir kenara çekerek:

«– Hırsızın kim olduğunu öğrenmek ister misin babacığım?» dedi. «Bu, evdeki hizmetçilerdir. Bütün şehirde herkes onun kumar oynadığını ve kumara çok para verdiğini söylüyor, sizin bir güllü kravat iğneniz kayboldu değil mi? Tamam. Geçen pazar izinli idi ya, götürmüş kumara vermiştir.»

Bu haber **Stephan Bey**'i çileden çıkardı. Ve tabiatiyle evdeki hizmetçi:

«– Alçak! Hırsız! Haydud!» iltifatlarıyla evden kovuldu.

Hizmetçi:

«– Size bunları oğlunuz mu söyledi. Onun başınıza ne işler açacağını göreceksiniz!» dedi ve mahkemeye giderek babasiyle oğlunu dâva etti. Hırsız olduğunu isbat etmelerini istedi ve onlardan tazminat olarak pekçok para aldı.

Zaten başka türlü olamazdı. Su testisi su yolunda kırılır, derler. **Stephan Bey**, oğlunun bir çok yolsuz hareketleriyle karşılaştı. Üzüntüden zayıfladı, hastalandı, kahrından hastahaneye düştü. Günden güne fakirleşti. Vaktiyle imâlâthanelerinde adamlar çalıştırırken, şimdi bir işçi olarak başka bir işyerinde çalışmak mecbûriyetinde kaldı. Her dostuna:

«– Yarabbi, hırsız bir evlâdın yüzünden ne hallere geldiğimi görüyorsunuz ya!..» Ağzından bir tek doğru söz çıktığını görmedim. Bir ayağının üstünde kırk yalan söylüyor. Yalnız bu kadar yalan söylemeyi kimden ve nereden öğrendi, buna şaşıyorum...» derdi.

II- ÇOCUĞUNUN SÖYLEDİĞİ YALANLARI HOŞ BUL, ÜSTELİK HOŞ SÖZ SÖYLEDİ DİYE MÜKÂFATLANDIR

Hikâye: 40

Lott sofrada:

«– Bana da içki yerecek misiniz?» diye sordu.

«– Hayır **Lott**'cuğum!. çocuklar içki içmezler ki...»

«– Ama ben hem hastayım, hem de zayıf bir midem var. İçkinin zayıf bir mideye iyi geldiğini geçen gün söylememiş miydin anneciğim?»

Bütün sofradakiler çocuğun bu sözüne güldüler. Anne hemen surahiden çocuğa yarım bardak şarap doldurup verdi.

«– İşte sana bir bardak şarap, iç bakalım. Nasıl miden düzeldi mi?»

«– İyi oldum anneceğim!. Artık sancı kalmadı!.»

Çocuğun bu şekilde sözleri daima kahkahalarla karşılanırdı.

Bunun farkına varan çocuk da isteklerini annesine yaptırabilmek için böyle vesileler icat ederdi. Böylece **Lott**'cuk, yavaş yavaş yalan söylemeğe başladı. Öyle yalancı oldu ki; bütün şehirde ona yalancı **Lott** dediler.

III- ÇOCUKLARIN SÖYLEDİKLERİ ŞEYLERE İNCELEMEDEN HEMEN İNANIN!..

Hikâye: 41

Simpelin Hanım her sokaktan dönüşte, kendi evde yokken, çocukların ne yaptıklarını merak eder ve onlardan sorardı:

«– Çocuklar, nasıl rahat durdunuz mu?!»

«– Uslu oturduk anneciğim!..»

«– Gürültü etmediniz ya?»

«– Yok anneciğim!..»

«– Sokağa çıkıp oynamadınız ya?!»

«– Odadan dışarı bile çıkmadık anneciğim! Ben iş işledim. Kızkardeşim de resimli kitapların resimlerine baktı.»

«– Aferin çocuklarım!. Böyle uslu uslu oturduğunuz için ben de size pasta getirdim!.»

Çocuklar gezmeğe mi gittiler. Döndükleri zaman anneleri soruyordu. Onlar da istedikleri gibi anlatıyorlardı. O da, onlar ne söylerse inanıyor, hiç tafsilât istemiyor, onların doğruyu söyleyip söylemediklerini araştırmıyordu.

Bunlar önceleri doğruyu söylüyorlardı. Fakat zaman zaman yalan söylemelerinin daha iyi olduğunu gördüler. Meselâ, bir kere mahalledeki azgın çocuklarla oyuna dalmışlar, sokaklarda koşmuşlar, üstlerini başlarını kirletmişlerdi. Bunu annelerine nasıl söyleceklerini düşünüyorlardı. En nihayet, en büyük kız kardeşleri:

«– Annemize sokağa çıkıp elbiselerimizi sokakta kirlettiğimizi söylemiyelim. Muhakkak bize kızar!..» dedi ve neticede böyle yapmaya karar verdiler.

Anneleri:

«– Evde mi oturdunuz?!» diye sorduğu zaman hepsi birden şaşırdılar. Hiçbiri birşey söylemiyordu. Nihayet en büyük kardeşleri:

«– Anneciğim kapıdan dışarı bile çıkmadık!..» dedi. Ötekiler de bunu tasdik ettiler. Anneleri onları böyle uslu durduklarından her zaman memnun oluyor ve onları mükâfatlandırıyordu.

Çocuklar da:

«– Madem ki, annemiz herşeye inanıyor, arasıra böyle küçük yalanlarla onu aldatmamızda hiçbir mahzur yok!» de-

diler.

Anneleri evde olmadığı zaman istedikleri kadar yaramazlık yapıyorlar. Onun geleceği saati hesap ederek uslu oturuyorlar. Kadın gelip onları uslu görüyor ve her zaman olduğu gibi, onların yalanlarına da inanıyordu. Gezmeğe gittikleri zamanlar da en arsız çocukların oynadıkları en münasebetsiz yerlere gidiyorlar ve dönüşte de şuraya gittik, buraya gittik diye yalan söyleyip annelerini kandırıyorlardı.

Seneler geçtikçe yalanlarında o kadar ileri gittiler, o kadar usta oldular ki; anneleri onların maskarası oldu.

I– DOĞRU SÖYLEDİKLERİ ZAMAN ÇOCUKLARINIZI CEZALANDIRINIZ!.

Hikaye: 42

Bir gün **Fritz** bir sineği tutmak istedi ve elini sallayınca babasının surahisine çarptı ve düşürüp kırdı. Zavallı çocuk korkudan deli olacaktı. Ne yapacağını oturup uzun uzadıya düşündükten sonra gidip babasına hakikati söylemeğe karar verdi. Bahçeye çıkarak babasını buldu ve:

«– Babacığım, güzel babacığım!.. Kızma bana sakın!.. Sinek yakalayayım diye uğraşırken senin odandaki surahiye elimi çarptım. Kırıldı.» dedi.

«– Ne? Surahi kırıldı mı? Kırıldı ha?»

«– Kırıldı babacığım!.. Fakat inan bana ki; istiyerek yapmadım. Kaza oldu.»

«– Kaza oldu ha!.. Seni hayvan seni. Şimdi ben sana surahi kırmanın ne olduğunu gösteririm.»

«– Babacığım ne yapacaksın!.. Babacığım! Babacığım bir sopa kestiğini görüyorum, yoksa beni sopa ile mi döveceksin. Yalvarırım babacığım, yalvarırım!.. Dövme beni. Ne olursun

babacığım!.. ah ölüyorum.»

«– Seni edepsiz seni.»

«– Vurma babacığım.»

«– Dur, bakalım.»

«– Öleceğim babacığım, öleceğim.»

«– Bir daha birşey kıracak mısın?»

«– Ah kolum, ah kolum, ah kolum. Tövbe babacığım.»

«– Bir daha birşey kıracak mısın?»

«– Ah kolum, ah kolum, ah kolum. Tövbe babacığım!»

«– Bir daha birşey kıracak mısın?»

«– Ah kolum, ah kolum, ah kolum. Tövbe babacığım!»

«– Bir daha birşey kıracak mısın?»

«–Ah kolum, ah kolum, ah kolum!.. Tövbe babacığım. Tövbe!.. Vallahi bir daha yapmam.»

«– Dur, dur hele ben sana surahi kırmanın ne olduğunu göstereyim.»

Başka bir gün **Fritz** bir resimli kitaba bakıyordu. Kitaba bakıp bitirdikten sonra havaya atıp tutmak istedi ve aksi tesâdüf bu ya, havada açılan kitabın bir yaprağından tuttu ve yaprak yırtıldı. Şimdi ne yapacaktı? Hemen kitabı kapayarak, yavaşça yerine koydu.

Birkaç gün sonra kitapta birşeye bakmak istiyen babası yırtık yaprağı gördü. Bu sahifeyi kendisinin yırtıp yırtmadığını **Fritz**'den sordu. **Fritz** şaşırdı kaldı. Şimdi ne söyliyecekti? Babasından dayak yememek için, ne yapması lâzımgeldiğini düşündü.

Surahiyi kendisinin kırdığını söylediği zaman dayak yemişti. Babası doğru söylenilen şeyler için ona dayak atmıştı. O hâlde en iyi iş, yalan söyleyip inkâr etmekti.

O da öyle yaptı. Kendisinin yırtmadığını söyliyerek dayaktan kurtuldu. Artık kolayını bulmuştu. Bir kabahati oldu

mu, ya inkâr ediyor, yahud da kabahatini başkasının üstüne atıyordu.

Yaradılışından yaramaz ve biraz da sakar olduğundan kâh bir surahi, kâh bir bardak, kâh bir tabak kırıyor; fakat her seferinde de kabahati başkasına yüklemenin yolunu buluyordu. Bu işi yapan bazan pencerenin kanadını açan rüzgâr, bazan da evdeki kedi oluyordu.

Bir kere de yemek salçası dolu bir tabağı üstüne döktü. Babası görmesin diye koşarak hemen elbisesini giymesi icabedince büyük bir heyecanla babasına koşarak:

«– Babacığım, babacığım, şu elbiseme bir bak. Birisi üzerine yağ dökmüş. Bak ne büyük bir leke yapmışlar! Güzel elbisemi kirletmişler?» diyerek ağlamağa başladı.

«– Muhakkak sen kendin yapmışsındır. Doğru söyle, sen yapmadın mı?»

«– Ben mi? Ben hiç elbisemi bu kadar kirletir miyim? İnan ki ben yapmadım.»

Bu sefer de muvaffak olmuştu. Artık öğrenmişti. Yalan söyledi mi bütün cezalardan kurtuluyordu. Doğru söyledi mi dayak yiyordu.

Eh!... Bu çocuk yalancı olduysa kabahat kimin?!

KENDİ SÖZLERİNLE ONLARA YALAN SÖYLEME FIRSATINI VER!..

Hikâye: 43

Traugott yorganı başına kadar çekmiş olduğundan terlemiş, nefesi kesilmiş ve kıpkırmızı olmuştu. Annesi onu bu şekilde görünce:

«– Canımın içi!.. Neyin var? Yüzün gözün ter içinde.» dedi.

«– Bir şeyim yok, anneceğim!»

«– Dilini çıkar bakayım!.. Yo, sen hastasın! Bir yerinde ağrı yok mu? Başın ağrıyor mu?»

«– Birazcık..»

«– Ya, gördün mü şimdi buldum. Daha başka neren ağrıyor?»

«– Ben de bilmiyorum, anneceğim.»

«– Gözlerinin üstünde, altında ağrı yok mu?»

«– Var, var anneceğim! Hem de çok ağrıyor.»

«– Karnında birşey burkuluyor mu?»

«– Sanki koparıyor anne.»

«– Aman Allahım... İnsanın çocuklarından üzüntü ve eziyetten başka ne gördüğü var ki? Kocacığım gel, gel de bak. **Traugott**'umuz hasta. Başının ve karnının çok ağrıdığını söylüyor. Onu bugün mektebe göndermememiz lâzım.»

Traugott'un annesinin bu şekildeki hareketleri sık sık vukua gelirdi. Günde belki yüz defa ona harareti olup olmadığını, üşüyüp üşümediğini, karnının ağrıyıp ağrımadığını sorardı.

Tabiatiyle böyle bir çocuğun mektebe gitmesine imkân yoktu. Tabiatiyle böyle bir çocuk üzülmezdi de. Onun üzülüp hastalanmaması için her isteğinin yapılması lâzımdı. Sonra böyle bir hastanın kuvvetten düşmemesi için ne isterse onun yedirilmesi lâzımdı.

Traugott da bu vaziyet karşısında şöyle düşündü:

«– Oh ne âlâ!.. İş böyle olduktan sonra bundan istifade etmeli.»

Mektebe gitmek istemediğinde, hemen annesine koşup:

«– Anneciğim, aman başım, aman aman aman!.. Vay midem vay, vay, vay!... Hepsi ağrıyor!... Anneciğim başımı sirke ile oğmaz mısın?» derdi.

Arkadaşı **Karolin**'in evine oynamağa gitti mi annesi

merakından bir yerde duramaz, acaba **Karolin**'in evinde ne var? Ne yapıyorlar, diye merak edip dururdu. Onun oyundan başka düşünecek şeyi olmıyacak bir çağda olduğundan annesinin suallerine cevap veremezdi. Fakat annesi o kadar üstüne düşer, o kadar çok sual sorardı ki, nihayet çocukcağız cevab vermek mecburiyetinde kalır ve aralarında şu şekilde bir konuşma geçerdi:

«– Yukardaki odada mı, aşağıdaki odada mı idiniz?»

«– Yukardaki odada.»

«– **Karolin**'in annesini gördün mü?»

«– Gördüm.»

«– Nasıl giyinmişti?»

«– Dikkat etmedim.»

«–Hele düşün canım bir kere, ipek entari mi yoksa yün entari mi giymişti?»

«– Galiba yündendi.»

«– Nasıl, koyu renk birşey miydi?»

«–Koyu birşeydi.»

«– Ne yemekler yapmışlardı?»

«– Et kızartıyorlardı galiba, kokusunu duydum.»

«– Herhâlde misafir gelecektir. Kimlerin geleceğini **Karolin** sana söylemedi mi?»

«– Söylemedi. Hem ben de sormadım.»

«– Sen hakikaten bir manyaksın!.. İnsan böyle kızartma kokusu duyar da hiç misafir gelip gelmiyeceğini, gelecekse kimlerin geleceğini sormaz mı?»

«–!..»

«– Hani onların **Pater** isminde bir ahbapları var. Onun hakkında birşey söylediler mi?»

«– Ha!.. Sahi söylemeyi unuttum. Bu gece onlara gelecekmiş.»

Aslında ise bütün söylenenler yalandı. **Traugott** bunların hiçbirine dikkat etmemişti. Zaten yaşı icabı buna imkân da yoktu. Fakat zavallı küçük, anasının ahiret suallerine cevab verebilmek ve bir an evvel bu suallerden kurtulmak için yalan söylemek mecburiyetinde kalıyordu.

Zamanla, çocuk annesini memnun etmek için daha tafsilâtlı yalanlar uydurmağa başladı. Bunda bir ikinci sebep de bu yalanlarla memnun olan annesinin ona havadis getirmesi için arkadaşlarının evine gidip de döndü mü, orada gördüğü kadınları, erkekleri, evin mutfağını, çeşit çeşit çiçekleri, misafirleri anlatıyordu. Bu anlattıklarından bir kelime doğru değildi. Değildi ama, annesi memnun oluyordu ya?

ÇOCUKLARI KÜÇÜK YAŞTAN İFTİRACILIĞA ALIŞTIRMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ÇOCUKLARI BAŞKALARININ ALEYHİNDE SÖZ SÖYLEMEK HUSUSUNDA TEŞVİK EDİN!..

Hikaye: 44

Yörge müthiş sûrette her şeye meraklı bir adamdı. Komşu evlerde hergün herşeyi görebilmesine imkân olmadığından, bu işte casus olarak oğlunu çalıştırmağa başladı. Birisi seyahate mi çıkacak, yahud da seyahatten mi geldi? Bunu anlamak için **Yörge**'nin oğlu **Kaspar** o eve gönderilirdi. Yahud da komşulardan birinin evinde fazla bir hareket mi var, ev halkı yahud da hizmetçiler girip çıkıyorlar, evde bir hazırlık mı var? Muhakkak ki misafir gelecektir. Kim gelecektir? Ne yemekleri pişiriliyor? Haydi bunu anlamak için de yine **Kaspar** o eve koşardı.

Eğer bu evlerde **Kaspar**'ın yaşında çocuklar yok da bunlar bahanesiyle eve girilemezse, çocuk uzun bir zaman kapının önünde dolaşır bakardı. Eğer vakit gece ise, bu daha kolay olurdu. **Kaspar** pencerelerden içersini bol bol gözetlerdi.

Sonra da eve gelince gördüklerini ve işittiklerini güzelce babasına anlatırdı. Amâ, hiçbir kelimesini ve hiçbir teferruatını

atlamamak üzere anlatması lâzımdı. **Kaspar** ilk önceleri ne gördüyse onu anlatıyordu.

Fakat sonra babasının bu hususta ne kadar meraklı olduğunu gördü. Birşey görüp de anlatırken babası hep merakla:

«– Nasıl? Kim? Sahi mi?» derdi. Ve komşuları hakkında ne kadar malûmat alırsa o kadar neşelenir o kadar sevinirdi. Küçük **Kaspar** da babasının neşelendiğini gördükçe o kadar zevk duyardı ki, her seferinde bunu temin etmek için herşeyi en ince ve en hurda teferruatına kadar anlatmağa çalışırdı. Çocuklarda, dâima başkalarına hizmet etmek, başkalarını memnun etmek ve kendilerini bu şekilde sevindirmek için bir tabîi his vardır. İşte **Kaspar**'da da bu his olduğundan, babasını memnun etmek ve babasını neşelendirmek için başkaları hakkında duyduğu, gördüğü şeyleri anlatmak yolundaki mahâretini arttırdı ve âdeta bir sanat haline getirdi. Babası onun vasıtasiyle her evin içine girip, en ince teferruatına kadar o evin sırlarına vâkıf olabiliyor ve hiçbir âile; şeref ve haysiyetini, bunların elinden kurtaramıyordu. Tabiatiyle bu arada birçok iftiralar da oluyordu.

Çocuktaki bu iftiracılık o kadar kökleşti ki; artık bundan kurtulamaz bir hale geldi. Bir kimseden herhangi bir şekilde bahsolundu mu, muhakkak ki; onun hakkında ya fena birşey bilecek veyahud da fena birşey görmüş olacaktı. İster yalan, ister doğru muhakkak ki herkes hakkında birşey söyliyecekti. Bu onun için bir ihtiyaç olmuştu. Tabiatiyle her zaman da söyliyecek birşey bulamadığından bu söyleme ihtiyacını yalan ve kendi uydurması şeyleri anlatarak tatmin ediyordu.

Hiçbir hafta geçmezdi ki; bu iftiracı çocuk, iftiraları ile bir komşunun, bir ahbabın, bir akrabanın haysiyeti ile oynamasın.

Birçok defalar müthiş vaziyetlere düştü, cezalar gördü; hattâ en samimi arkadaşlarından dayak yedi. Fakat hiç birisinin faydası olmadı. Çocuk bir kere küçük yaşında buna

alışmıştı. artık bu huyundan vazgeçmesine imkân olabilir miydi?

O yirmi yaşına vardığı zamanlarda on yaşındaki kadar, hattâ belki de daha fazla iftiracı idi.

İşin asıl en garip tarafı neresi idi bilir misiniz? En büyük iftiralarını ve en fena sözlerini babası hakkında yapması!.. Bilseniz onun için neler söylemezdi.

Yörge önüne çıkan her tanıdığına:

«– Yarabbi!.. Bu mu benim mükâfatım? Onu büyütmek ve adam etmek için bütün eziyetlerime mukabil beni her yerde zelil ve mahçup bir vaziyete koyması, şeref ve haysiyetimle oynaması doğru mudur? Fakat dur, dur bak hele!.. O bu yaptıklarının cezasının, baba ahının cezasını ne fena görecektir.» derdi.

Peki, sorarım kabahat kimde?

ÇOCUKLARI SOMURTGAN VE BULUNDUKLARI VAZİYETTEN GAYRİ MEMNUN YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARA HERŞEYİN KÖTÜ TARAFLARINI GÖSTERİNİZ!.. BOL BOL HALİNİZDEN ŞİKÂYET EDİNİZ!..

Hikaye: 45

Dilara yemek yerken öyle tavır takınır, çehresine öyle hatlar verirdi ki, insan onu bu haliyle görünce, yediği şeylerin en iğrenç şeyler olduğuna ve ona cebir ve şiddet ile yedirildiğine inanacağı gelirdi. Yediği her lokma eti, artık o eski Polonya danalarının kesilmediğini söylerek yerdi. Hiçbir sebzede de eski lezzet ve eski tadı bulamadığını söylemeden bir sebzeyi yemezdi.

«– Ah, benim çocukluğumdaki sebzelerin lezzeti şimdi nerede?» derdi.

Anlattığına nazaran onun zamanında etler şöyle ağıza alındı mı, yağ gibi erirmiş; hâlbuki şimdi öyle etler nerede idi, hem de şimdikiler bir tuhaf kokuyordu da!.. Sonra balıklar da hiç de eski balıklar gibi lezzetli değildi. Eski kızartma etlerini şimdi nerede bulmalı idi!.

Bu eski lezzeti bulamadığından, ekseriyetle çatalını kaşığını bırakır ve pencerenin önüne oturarak etrafı seyrederdi.

Evden dışarı çıktığı zaman bilhassa misafirliğe gittiği zamanlar, hiçbir şey onun hoşuna gitmezdi. Hele bulunmak mecburiyetinde kaldığı toplantılar ne can sıkıcı oluyordu. Ya kadınların kıyafetlerine ne dersiniz? Aman Yarabbi!.. eski köylü kadınları bile daha zevkli imişler.

Her toplantıdan gayri memnun bir hâlde döner ve oturup böyle mânâsız insanlarla bir daha bir araya gelmemesi için dua ederdi:

Zaten Cenab-ı Allah onu şimdiye kadar hiçbir zaman memnun etmemişti, o hiçbir zaman bahtiyar olamamıştı. Birkaç gün üst üste yağmur mu yağdı.

«– Aman Yarabbi!.. Ne tahammül edilmez bir hava, insanı boğuyor!..» derdi. Hava sıcak mı? Buna da bir bahâne bulurdu. Hele soğuk olsun? Vay, efendim vay,

«– Bu ne çekilmez kış, artık bitse de şöyle ölmeden bir bahar görsek, bir parçacık gözümüz gönlümüz açılsa» derdi.

Görüyorsunuz ya, ne olursa olsun **Dilara** muhakkak ki onda şikâyet edecek bir taraf bulur, suratını asar, bağırır ağlar halinden şikâyet ederdi. Hiçbir zaman, çocuklarına halinden memnun görünmez ve onlara güler yüz göstermezdi.

Onun tıpkı tıpkısına kendisine benzer bir sürü çocuğu vardı. Sabahleyin kalktıkları dakikadan itibaren ağlamağa başlarlar, muhakkak ağlayacak birer bahâne bulurlardı. Birinin çorabı kaybolmuştur, ötekisi çorap bağını bulamamıştır, üçüncüsü yıkanacakları suyun soğuk olduğundandır; velhasıl hepsi birşey bulur ve ağlardı.

Bu şekil üzerine hergün evde öyle ağlama fasılları olurdu ki, sokaktan geçenler evde bir cenâze, yahud da çok ağır bir hasta var da ev halkı ağlaşıyor zannederdi.

Sıra kahvaltıya gelince, bu ağlama merâsimi tekrar başlar-

dı. Meselâ birisi sütlü kahvenin çok tatlı olduğundan, öteki az tatlı olduğundan, beşincisi bardağına az konduğundan ağlar, şikâyet eder dururdu.

Öğle vakti sofrada da bu merasim tekerrür eder, akşama kadar, hattâ gece yatılıncaya kadar böyle giderdi.

Bazı zamanlar anneleri onların bu hallerine tahammül edemez ve bağırırdı.

«– Allah'ın belâsı çocuklar! Bu köpek gibi ulumalarınız bitmiyecek mi? Sıcak yatağınız, yenecek sıcak yemeğiniz var, giyecek elbiseniz var, karnınız tok, sırtınız pek, daha Allahtan belânızı mı istiyor da böyle ağlıyorsunuz? Sofranızda sütlü kahveniz dururken ne diye böyle aç kurtlar gibi bağırıyorsunuz. Zavallı fakir çocukların sizin kadar yiyecek içecekleri olsa oturup Cenab-ı Hakka dua ederler. **Gregorius** susuyor musun yoksa sopa ile geleyim mi? Ya siz **Hermann, Karolin** siz de susacak mısınız?»

Bütün bunlara rağmen bir gün olsun çocuklar hâllerinden mennun olmadılar. Çünkü böyle bir ananın çocuklarıydılar. Başka türlü olabilirler miydi?

II- SAHİP OLMALARINA İMKÂN OLMAYAN ŞEYLERİ ONLARA BÜTÜN GÜZELLİĞİYLE GÖSTER VE BALLANDIRA BALLANDIRA ANLAT!..

Hikâye: 46

Stephan Usta çalışması sâyesinde oldukça kazanıyor ve evine de çok iyi bakıyordu. Her gün bol bol sebze yeniyor, akşamları da sofrada tereyağı ve peynir eksik olmuyordu. Çocukları sıhhatli idiler ve anneleri de çalışkan ve hakikî bir ev kadını olduğundan tertemiz idiler.

Fakat bütün bunlara rağmen **Stephan** Usta çocuklarına kendilerinin Dünya'nın en bedbaht insanları olduklarını söyle-

mekten de geri kalmıyordu.

Daima onların nazarı dikkatlerini, sahip olmadıkları şeylerin üzerine çekerdi. Daima onlara, sahip olmadıkları şeylerin güzelliğinden bahsederdi.

Meselâ: Oturmuş da analarının pişirdiği yemeği yiyorlar. Ustabaşı hemen:

«– Hey Allah'ım hey, şimdi kimbilir başka evlerde neler yiyorlar. Balık mı, havyar mı, baklava mı, börek mi ne akla gelirse! Bilmem ki, Allaha karşı ne günahımız var ki, bizi bunlardan mahrum ediyor, her zaman bunları düşünerek tükrüğümüzü yutmak doğru mu?» diyordu.

Tabiatiyle de böyle bir yüksek konferans karşısında da yenen yemekler insana hiç de lezzetli gelmiyordu.

Sokaktan, güzel elbiseler giymiş bir çocuk geçerse hemen ustabaşı çocuklarını çağırır ve onlara bu çocuğu gösterir derdi ki:

«– Çocuğun ne temiz olduğunu görüyor musunuz. Hele ne şık? Ne zarif? Bir melek gibi. Ne olurdu ben de sizi böyle giydirebilseydim. Allah'ım bir kere bana şöyle bol bir para verse de ben de size böyle elbiseler alabilseydim. Siz de o zaman utanmadan herkesin içinde dolaşabilirdiniz.»

Nihayet bu sözler üzerine çocuklar birbirlerine ve kendi elbiselerine bakınca, bunların utanılacak kadar eski olduğunu düşünür bir hâle geldiler.

Bazan çocuklariyle kıra gittiği zaman, kır kahvesinde oturup da beraberlerinde getirdikleri ekmeklerini ve yiyeceklerini yiyecekleri zaman ustabaşı sağ ve sol taraflarında oturan ve kendilerinden daha iyi şeyler yiyenleri göstererek:

«– Haydi bırakın şunları çocuklar! İnsan burada birşey yerse, boğazından geçmesi için, bunlar gibi birası ve şarabı ile yemeli,» der ve çocukların da iştihanı kaçırırdı.

Her ne olursa olsun, **Stephan** Usta onda muhakkak ki;

memnun olmıyacak bir taraf bulur, hiçbir şekil ve suretle hayatından, vaziyetinden memnun olmazdı. Böylece de kendisine olduğu kadar çocuklarına da bütün Dünya'yı zindan ederdi. Hepsi de aç ve susuz olmadıkları, orta halli yaşadıkları halde, hayatlarından memnun değillerdir. Mâlik oldukları iyi ve güzel şeylere memnuniyetlerini gösterip hallerine şükretmezler, daima sahip olmadıkları şeyleri düşünerek hayatlarından şikâyet ederlerdi.

Şu kısacık ömürde mesud olamadılar. Oysa kanaat en büyük zenginlik değil miydi?

ÇOCUKLARI, İNATÇILIĞA ALIŞTIRMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I- ONLARIN RİCALARINA ALDIRMA, ÜSTELİK ONLARIN SİZE ZORLA YAPTIRMAK İSTEDİKLERİ İŞLERİ YAPMAK İÇİN DE ACELE GÖSTERİN!..

Hikaye: 47

Yakob'un annesi bütün zamanını işe hasretmişti. Ama bu durum onu çocuklarına karşı yüklenmiş olduğu büyük mesuliyetten elbette kurtaramazdı. Kadıncağız sabahtan gece yarısına kadar durmadan, dinlenmeden çalışır dururdu. Sabahleyin çarşıdaki alış verişini yaptıktan sonra eve koşar, evin işini gördükten, yemeğini pişirdikten sonra da oturur el işi örer, dikiş dikerdi. Bütün gâyesi ölürken çoluk çocuğuna beş on kuruş bırakabilmekti.

Tabiatiyle bu kadar işin içinde bunalan kadına çocukları için ayıracak, onların hareketleriyle alâkadar olacak vakit kalmıyordu. İşine başlarken, daha çok küçük ve henüz yürümeğe başlamış olan **Yakob**'u yanına oturturdu. Küçük, bir çeyrek kadar oturunca canı sıkılır ve ellerini annesine uzatarak:

«Meme meme!..» diye bağırırdı.

Bir kuzu bağırdı mı, annesi, yediği ot ne kadar lezzetli olursa olsun bırakır, hemen yavrusunun yanına koşarken **Yakob**'un annesi **İsabelle** hiç de bir anne koyun gibi değildi. Bunun için çocuğunun kendisini çağırmalarıyla hiç alâkadar olmazdı. Küçük **Yakob** da bütün çocukluk güzelliği ve bütün samimiyetiyle annesine yaptığı ricasının kabul edilmediğini görünce mızmızlanmağa başlardı. Bunun da bir tesiri olmaz, anne yine işini bırakmak istemezdi. Artık çocuğun sabrı tahammülü kalmaz, annesinin bütün sinirlerini yerinden oynatan feryatlar koyvermeğe başlardı. Anne, işini bırakmağa mecbur kalır, çocuğunu kucağına alır ve küçüğün hiddetini, karnını doyurarak teskin etmek düşüncesiyle hemen ona meme verir ve sonra susan çocuğa:

«– Seni edebsiz seni, insan seninle birşey yapamıyor ki, bir iş çıkaramıyor ki!..» derdi.

Annenin bu sözleri altında şu mânâ pek bariz şekilde kendini gösteriyordu:

Görüyorsun ya **Yakob**!.. Rica ile benden hiçbir şey alamaz ve bana birşey yaptıramazsın!. Fakat edebsizlik edip, feryada başlarsan istediğini hemen yaparım.

Küçük **Yakob** daha bir yaşında olmadığı hâlde annesinin söz ve hareketinin altında saklanmış olan bu hakikati pek bariz surette anlıyordu. Rica şeklini tamamiyle unuttu ve istiyeceği şeyleri bağırma ile istemeğe başladı. Bununla da muvaffak olamadı mı kendini yerlere atıyor, yuvarlanıyor, el ve ayaklariyle tepiniyor, yüzünü gözünü tırmalıyordu. Bu vaziyet karşısında şaşıran hattâ korkan anne ellerini birbirine vurarak:

«– **Yakob**'cuğum, sus, sus!.. İşte istediğin şeyler. Bak! bak işte kahvecik; işte fincancık; şimdi sana kahve yaparım!..» diyordu.

Zamanla **Yakob**'cuk büyüdü ve **Yakub** oldu. Annesinden

ve babasından birşey istedi mi, önce mırıldanmağa başlar, sonra bağırıp çağırmaya başlar ve eline geçen her şeyi sağa sola atar, kırar, kapıları menteşelerinden fırlatacakmış gibi çarpar, kuru bir parça ekmek alarak bir kenara çekilir ve sofraya gelmezdi. Ta istediği kabul edilip yapılıncaya kadar!.

O'nun bu haline çok üzülen babası, samimî dostlarına ve komşularına, çocuğunun bu şekilde hareketlerinden şikâyet eder: «Benim başımın derdi» derdi ve olur olmaz şeyler istediğini, bu arzularını da yaptırmak için zorladığını anlatırdı. Nihayet bir gün komşularından biri ona:

«– Ne üzülüyorsun canım.» dedi. «Böyle bacak kadar yaramaz sözüyle oturulup kalkılır mıymış. Bir daha böyle münasebetsiz şeyler yaptı mı kerataya, bas tokatı, bak nasıl adam olur. Hattâ icap ederse beni de çağır, sana yardım edeyim!..»

Baba bu tavsiyeyi iyi buldu ve bir gün **Yakob**:

«– İlle de bana yeni bir elbise alacaksınız, ama şimdi isterim!..» diye tutturduğu zaman komşusunu çağırdı, ikisi bir olarak çocuğa bir güzel dayak attılar.

Attılar ama, artık iş işten geçmişti. **Yakob** sapsarı kesildi. Başına şapkasını giyip eline de baston alarak:

«– Ya? böyle mi, hâin baba, ben artık senin ekmeğini yer miyim?» diyerek kapıyı çekip gitti.

Baba, çocuğun arkasından koşarak gönlünü almak ve geri çevirmek istedi. Fakat komşusu adamcağızı kollarından tutarak bırakmadı:

«– Korkma!.. Göreceksin. Karnı acıkınca geri gelecektir!» dedi.

Fakat **Yakob** geri gelmedi.

Babası şimdi her zaman komşusuna:

«– Böyle olacağını bilmiştim!..» der ve sözünü şöyle bitirir:

«– İşte şiddetle muâmele gören çocuklar böyle olur. Bize bu şekilde nasihatler verenler doğrusu çok akıllı şeylermiş. Ah, şimdi **Yakob**'umu bir görsem. Ben ne yaptım da yavruma istediği elbiseyi almadım. Param olmasaydı bile, gidip bir yahudiden faîzle olsun borç alamaz ve onun isteğini yerine getiremez miydim?!»

ÇOCUKLARI BU DÜNYA'YA FAYDASIZ, HAYATLARINI ZEVKSİZ VE NEŞ'ESİZ YAPABİLMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARI İSTEK VE İSTİDATLARI OLMIYAN BİR MESLEĞE ZORLA SOK!..

Hikaye: 48

Eski devirlerde yaşamış bir çiftçi vardı. Komşu **Rehbock**'u bugün bile tanıyan birçok ihtiyarlar vardır. Bu **Rehbock** insanlara hürriyet vermenin ve çocukları kendi arzularında serbest bırakmanın yanlış olduğu, fena bir harekette bulunmamaları için de kollamanın lâzım geldiği kanaatinde idi.

Bu adamın iki oğlu vardı. Birisinin ismi **Friede**, diğerinin ise **Valzer** idi. Adamcağız bir pazar günü, iki oğlu ile gezmeğe çıktı. Bir meşe ağacının altına oturdular ve çocuklarına:

«– Evlâdlarım, beni dinleyiniz!..» dedi. «Artık büyüdünüz. Söyleyin bakayım. Ne olmak istiyorsunuz? Ne olmaya hevesiniz var? Ne düşünüyorsunuz?»

Friede:

«– Papaz olacağım.»

Valzer de:

«– Ben de tarlamızda kalacağım.»

Babaları:

«– Peki yavrularım! Sen **Valzer**, istediğine hemen sahip olacaksın. Yalnız çalışkan ol, işe başla ve evin idaresini de üzerine al! İnsan saâdetini çiftçilikte bulmak isterse çok çalışmalıdır. **Fiede** sana gelince... Senin de isteğine ulaşman için yardım edeceğim... Fakat kendini iyice yokladın mı? Kafan bu işe yatıyor mu? Papaz olmak istiyen bir adamın yedi lisan bilmesi lâzımgeldiğini duymuştum. Bu lisanları öğreneceğine gözün kesiyor mu?!»

Friede:

«– Yirmi dört lisan öğrenmek bile lâzımgelse, bundan korkmayacağım.» dedi.

Fakat babası bu işi iyice anlamak ve oğlunun bu işe kabiliyeti olup olmadığını, kafasının bu işe yatıp yatmayacağını öğrenmek için oğlu ile kasabanın papazına gitti.

Papaz, çocuğun bir hafta hergün kendisine gelmesini istedi. Onunla konuştu. Ona kitapları okuttu, sonra babasına gelerek:

«– Komşu **Rehbock**, oğlunun bulunmaz bir kafası ve önüne geçilmez bir hevesi var. Çok şeyler öğrenecek istidadı var. Bırak da Allah yolunda yürüsün.» dedi.

Bu sûretle **Valzer** toprağa bağlandı, çalıştı, çabaladı. Ve elinden geldiği kadar uğraşarak muhitinin hürmet ettiği bir çiftçi ve çok iyi bir ev erkeği oldu. **Friede** de evvelâ mektebini bitirdi, sonra üniversiteye gitti ve o kadar çalıştı ki, etrafında büyük bir sevgi, sevgiden büyük bir hürmet görmeğe başladı. Üniversiteyi bitirip döndüğü zaman da kasabanın papazı öldü ve **Friede** onun yerine geçti. Kendini mesleğine bütün ruhu ile bağladığından kasabanın bütün halkı onu zevkle dinlemeğe ve hürmetle sözlerini tutmağa başladı. Onun nasihat-leriyle yürüyen birçok kimseler daha akıllı ve daha mes'ud oldular.

Fakat benim asıl size anlatmak istediğim bunlar değildir.

Çiftçi **Valzer** ile Papaz **Friede** ikisi de evlendiler ve ikisi de izdivaçlarının ilk senesinde baba olmak saadetine erdiler. Çocukların ikisi de gürbüzdü, ikisi de erkekti.

Çocuklar on yaşlarına varınca, iki baba, kendilerine olduğu gibi çocuklarını birer meslek sahibi yapmak istediler. **Valzer** oğlu **Gottlieb**'e toprak sevgisi vermeğe ve onu toprağa bağlamağa çalıştı. Papaz baba da oğlu **Polykarpus**'e, **Gedikens**'in lâtince kitaplarını okutmağa başladı. Fakat her ikisi de çocuklarından kâfi miktarda memnun değillerdi.

Gottlieb tarladaki yabanî otları ayıklıyacağına, kitaplar karıştırıyor ve **Polykarpus** de lâtinceyi bir türlü öğrenemiyordu. Daima otlarla meşgul oluyor ve daima atla geziyordu.

İki baba da bu haller karşısında müthiş üzülüyorlardı. Bir araya geldikleri zaman hep dertleşiyorlardı. Hattâ bir kere ihtiyar **Rehbock**, doğum gününü kutlamak için bir ziyafet yapıp da onları çağırdığı zaman bu büyük dertlerini ona da anlattılar.

İhtiyar adam:

«– Eğer derdiniz bu ise, mesele gayet basittir.» dedi. **Fried**'e:

«– Sen oğlunu çiftçi yap! **Valzer** sen de oğlunu bırak okusun!...»

İkisi de, babalarının bu nasihatinden hiç de memnun olmadılar. İhtiyarın câhil çiftçi kafasiyle bundan başka türlü düşünemiyeceğine karar verdiler.

Kendi bildikleri şekilde çocuklarını yetiştirmeğe devam ettiler. **Gottlieb** kitap okudukça dayak yedi. **Polykarpus** de lâtince kitapları okumak istemedikçe cezalandırıldı.

İki baba da bu şekilde hareketleriyle arzularına nâil olacaklarına emin idiler. **Gottlieb** çiftçilik yapıyor, **Polykarpus** de okuyordu. Birisi çiftçi, birisi de papaz oldu. Artık babalarındaki sevinci bir görmeliydiniz.

Fakat... Çok geçmeden bu sevinçleri kedere döndü. Hasad

mevsimi gelince **Gottlieb** bütün çiftliğinin işlerini aylıklı hizmetkârlara ve uşaklara bırakıp kitap okuyordu. Uşaklar işten anlamadıklarından, başlarında kimse olmadığından, işte canla başla çalışmadıklarından, ve çiftliğin bütün işleri ellerin elinde kaldığından mahsul alınamaz oldu. Seneden seneye borç çoğaldı. Nihayet de borçlular çiftliği ve evi haczederek sattırdılar.

Polykarpus'e gelince, zavallı kilisede bir dinî merasim yaptıracağı zaman bütün vücûdu titriyor, èli ayağı tutmaz ve dili dönmez oluyordu. Dinî kitaptan birşey okuması lâzım gelse heyecandan kekeleyip duruyordu. Kiliseye gelenlerle meşgul olmuyor. Her pazar günü kilisesini bırakarak civar köylere gidiyordu.

Bir gün **Gottlieb** ile **Polykarpus** bir araya geldiler, bir bardak çay içince birbirlerine kalblerini açtılar, dertlerini söylediler. **Friede:**

«– Hayatım o kadar tatsız ki, yaşamaktansa ölmeğe razıyım.» dedi.

Polykarkus da:

«– Biliyorum kardeşim, biliyorum. Benim hayatım da o kadar tatsız ki, yaşamak benim için ne büyük bir işkenci oldu bilemezsen.»

Sizce ihtiyar **Rehbock** daha mı câhildi?!

ÇOCUKLARI OBUR YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARIN YEMEK HUSUSUNDAKİ İSTEK VE HIRSLARINI REDDETMEYİNİZ

Hikaye: 49

Friedrich sofraya ne konsa hepsinden, hem de herkesten evvel olmak üzere yemek isterdi. Bu bir kere usûl hükmüne de girmişti. Annesi bir tepsi börekle odaya girse, çocuk hemen annesine:

«– Aman, ben börek isterim, bana börek ver!..» diye bağırırdı.

Yufka yürekli anne de:

«– Peki yavrum! peki evlâdım! Şimdi veririm! Bir dakika bekle de keseyim. Bekle de bıçağı alıp geleyim!» derdi.

Fakat **Friedrich** lâftan anlamaz, tepinir:

«– Şimdi isterim, şimdi börek isterim!..» diye arsızlanır, annesi de börekten eliyle bir parça koparark verirdi.

Yemek vakti gelince, çocuk hemen sandalyesini masaya çeker, oturur ve masa tamamiyle hazır olmadan, herkes yerine oturup da yemeğe başlamadan, annesi ona yemeğini verirdi. Babası buna içerler, çocuğun herkesle beraber sofraya oturmasını, herkes gibi muntazam yemek yemesini söylerdi. Fakat her seferinde de karısından aldığı cevab şu olurdu:

«– Canım, o çocuktur. Hele bir kere büyüsün, herşeyi an-

lamağa başlasın, aklı herşeye ersin, senin istediğin o zaman kendi kendine olur.»

Eve misafir gelince de böyle olurdu, sofrada evvelâ çocuğun yiyeceği verilir ve misafirler çocuğun her arzusu yerine getirilinceye kadar bekletilirdi. Sonra çocuk durmadan annesine:

«– Anne tatlıyı ne vakit getireceksin?» der ve tatlı görünür görünmez de alıp yemek isterdi.

Tabiatiyle istediği hemen kendisine verilirdi. Çocuk önüne konanı iki lokmada yutar, iskemlesinin altından annesinin eteğini çeker, bir parça daha isterdi. Anne aldırmıyacak olursa, bu isteyiş açığa vurulur ve çocuk bağırarak:

«– Anne, biraz daha tatlı isterim, tatlı isterim, isterim!..» derdi.

Zavallı anne de çocuğu susturmak için bir parça daha verirdi.

Zaman geçtikçe çocuk adam olacağına, annesinin ümidi hilâfına bir âfet, bir oburluk âfeti kesiliyordu. Yenecek birşey gördü mü, ağzının suları akıyor, o şeyi yemek için evvelâ hileye başvuruyordu. Annesi yenecek herşeyi ondan saklamak ve kilitlemek mecburiyetinde kalmıştı. Çünkü şöyle bir arkasını dönecek olsa çocuk hemen ortalıkta ne varsa silip süpürüyordu. Bir kere annesi misafirler için bir tatlı yapmış ve kilere koymuştu. Çocuk bir kolayını bularak kilere girdi. Yiyebildiği kadarını yedi, sonra da kabahati kediye yüklemek için bir kediyi kilere kapadı.

Çocuk annesinin zamanla farkına vardığı böyle birçok hileler, ahlâksızlıklar yaptı.

Anne, çocuğun bu kadar obur olduğuna şaşıyor, bu işe bir türlü akıl erdiremiyor, sebebini bulamıyordu.

Zavallı; kabahati kendinde değilde, çocukta aramakla meseleye vâkıf olamıyordu.

II– ONLARA, NEREYE SARFETTİKLERİNİ KONTROL ETMEDEN BOL BOL PARA VER

Hikâye: 50

Anton Bey hâli vakti yerinde olan âilelerde çocuklara harçlık vermenin moda olduğunu duymuştu. O da modaya uymak ve hali vakti yerinde görünmek istediğinden pazar günü oldu mu çocuklarına haftalık harçlıklarını verir, ertesi hafta yine pazar geldi mi, onlara bir hafta evvelki parayı nereye sarfettiklerini sormadan bir harçlık daha verirdi.

Çocuklar da paralarını, çikolataya, karamelâya; şuna buna, velhasıl bir sürü aburcubura yatırırlardı. İlk zamanları haftalık paraları kâfi geliyordu. Fakat zamanla oburlukları arttığından ve daha pahalı şeyler almağa başladıklarından paraları yetmez oldu.

Çocuklar bütün haftayı cepleri beş parasız ve öteberi yemekten mahrum bir hâlde geçirmek mecburiyetinde kalıyorlardı. Kalıyorlardı ama buna da imkân yoktu. Meseleyi hâl için çareler aramağa başladılar. Evvelâ ertesi haftaki gündeliklerinden ödemek üzere borç aldılar. Sonra bu boçların yekûnu o kadar kabardı ki; bir senelik gündeliklerin dörtte biri kadar oldu.

Peki şimdi ne yapabilirlerdi. Çalmaktan başka çareleri kalmamıştı. Bunun için de -akıllarınca- şöyle bir şey düşündüler. Babalarının geliri yerinde idi.... Kasasındaki parayı kat'iyetle bilemezdi. Teker teker olmak üzere liraları aşırırlarsa kimse bunun farkında olamazdı.

Tabiatiyle bu şekilde başlıyan hırsızlığı başka hırsızlıklar takip etti ve sonunda onlar da kabâhatlerinden dolayı hapsedilmiş bulunan genç mekteplilerden oldular,

Babaları zavallı **Anton** ise, çocuklarını iyi yetiştirmek için o kadar çalışıp çabaladığı hâlde, onları bu fena yola ne gibi bir faktörün sevkettiğini düşünüp durmaktaydı!

III- EN GÜZEL YEMEKLERİ BÜTÜN NEF'ASETİYLE, ONLARIN GÖZLERİNDE CANLANDIRINIZ

Hikâye: 51

Hiob'un birçok tanıdıkları, ahbapları vardı. Kâh bir düğüne, kâh bir nişana, kâh bir ziyafete dâvet edilir ve gittiği yerlerden de ertesi günü, çocuklarına tatlılar ve pastalar gönderildi. **Hiob**, bunları çocuklarına verirken öyle hareketler, öyle tavırlar yapardı ki, insan bunu görünce onun fevkalâde şeyler yaptığına inanabilirdi.

Oğlu küçük **Ferdinand**'a bir parçacık pasta verecek olsa, pastayı on dakika tutar ve:

«– Bak **Ferdinand**'cık sana ne getirdim. Bu çok nefis, çok lezzetli birşey. Yediğin zaman tadı damağında kalacak. Nasıl vereyim mi?» derdi.

Ferdinand'ın ağzının suyu akar, sabır ve tahammülü kalmaz:

«– Ver, babacığım ver!.. Ne olursun ver!» diye yalvarırdı.

Çocuk böyle saatlerce yalvardıktan sonra nihayet pastayı alabilirdi. Sonra aynı komedi öteki çocuklara başlardı.

Onlara bezelye veya bunun gibi birşey yedirecek olsa hiç de böyle yapmazdı. Sofraya tatlı ve lezzetli birşey geldi mi, adamcağızın keyfi de yerine gelir:

«– Eh çocuklar. Bugün yine ziyafet tamam!.. Bunu her zaman yiyemeyiz. Haydi bakalım. Hazır olun!..» derdi.

Çocuklar bu şekilde hareket karşısında; Dünya'daki insanlar için en büyük bahtiyarlığın, tatlı ve nefis şeyler yemek olduğuna inanmağa başlamışlardı. Yoksa her zaman yapılan yemekleri bulmak hiç de büyük birşey değildi.

Her insanda, dâima istediğine sahip olmak, dâima bahtiyar olmak arzusu ve emeli bulunduğundan çocuklar da mes'ud olabilmek için, daima tatlı ve iyi şeyler yemek arzusuna düştüler. Bu onların neredeyse hayat gâyesi olmuştu. Bu şekilde de müthiş birer obur oldular.

ÇOCUKLARI İFRATA (AŞIRILIKLARA) SÜRÜKLEMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– MİDELERİNİ ŞİŞİRMEDEN SOFRADAN KALKMAMALARINA DİKKAT ET! YANİ MİDELERİNDE HİÇ BOŞ YER KALMASIN!..

Hikaye: 52

Madam **Dilara**, asil olmak için bir kadının çocuğuna kendisinin bakmaması lâzımgeldiğine kaani idi. Bunun için de, oğlu **Adolf**'u doğar doğmaz bir sütnineye verdi. Ve verirken de:

«– İşte oğlum **Adolf**'u size teslim ediyorum. Ona kendi çocuğunuz gibi bakınız. Ben de sık sık gelerek çocuğu göreceğim!..» dedi.

Sütninenin ismi **Sibylle** idi. Ve **Sibylle** kadın iyi kalbli bir sütnine olduğundan, hakikaten çocuğa kendi öz evlâdı gibi baktı.

Kadıncağız büyük annesinden, küçük çocukların konuşma bilmediklerinden dertlerini anlatmadıklarını, bunun için de onların doyup doymadıklarını anlamak mümkün olmadığından çocukları kusturuncaya kadar yedirmek lâzım geldiğini öğrenmişti.

Bu şekilde **Adolf**'a küçücük midesinin alacağından üç misli fazla şey yedirdiler. Bu da zavallının sıhhati için hiç de iyi birşey değildi.

Konuşmağa başladığı zaman, sabahları uyanınca ilk lâfı: Ekmek olurdu. **Sibylle** kadın da çocuğa ekmek vermek için koşardı. Çocuk ekmeği yedikten sonra babasının odasına gider, bir öpücük verir ve buna mukabil de kahvaltısını yapmakta olan babasından bir bardak sütlü kahve içerdi.

Bu sırada da annesi uykudan uyanmış bulunurdu. **Adolf** annesini de ziyarete gider, ellerinden öper ve annesi ile de kahvaltı ederdi.

Bu da bittikten sonra ev halkını birer birer ziyâret eder ve hepsi de çocuğu memnun etmek için yenecek bir şeyler ikram ederlerdi.

Nihayet öğle yemeğe vakti gelir. **Adolf** mükemmel bir öğle yemeği yer, öğleden sonra da sabah olduğu gibi geçer ve yatağa girerken de birkaç meyva yerdi.

Küçük **Adolf**'un ilk seneleri bu şekilde yemek ve içmekle geçti ve netice de çocukta herşeye karşı, yemek hususunda olduğu gibi aşırı bir düşünce, aşırı bir ihtiyac hasıl oldu. İşte disiplinli (!) bir gıda rejiminin müsbet (!) neticesi bu oldu!..

ÇOCUKLARINIZIN HEVESİNİ KIRMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ÇOCUKLARINIZIN SİZE İYİ GÖRÜNMEK İÇİN GÖSTERDİKLERİ GAYRETLERİN FARKINDA OLMAYINIZ, ONLARA LÂKAYT KALINIZ!..

Hikaye: 53

Karolin: «– Benim için bu kadar çalışan babamı memnun etmek üzere bugünden sonra çok iyi bir kız olmağa gayret edeceğim!..» diye düşündü. Sabahleyin yatağından kalkar kalkmaz hemen dikiş kutusunun başına oturdu ve dikiş dikmeğe başladı. Büyük bir kız gibi ve yaşından ümit edilmiyecek bir ciddiyetle çalışıyordu. Hem çalışıyor, hem de kendi kendine:

«– Babam şimdi odaya gelip, benim böyle çalıştığımı görünce kimbilir ne kadar hoşuna gidecek?» diyordu.

Baba odaya girdi. Fakat hiç de farkında olmadı. Yalnız takvimi alarak ayın sonuna kaç gün kaldığına baktı. Bir kere daha girdi ve **Karolin** kendini hissettirmek için ne kadar uğraştı ise de gayretleri boşuna gitti. Babası onun ciddî ciddî dikiş dikişinin farkına varmadı. Yalnız köpeği öpüp çıktı.

Karolin kendi kendine verdiği sözü tutmak için babasının odasına gitti ve düzenli olmadığını zannettiği sandalyeleri

düzeltti. Babasının masasını temizledi. Herşeyi yerli yerine koydu. Sonra masanın başına oturarak babasına «Bundan sonra çok iyi ve çok çalışkan bir kız olmağa karar verdiğini bildiren» güzel duygular dolu bir mektup yazdı.

Babası akşam işinden dönünce odasına girdi. **Karolin**'cik de babasının arkasından odaya sokuldu. Babasının mektubu okuyunca ne yapacağını merak ediyordu.

Fakat babası kendisi evde yokken odasında yapılmış olan temizlik ve düzenlemeyi hiç de farkında olmadı. Üstelik:

«– Nerde benim not defterim?» diye bağırdı.

Nereye koyduğunu hatırlamıyan **Karolin** korkusundan titremeğe başladı. Şuraya buraya koştu, bulamadı ve:

«– Ben... ben... ben!...» dedi.

«– Doğru söyle, yoksa birşey mi yaptın?»

«– Ben! Ben... Şey!.. Şey yapmak istiyordum.»

«– Peki söyle bakayım, sen benim şeylerime ne karışıyorsun? Aptal çocuk.»

Çocuk o kadar şaşırmıştı ki; o kadar sukûtu hayâle uğramıştı ki; babasına yazdığı mektubu yırttı.

Yaptığı işleri son bir ümitle babasına gösterdiği zamanda:

«– Haydi git, beni saçma şeylerinle meşgul etme..» tekdiri ile karşılandı. Bu muameleden sonra da **Karolin** hiçbir zaman babasının hoşuna gitmek için iyi bir kız olmayı düşünmedi.

İyi bir kız olsa ne olacaktı sanki?

ÇOCUKLARI APTAL YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– HATA İŞLEDİKLERİ ZAMAN ONLARI KUVVETLE TOKATLA

Hikaye: 54

Bir evde, çocukların işledikleri en küçük hataları bile daima onları tokatlıyarak cezalandırmak usulü vardı. **Kaspar** yahud da **Yörg** ana ve babalarının isteklerine aykırı bir iş yaptılar mı, muayyen sözlerle karşılaşırlardı.

«– Dur hele, şimdi suratına iki tokat attımmı hem kulakların, hem gözlerin açılır, bir daha böyle yapmazsın?»

Yalnız sözle kalsa iyi idi, ekseriyetle günde bir iki defa bu sözler fiiliyatla tamamlanır, çocuklar, kuvvetli tokatların altında barbar bağırırlar ve babalarının elleri o kadar ağırdı ki, suratlarına bir kere indi mi, çocuklar oldukları yerin etrafında döndüğünü hissederlerdi.

Bu şiddetle darbeler karşısında çocukların beyinlerin intizamını kaybetti. **Kaspar** ile **Yörg** iki aptal çocuk oldular. Bakışları dalgınlaştı ve hemen hemen her zaman ağızları açık dururdu.

Bazı ahlâksız kimseler de onların bu aptallıklarından istifade ederek onlarla eğlenirler, olur olmaz şeyler anlatarak kandırırlar, sonra da oturup gülerlerdi.

Çocuklarını aptal yapmak istemiyenlerin bu anlattıklarımdan kendilerine birer hisse çıkartacaklarından eminim.

II- ÇOCUKLARINI VAKTİNDEN EVVEL ZEKİ YAPMAĞA, ONLARA VAKTİNDEN EVVEL BİRÇOK ŞEYLER ÖĞRETMEĞE ÇALIŞ!.. ONLARIN SEVİYELERİNİ, İDRAK DURUMLARINI, SAKIN GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURMA!..

Hikâye: 55

Profesör **Anton**'un çok sevimli bir kızı vardı. Çocuk daha doğuşunun ilk günlerinde gösterdiği zekâ alâmetleriyle ana ve babasının bir kat daha muhabbetlerini kazandı.

Ana - baba bütün kalbleriyle çocuğa o kadar bağlanmışlardı ki; sabahtan akşama kadar onunla meşgul oluyor ve birçok maskaralıklar yapıyorlardı. Çocuk da bunları öğreniyordu.

Çocuk iki yaşına geldiği zaman hiç de yaşından ümit edilmiyecek ve bu yaştaki çocuklardan görülmesine imkân olmıyacak öyle zekâ eserleri gösteriyordu ki, herkes hayret içinde kalıyordu. Artık bu hâl karşısında ana ve babanın ne kadar sevindiklerini siz tasavvur ediniz.

Ana - baba bu zevki daha fazla duymak için çocuğa daha çok şeyler öğretmek istediler. Çocuk birşey öğrendi mi, onun bu mârifetini eve gelen misafirlere göstermek için bahâneler icat ediyorlardı. Çocuk artık kucaktan kucağa geziyor; pastalar, şekerlemelerle taltif ediliyordu. Tabiatiyle çocuk da anasının nasihatini tutmak, herkes tarafından sevilmek, her zaman pasta ve çikolata yemek için bütün kuvvetiyle çalışıyordu. Yaşındaki bütün çocukların açık ve temiz havada güle oynaya eğlendikleri zamanlar o, odaya kapanıyor, büyük insanları bile gıpta ettirecek ve dimağları yoracak kadar çok şeyler öğrenmeğe çalışıyordu.

Çocukları **Dilara** daha dört yaşını bitirdiği zaman mükemmel okuyup yazıyordu. Bunun üzerine çocuğa Fransızca ve coğrafya dersleri vermek için, hususî bir muallim tutuldu. Çocuk, altı yaşında tarih ve edebiyat okudu.

Anne ve babaların **Dilara** üzerindeki bu alâkaları tesirini gösterdi. Çocuk on iki yaşında iken öyle bilgili ve malûmatlı bir çocuk oldu ki; büyük âlimler ve meraklı okumuşlar on iki yaşındaki bu âlimi görmek için eve geliyorlardı. Çocuk bir harika, bir dehâ olmuştu. Sanki içinde yaşamış gibi Roma ve Yunan tarihlerini biliyor, bir sanat tenkidcisi gibi sanatkârları, bir edebiyat tenkitcisi gibi zamanın edebiyatçılarını tenkid ediyordu. Hattâ «yedi sene harpleri» çıktığı zaman harbin neticesi hakkında öyle mantıkî mütalâalar yürüttü ki, herkes hayret içinde kaldı.

Eğer aklı böyle yaşiyle beraber olmakta devam etseydi, kızcağız kimbilir ne yaman bir kadın olacaktı. Fakat ne yazık ki, on üç yaşından sonra iş tersine döndü. Küçük **Dilara** on üç yaşına varınca artık okuduğu şeyleri anlamadığını ve hafızasında hiçbir şeyi tutamadığını söylemeğe başladı ve nihayet kafası işlemez oldu.

Birgün profesör babasını onun yeğenlerinden **Fiek** ziyarete geldi. Bu kızcağız altı yaşına kadar hiçbir şey öğrenmemiş, altısından sonra okumağa başlamış bir çocuktu. Profesör bu küçükle konuştukça şaşkınlık içinde kalmağa başladı ve çocuğun kendi kızından daha çok anlayışlı ve çok daha zekice konuştuğunu, söylenenleri hemen kavradığını, velhasıl kendi kızının bu günkü halinden çok daha zeki olduğunu gördü.

Kendini teessürle bir kanapeye attı ve başını elleri arasına alarak içini çekti. Onun bu müteessir halinde gören kardeşi **Hermann**:

«– Neyin var?» diye sordu. «Herhâlde büyük bir kederin olacak!»

Profesör bir daha içini çekerek:

«– Büyük bir üzüntüm var. Kızım, kızım, zavallı kızım» dedi.

«– Ne üzülüyorsun? Ne var? Kızın hasta mı yoksa.»

«– Bilmem ki, ona hasta demek doğru olacak mı? Ben de ne olduğunu bilmiyorum. Hergün bir parça daha hâfızasını kaybediyor. Anlayış hususunda kafası bugünlerde o kadar zayıf ki, en basit şeyleri bile kavrayamıyor.»

«– Zavallı küçük!»

«– Zavallı!.. Ona ne kadar ihtimam gösterdiğimi, tahsiline ne kadar dikkat ettiğimi, onun için ne kadar uğraştığımı ve onun en küçük yaşlarında neler öğrendiğini»

Kardeşi sözünü kesti ve dedi ki:

«– **Ağabey... Benim düşüncelerimi garip bulma!.. Ben çocukları ata benzetirim. Atlara küçük yaşlarında, daha vücudları teşekkül etmeden eyer vuruldu mu, kavrulur ve cüce kalırlar. Çocuklar da küçük yaşlarında okutulursa kafaları aynı hale uğrar. Senin çocuğuna karşı yanlış hareket ettiğini ben hissetmiş ve görmüştüm. Fakat sana birşey söylemedim. Çünkü sen bir profesördün!..»**

ÇOCUKLARI BECERİKSİZ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– BÜTÜN HİZMETLERİNİN BAŞKALARI TARAFINDAN VE ÇOK İYİ GÖRÜLMESİNE DİKKAT ET!.. ONLARA HİÇ BİR ŞEY YAPTIRMAYIN!

Hikaye: 56

Müller ile muhterem zevcesi çocuklarının üzerlerine müthiş bir sûrette titrerlerdi. Onlara çok düşkündüler. Sabahtan akşama kadar işleri güçleri çocuklarıyle meşgul olmaktan ibaretti.

Günleri öğleye kadar çocuklarını giydirmek, üstlerine başlarına bakmak, kahvaltılarını ettirmekle geçerdi. Sofrada da rahat bir lokma ekmek yemelerine imkân yoktu. Çünkü çocuklardan birisi:

«– Ekmek isterim!..»

İkincisi:

«– Bıçağım yok!»

Üçüncüsü:

«– Susadım!..» derdi.

Çocuklar bu şekilde bağırmağa başlayınca ya **Müller** yahud da karısı sofradan fırlarlar ve çocukların her istediğini hemen yerine getirmeğe koşarlardı.

Gezmeğe mi gidiyorlar. Aman çocuklar bir hendeğe düşmesinler, aman terlemesinler, aman koşup yorulmasınlar, aman dereye yuvarlanmasınlar diye yine bir an olsun peşlerinden

ayrılmazlardı.

Böyle hendekli, tümsekli olan yerlerde kendileri de atlamaktan korkarlar, yavaş yavaş, korkarak geçerler ve hendeklerde bile çocukları evvelâ hendeğin içine inmeğe sonra da öteki tarafına çıkmağa mecbur ederler, bu küçük mesafeyi atlamalarına fırsat bırakmazlardı.

Çocukların bu şekilde büyütülmeleri, bütün işlerinin hep başkaları tarafından yapılması, onları tamamiyle beceriksiz yaptı. O kadar beceriksiz oldular ki, birisi yardım etmezse elbiselerini giyemiyorlar, çamaşır dolaplarını düzenli tutamıyorlar, hele çarşıya çıkıp da beş paralık bir alış veriş etmelerine de imkân yoktu. Anne **Müller**'in her çocuk için bir hizmetçi tutması lâzımdı. Yoksa seneler geçtikçe büyüyen çocukların, gittikçe fazlalaşan işlerini kendisinin yapabilmesine imkân yoktu. Onların beceriksizlikleri artık tahammül edilemez bir şekle de girmişti. Yalnız kendisi değil, evdeki bütün hizmetçiler de işleri yapmaya kifâyet etmiyordu. Anne sabahtan akşama kadar dört kızı ile iki oğlunun çamaşırlarını yıkıyor, dikiyor, ütülüyor, yemek pişiriyor ve **Müller Bey** de her zaman yardıma çağrılıyor ve çocukların giydirilmesine O da yardım ediyordu. Sofrada da çocuklar oturur, baba ile anne ayakta onlara hizmetle meşgul olurlardı. Şöyle bir rahat otururak yemek yedikleri vâki değildi.

Bir keresinde çocuklariyle bir gezinte yapmışlardı. Çocukların emirlerinden(!..) bir dakika boş vakit bulamayarak şöyle rahat rahat nefes alamadılar. Aman Allahım, o ne gürültü o ne patırtı idi. Çocuklar bağırıyorlardı:

«– Aman pantolonum düşüyor!..»

«– Anne çorabım dikene takıldı.»

«– Babacığım, babacığım düşüyorum, tut beni!

«– Aman başım, başım!.. Ağaca öyle fena çarptım ki!.»

«– Hi, hi, hi... Düştüm... Elimden tutun da kalkayım!..»

Bir kere de annelerine kızkardeşi misafir gelmişti. Oturup konuşurlarken misafir kendisine nasıl olduğunu ve neler yaptığını sordu. Kadıncağız gözyaşlarıyle:

«– Hayatımdan hiç de memnun değilim; kardeşim,» dedi. «İşten kurtulduğum yok. Şöyle rahat rahat oturduğum bir günü hatırlamıyorum. Her gün evin içinde koş aşağı, koş yukarı! Akşam olup da yatağıma girince her tarafımın sızladığını, kemiklerimin ağrıdığını hissediyorum. Ne azaplı bir hayat geçirdiğimi tasavvur edemezsin.»

Kardeşi gözlerini hayretle açarak:

«– Ne dediğini doğrusu anlamıyorum. Evinizde bu kadar hizmetçi varken...» dedi.

«– Evet, evde üç hizmetçi var. Fakat altı tane de çocuk bulunduğunu unutma! Onlara bakmak, onların bütün işlerini görmek gerekmez mi?!»

«– Çocuklara bakmak mı, bütün işlerini görmek mi? Vallahi bundan hiçbir şey anlamıyorum. Onlar koskocaman şeyler. Her birisi kendi işini kendi görebilecek yaşta. Çocukların dördünün kız olduğunu düşündükçe, insanın evdeki hizmetçileri bile fazla bulacağı geliyor.»

«– Çocuk gibi konuşuyorsun? Böyle kalabalık bir eve bakmanın ve ev halkını doyurmanın ne olduğunu sen bilmiyorsun galiba! Bir de evde altı çocuğun bulunmasının ne demek olduğunu hiç düşünmüyorsun.»

«– Hayır kardeşim. Evde dört tane yetişmiş kız bulunduğuna göre böyle düşünmekte çok haklıyım. Bu dört kız şöyle ellerini biraz oynatacak olsalar, muhakkak ki evdeki hizmetçilere bir iş kalmaz. Sen de hiç yorulmazsın.»

«– Bırak kardeşim bırak! Şöyle bir yırtığı diktikleri zamanı, yahud da bir çorba pişirecekleri durumu düşünüyorum da... beceremezler...»

Bu çocukları kim beceriksiz yaptı acaba?

ÇOCUKLARA İNTİZAMSIZ VE DAĞINIK OLMAYI ÖĞRETMENİN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARIN İNTİZAMA KARŞI OLAN SEVGİLERİNİ ZAMAN ZAMAN BALTALAYINIZ!..

Hikaye: 57

Ulrike'cik daha ilk yaşlarında tertipli ve düzenli bir çocuktu. Temizliği ile tanınmış olan ihtiyar **Katherina** kadının evlerinde hizmet ettiği müddetçe çocuk elbiselerini ve çamaşırlarını temiz tutmağa çalışırdı. Hakikaten de çok temiz tuttu. **Ulrike**'cik bütün eşyalarının her zaman muayyen yerinde, tertemiz ve sırasında olmak üzere durmasını ister ve aldığını hemen yerine koyardı. Çorabında veyahud da elbiselerinde bir delik görebilmek mümkün müydü acaba?

Fakat bununla beraber annesi onun bu ahlâkından hiç de memnun değildi. Eğer çocuk böyle olmamış olsaydı ona intizamlı bir çocuk olmasını söyliyecek, birçok hataları için ona çıkışacak ve bütün anneler gibi herkese çocuğiyle ne kadar uğraştığını gösterecekti.

Ulrike'ciğin bir de **Dilara** isminde bir kız kardeşi vardı ki, bu çok yaramaz birşeydi. Kızkardeşinin evde bulunmadığı zamanlar, onun bebeklerini, kitaplarını bulur ve etrafa saçardı. Zavallı kız dönüp de oyuncaklarının, hattâ çamaşırlarının bu perişan halini görünce yaşlanan gözleriyle anesine koşar ve şikâyet ederdi. Fakat annesi onu çok soğuk karşılar ve:

«– Seni edepsiz seni!.. Böyle ufak şeyler için bütün mahalleyi ayağa kaldıracak kadar gürültü yapmanın mânâsı ne? Sil bakayım gözyaşlarını. Ne varmış sanki? Küçük hanımın oyuncaklarını dağıtmışlar!.. Elin kırık değil ya! Topla da yerine koy!..»

Ulrike'nin çorabında yahud da entarisinde ufacık bir delik yahud bir sökük olsa, hemen korka korka annesine koşar ve:

«– Güzel anneceğim, şeker anneceğim! Bak sökülmüş, bir iğne, iplik ver de dikeyim.»

Fakat annesi zavallı küçüğü iter ve isteğini şu şekilde cevapla reddederdi:

«– Şimdi iğnem yok. Her zaman seninle meşgul olacak vaktim de yok.»

Ulrike'cik sık sık misafirliğe gider ve dönüşte elbiselerini elbise dolabına asmak için annesinden dolabın anahtarını isterdi. Fakat annesi:

«– Haydi şimdi yat! Yarın koca bir gün ne yapacaksın? Elbiselerini o vakit dolaba istediğin gibi yerleştirirsin. Şimdilik şöylece bir sandalyenin üstüne atıver!..» derdi.

Ve... küçük kızcağız annesinin sözlerini tutarak tıpkı onun gibi oldu. Artık herşeydeki düzenin bozulduğundan şikâyet etmiyor, kitaplarını, oyuncaklarını şuraya buraya, yerlere, hattâ bahçeye kadar atıyor, elbiselerini sandalyelerin üstünde, kapı arkalarındaki çivilerde duruyordu. Hattâ bu ihmalciliğinde o kadar ilerledi ki, artık yırtık çoraplar, kirli entariler ve ütüsüz elbiselerle sokağa çıkmaktan bile utanmaz oldu. Nerede soyunursa bütün elbiselerini çoraplarını orada bırakırdı.

Şimdi o evlenmiştir. Artık o, bir ev kadınıdır: Fakat nasıl bir ev kadını? Evinin içi intizamsızlık ve kirlilik nümûnesi bir kadın. Çocukların kirli kundaklarını yemekte önlük diye boyunlarına takar, kirli çamaşırlar mutfakta durur, yemek odasında da en akla hayale gelmez şeyler vardır. Ya çocukların üstbaşları?

Eh, bir ana da bu şekildeki terbiyesiyle, çocuğundan başka bir netice alamazdı.

ÇOCUKLARI ZÜPPE YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARA DAHA KÜÇÜK YAŞLARINDA MODANIN NE OLDUĞUNU ÖĞRET!..

Hikaye: 58

Emilie evlendiği zaman, hayatında en çok sevmiş olduğu ve dâima onlarla meşgul bulunduğu bebeklerini bırakmak mecburiyetinde kaldı. Bebeklerinden ayrılış ona biraz da zor gelmişti.

Az zaman sonra **Ernest**'i doğurunca bebeklerinde kaybettiği sevgiyi, kat kat fazlasiyle yeni bebeğine bağladı. Onu süslemek ve giydirmek hususunda yeni yeni gayretler sarfına başladı. Bebek, daha üç yaşına vardığı zaman son moda elbiseler giyiyor, saçları kıvrılıyordu.

Ernest'çiğin yaradılışında birçok iyi taraflar, güzel huylar vardı. Küçük, sabah kahvaltısını fakir çocuklara dağıtır; öteberi alması için verilen harçlıklarını yine onlara sadaka olarak verirdi. Herşeyi öğrenmek arzusu kuvvetli idi. Herşeyi anlamak, nerden geldiğini neden böyle olduğunu bilmek, neden iyi denilen şeylerin iyi olduklarını öğrenmek isterdi.

Ekseriyetle Alfabe kitabını yakalayıp annesine getirir ve bu kara şekillerin nasıl okunduğunu kendisine öğretmesini isterdi.

Fakat ne yazık ki, çocuğun bu güzel taraflarını kimse his-

setmiyor, anlamıyor. O'nunla asla alâkadar olunmuyordu.

Aksine olarak, saçları güzel kıvrıldığı, yeni bir elbise giydiği, yeni bir şapka yeni bir çanta taşıdığı zaman seviliyor, şımartılıyor, kucaktan kucağa geziyor ve bu iltifatların ardı-arkası kesilmiyordu.

Annesi kucağına alıyor, öpüyor, meleğim, güzelim diye seviyor, onu aynanın önüne götürüyor ve anne şefkatini taşıyan bir ısrarla saçındaki güzelliği elbisesindeki şıklığı göstererek bun-ları bozmamasını, veya kirletmemesini temin etmek istiyordu.

Bu şekildeki tavır karşısında **Ernest**'de öyle bir kanaat hasıl oldu ki, insanlar güzel giyinmek için Dünya'ya gelmişlerdir. Saâdetleri ancak güzel giyinebilmektedir.

Bu durumda o, şık giyinmeğe düşkün bir züppe oldu.

Artık insanları, haricî görünüşleri, kılık kıyafetleri, tuvaletleri ile kıymetlendirmeğe başladı. Saçını tarayıp tuvalet yapmamış, sakalını traş edip pudra sürmemiş bir adam onun için bir aptaldı. Hele son modaya göre biçilip dikilmemiş bir elbise giyen adam da, onun nazarında çok zevksiz bir insandı.

Altın saati için duyduğu iftihar birçok insanların iyi ahlâk ve yüksek bilgileri için duyduklarından çok daha fazla idi. Paris'ten getirttiği şapkasından bahsederken öyle heyecanlanırdı ki; insan, sefâletten kurtardığı bir zavallıdan bahseden hiçbir kadında bu heyecanı göremezdi.

Bir çorbanın nasıl pişeceğini bir mendilin kenarının nasıl bastırılacağını bilmezdi. Fakat iyi ve güzel kokulu güzellik kremlerinin nasıl yapılacağını gayet iyi bilir ve bir tuvalete nasıl şekil verileceğini gayet iyi anlardı. Başka kimselerin güzel bir kitap okumakla geçirdikleri boş zamanlarını, o, ya tuvalet dolabının önünde, yahud da mücevher kutusunun önünde durup ruhunun bütün mevcûdiyetiyle bağlandığı elbiselerini ve mücevherlerini seyretmekle geçirirdi. Bunlar onun hayatı ve ruhunun ihtiyacı idi. **O, ruhundaki susuzluk ve açlığı böyle giderirdi.**

II– İMKÂNI OLDUĞU KADAR, HER FIRSATTAN İSTİFADE EDEREK, ONLARI OLUR OLMAZ BÜYÜK TOPLANTILARA GÖTÜR!..

Hikaye: 59

Tüccar **Herbert**'in büyük kızı **Dilara** daha onüç yaşında iken, karakterlerindeki sağlamlığı dolayısıyla herkes tarafından sevilen genç **Julius**'a nişanlatıldı. **Julius**, vâiz ve râhipti. Adamcağız, mesleği icabı yahud da itikadı ve düşünceleri icabı, kızı evvelâ tam dindar bir insan yapmak istedi. Bir kere ona şöyle nasihat ettiğini duymuştum:

«– Evvelâ Allah'a yaklaşmağa ve onun inayetinden mahrum kalmamaya çalış! Göreceksin ki; her işin iyi olacaktır!. Biz etrafımızdaki herşeyden istifade ederek iyi ve hakikî insan olmaya çalışmalıyız. Etrafımızdaki herşey, her kıymet bize bir lûtuftur. Fakat bizde bir kıymet olmazsa neye yarar. Düşün bir kere **Dilara**, içerisi bütün atlas ve kadifelerle döşeli, en paha biçilmez elmas ve pırlantalarla süslü bir kadın odası olsa, fakat bütün bunlar en zevksiz ellerle, en mânâsız şekillerde konmuş olursa bu odada hakiki bir güzellik olur mu? Ortaya bir kıymet çıkar mı? İşte biz insanlar da tıpkı böyleyizdir. Dışarımızda ne olursa olsun, görünüşümüz ne olursa olsun, biz anlayış, bilgi, his vicdan denilen şeylerle bunları süslemezsek bu harici güzelliklerimiz de mânasız kalır. Sıhhat bizi güzelleştirir ve insanlar da bize sevgi ve ihtimamlarını verirlerse tam ve hakikî bir güzelliğe mâlik olmuş oluruz.»

İşte **Julius**, böyle şeyler ve ona iyi bir kız olmak için yapması icab eden şeyleri gösterirdi.

Bu şekil nasihatler, **Dilara** üzerinde derin tesirler yaptı. Süslere kendisini kaptırmayacak bütün gayretiyle hakikî, anlayışlı, mâkul ve çalışkan bir kız olmaya çalışmağa başladı.

Julius'un söylêdikleri doğru idi. Fakat **Dilara** yalnız müstakbel zevci ve çocukları için hazırlanacak olsaydı, bu şekil yetişme hiç de fena olmazdı. Fakat bu şekil hareket bütün âlem ve harici mûhit için pek de iyi gitmiyordu.

İşte, annesi Madam **Herbert** de bunu hissetti ve anladı. Bunun önüne geçmek için de **Dilara**'yı büyük toplantılara götürmeğe, cemiyet hayatına sokmağa başladı. Madamın aklınca kız bu şekilde daha birçok kimselerle temas ederek, Dünya'yı başka zaviyeden de görmeğe başlayacaktı.

Dilara gittiği cemiyetlerde büsbütün başka bir çehre ve hiç de güzel olmıyan ve iyi dikilmemiş elbiseler ve ihmalkâr bir giyiniş ile görünüyordu.

Dedikoducu kadın gruplarında başlar birbirine sokuluyor, fıs fıs konuşuluyor ve öteki şık tuvaletli genç kızları görmeğe alışmış olan genç erkekler de, onun bu halini hiç de hoş görmüyor ve ona iltifat etmiyorlardı.

Tabiî bu hayat **Dilara**'nın izzeti nefsini kırmaya başladı. Hastalanan ruhunu iyi etmek için dahilî ve haricî görünüşlerini birbirine uydurmaya mecbur kaldı. Başka kızlarda gördüğü şekilde, formalı elbiseler yaptırması, saçlarını kıvırtması, yüzünü boyaması ve tuvalet yapması için annesinden müsaade istedi.

Kızındaki bu ümit etmediği değişikliğin bu kadar çabuk gerçekleştiğini gören düşüncesiz anne, kızının bu istediğinden çok memnun oldu. Bunların derhâl yerine gelmesi ve getirilmesi için de elinden geldiği kadar çalışmaya başladı. Ertesi hafta küçük **Dilara**, bu yeni şekli ile göründü. Saçlarının içine ilâve edilen at saçları ile başı da büyümüştü. Vücudunu ipek bir entarı sarıyor ve kalçaları üzerine konan kafes gibi bir şeyle kalçaları daha büyük görünüyordu. İnsanların birbirlerini kandırmaları, gözboyamaları ve bundan da zevk duyarak saâdet hissetmeleri için yarısı moda müesseselerinin icad ettikleri ve benim burada saymak için isimlerini bilmediğim daha

bir sürü güzellik şeyi ile tuvalet yapmış, takmış takıştırmıştı.

Aynaya baktı, ne kadar da güzelleşmişti. İnsanların, haricî görünüşlerindeki haşmetin bu kadar ehemmiyetli olabileceğini bu güne kadar hissetmemişti.

Bu haşmetli hali ile toplantıya girdiği zaman, ondaki bu değişiklik derhâl hissedildi ve alâka başladı.

Hanımlar, derhal onu tebrik ettiler, her tarafı gözden geçirildi ve elbisesi, pek küçük bazı kusurlarına rağmen çok güzel bulundu. Erkekler dört açılan gözleriyle kızı güzelliğinden dolayı tebrik ediyorlardı.

Bu erkeklerin söyledikleri sözler, kullandıkları lisan **Julius**'un iyi bir anne, iyi bir zevce bulabilmek ve hazırlıyabilmek için söylediği sözlerden çok daha başka idi.

Eski düşünüş ve eski kanaatlerinde devama çok çalıştı. Fakat yeni muhitin verdiği yeni düşünüşler de onda hâkim olmaya başlamıştı.

Bazan **Julius**'u, eski senelerden sevmiş olduğu eski bir sevgili gibi görüyor, ondaki iyi tarafları düşünüyor ve kendi kendine:

«– Bu saâdetin devamını istemiyor musun **Dilara**'cığım?» diyordu.

Sonra kendi kendine:

«– Ne, ne söylüyorsun **Dilara**?!» diyordu.

Zaten, o bu düşüncelerinde daha fazla devam edemiyordu. Hissetmediği hâlde yeni muhit onu sarmış ve içine almıştı. Eskiden fena bulduğu şeyler, şimdi onun için en lüzumlu şeyler arasına girmişti. Esasen vakti de yoktu. Son gelen bir moda mecmuasında gördüğü şekilde baş yaptırmaya gitmesi lâzımdı.

Nişanlısı **Julius**'un tesirinden bu sûretle uzak kalınca, kendisinin de karışması gerektiğini zanettiği yeni bir âleme uydu.

Şimdi onun en büyük arzusu ve en büyük saâdeti, girdiği cemiyetlerdeki genç ve güzel erkeklerin hoşuna gitmekti. Rahip **Julius**'la olan nişanı bozdular.

Sevdiği diğer bir gençle evlendi. Onların evlenişlerine belki yüzlerce genç haset etti. Yedi gün emsali olmıyacak bir saadetle yaşadılar. Fakat ne yazık ki; bu saâdetleri yedi günden fazla devam edemedi.

Erkek, karısının kendi zevkine göre giyinmesini ve eviyle meşgul olmasını istiyordu. **Dilara:**

«– Aman Yarabbim!.. Ne mânâsız düşünceler!... Benim kendimi hasredeceğim yer evim, kocam ve çocuklarım olmalıymış!.. Aman ne mânâsız şeyler!..» diyordu. «Peki ben süslenmek için nasıl vakit bulacağım.»

O, bu düşüncesinde ölümüne kadar devam etti ve hakikî saâdeti bulamadı. Kocasının sevgisini küçümsüyor, çocuklarının sıhhatiyle alâkadar olmuyor, kendi sıhhatini ve saâdetini de şık giyinerek herkesin hoşuna gitmek düşüncesine feda ediyordu.

O, hayatının son günlerinde herkesten hakaret gördü. Hakir ve zelil kaldı. Fakat o, ölünceye kadar herkesin hoşuna gitmek ve herkese güzel görünmek için elinden geldiği kadar çalıştığına inanarak öldü.

ÇOCUKLARI TEMBEL VE HAYLAZ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARA, ÇALIŞMALARDAKİ ZORLUKLARI GÖSTER, HAYLAZLIKTAKİ TEMBELLİKTEKİ GÜZELLİKLERİ ANLAT

Hikaye: 60

Bütün meşrepler içinde en zoru, muhakkak ki, serseriliktir!. İnsanın yaradılıştan kanında, sinirlerinde, kalbinde çalışmaya karşı bir meyil vardır. Bu tabiî meyil, tâ ilk doğuşta, en küçücük çocukta bile ellerini, kollarını oynatmak şeklinde kendini gösterir. Bebek bile kundağından çıkmak, serbest hareket etmek için uğraşır, kuvvet sarfeder.

Bunun aksine olarak insanın tembel ve serseri olabilmesi, bunları öğrenmesi, tabiatin çalışma meylini yenmesi için, ne kadar çalışması lâzımgeldiğini siz düşününüz.

Bu mesele üzerinde misâl bulmak için düşünmeğe lüzum yoktur. Bu **Piger**(*) ustanın hikâyesinde olduğu gibi o kadar çoktur ki:

Piger ustanın yapacağı iş oldu mu, daha bu işe başlamadan birkaç hafta evvel düşünmeğe başlardı. Düşünür, içini çeker,

---

(*) **Piger**: Latincede «tembel» manâsına gelir.
Mütercim

başını sallar:

«– Can sıkıcı hafta, çalışmaya mecbur olduğum berbat bir hafta. Allah'ım hele şu işi bitirip kurtulsam!.» derdi.

İşe başlayınca da, sancılanan bir adam gibi kıvranır dururdu. Hele çeyrek saatte bir kendini iskemleye atar:

«– Aman Allah'ım!.. İş, iş, hep iş!.. İnsan hayatında rahat ve mes'ud olamıyor ki!» derdi.

Pazar ve bayram günleri sevinç içinde yüzerdi. Cumartesi akşamı olunca:

«– Çok şükür Yarabbim!.. Hafta bitti. Yarın Pazar. Beni saat dokuzdan evvel yataktan çıkarabilene aşkolsun!. Öyle bir uyuyacağım ki!.. Yaşasın uyku!..» der ve sözünü de tutardı.

Bayramları ve tâtil günlerini onun kadar iyi bilen kimse bulunmazdı.

Servet sahibi birisinin geçtiğini gördü mü, onu çocuklarına gösterir ve:

«– Ne bahtiyar adam. Kolunu kanadını kıpırdatmaya bile ihtiyacı yok. İstediği kadar yiyip içiyor, istediği kadar uyuyor!..» derdi.

Büyük oğlu **Niklas** babasının bu hususta verdiği dersleri can kulağiyle dinliyor ve bu şekilde harekete gayret ediyordu. Zaten çocuğun ilk on üç yaşı tam bir haylazlık ve serserilik içinde geçmişti. Muallimi ona, okuma yazma öğretinceye kadar ne kadar uğraşmış, ne kadar dayak atmıştı!

Piger usta oğlunun bundan sonraki hayatını tam bir tembellik ve rahatlık içinde geçirmesini tabiatiyle isterdi. Fakat kendisi de fakir olduğundan, oğluna bu tip bir hayatın imkânlarını verebilmesine durumu müsaid değildi. Onun böyle bir hayat sürdürmesine imkân yoktu. Nihayet oğluna şu mühim suali sormak mecburiyetinde kaldı.

«– Oğlum **Niklas**!. Bu halinde ne olmak istiyorsun?»

Niklas büyük bir hayretle cevap verdi.

«– Okumak istiyorum. Talebe olacağım!..»

Çocuk, aklınca bir talebenin sinemaya gitmek ve sigara içmekten başka bir işi olamıyacağını zannediyordu.

Piger usta, oğlunun bu arzusuna derhâl boyun eğip ona serserilikte yardım bile etti. Yâni ekmeğine yağ bal sürerek, talebe olmasını kabul etti. Ustabaşı o sıralarda bir çok evlerde iş bulduğundan oğluna baktı ve 1750 senesinde öldüğü zaman oğlu büsbütün başıboş kaldığından âdeta sevindi. Anlattıklarına göre 1788'de bu serseri oğlana tesâdüf edenler, onun hâlâ talebe olduğunu görmüşler.

Çocuğun bu şekildeki ilk seneleri oyun ve eğlence ile geçti. Fakat sonraları üstündeki elbisenin havları döküldü, yer yer akmağa başladı. Ayakkabıları parçalandı ve müthiş bir sefalete düştü.

Bir kardeşi gemici olarak büyük seferlere çıktı. Şimdi o uzaklara giden kardeşinden yardım bekliyor ve belki de zengin olur da mirasa konarım hülyasiyle avunuyor. Kimbilir, belki bu da olur, fakat o acaba açlıktan ve sefaletten yakasını kurtararak bu günleri görebilecek mi?

ÇOCUKLARI CİMRİ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARA MÜMKÜN OLDUĞU KADAR PARANIN YÜKSEK DEĞERİNDEN BAHSET

Hikaye: 61

Harpax'ın cimri olduğunu birçokları söylemektedir. Fakat, ben buna pek kanaât getirmek istemiyorum, yalnız muhakkak olan birşey varsa o da, onun parayı çok sevdiğidir. Onun en mes'ud zamanları para saydığı zamanlar ve en mes'ud günleri de parasına beş on kuruş daha ilâve edebileceği günlerdir. En hoşlandığı sohbetler de, içinde para lâfı geçen mevzulardır.

Paradan hoşlandığı muhakkaktı. Hele geçen harpten bahsederken onu görmeliydiniz. Meyva ticaretinden yüzde yüz kazanmış olduğu bu harpten lâf oldu mu, gözleri parlar, yanaklarına kan ve haline bir başkalık gelirdi. Hani insan vaktiyle çok mes'ud anlar yaşadığı bir yere bir gün giderse neler hissederse, bu harbin lâfı da onda aynı tesiri yapardı.

Birisinden zengin bir kadınla evleneceğini yahud da iyi bir ticaret işi yaptığını duydu mu:

«– Ya, sahi mi? İşte hayat ve saâdet diye buna derim!..» derdi.

Kendi kendine de şöyle düşünürdü:

«– Oğlum, ne kadar çok paran olursa o kadar mes'ud olursun!.. Sana doğruluktan, insanlık sevgisinden ve gençliğin daha binbir duygusundan bahsederlerse sakın ha inanma!..

Bunlar saçma şeylerdir. İnan bana!. Ben çok yaşadım fakat altın sesinden daha âhenkli ve daha güzel hiçbir söze rastlamadım. Alış-verişinde ve bütün cemiyet hayatı temaslarında gayen, paranı muhafaza ve çoğaltma olmalıdır. Bundan ötesine aldırma!..»

Her türlü ziyâfet, gezinti ve toplantı tekliflerini reddeder ve yalnız reddetmekle de kalmaz, paralarını havaya atan insanların sürüm sürüm süründüklerini, kapı kapı dilendiklerini görebilmek için dua ederdi.

Harpax oğluna daha sekiz yaşından itibaren bu güzel nasihat ve bu kıymetli derslerini vermeğe başladı. Ona bir kumbara aldı ve haftalık harçlık vermeğe başladı. Hafta sonunda çocuk babasına hesap vermeğe mecburdu. Eğer hiçbir şey sarfetmediyse babası onu sever, okşar ve mükâfat olarak birkaç kuruş daha verirdi. Bazan mektepte arkadaşları çocuğu, mevsimin beraber getirmiş olduğu turfanda yemişlerden almaya teşvik ederlerdi. Fakat böyle bir hata işlese, babası onu müthiş bir sûrette cezalandırırdı. Eğer birşey almıyacak olursa babası sever, okşar ve:

«– Görüyorsun ya, arkadaşlarına uyarak paranı sarf etmediğin için ne kadar iyi hareket etmişsin. Cebinde para kalmıyacaktı. Şimdi paran var. Şıngır şıngır ettikçe, sana bir zevk veriyor. Paranın ne olduğunu anladığını görüyor ve seni daha fazla seviyorum.»

Kumbara sık sık sayılır ve içinden çıkan paraları da babası hiç kullanılmamış ve pırıl pırıl parlıyanları ile değiştirirdi.

Sonra kumbaranın her sayılışında baba **Harpax** çocuğa yüz lira toplamanın ne büyük saâdet olacağından bahsediyor, yüz lira toplarsa, küçük bir sermaye toplamış olacağını ve senede dört beş lira kadar da fâiz alabileceğini söylüyordu.

Harpax güzel derslerinin boşa gitmediğini gördükçe sevincinden bayılıyordu. Oğlu **Gottfried** Dünya'daki en iyi şeyin,

bir insan için para olduğunu anlamıştı. Bütün gayretiyle para için çalışıyordu. Tabiatın insan vücudu için lüzumlu olarak yarattığı mevyelerden kendisini mahrum etmekle kalmıyor, büyükannesinin hediye ettiği yiyecekleri bile arkadaşlarına satıyordu. Daha on yaşında iken bir tüccar kesilmişti. Arkadaşlarının sevmedikleri oyuncaklarını ucuz fiatla alıyor, sonra yine onları başkalarına kâriyle satıyordu.

Daha oniki yaşındayken babasına üçyüz lirası olduğunu gösterince adamcağız o kadar sevindi ki; gözlerinden yaşlar geldi.

Gottfried zamanla babasını bile geçti. Onun paraya karşı tamahı o kadar fazlalaşmıştı ki; birçokları için tasarruf olan şeyleri bile o, israf göziyle görmeye başladı.

Sofrası daima kokmuş ve bozulmuş şeylerle dolu idi. Şehirde bakkalın açılan bir teneke yağını, bozulan bir fıçı sardalyeyi, yahud da kurtlanmış bir teneke peynirini ve kokmuş yumurtaları ucuz fiatla elden çıkarmak istediğini duydu mu, hemen o dükkâna koşar ve haftalarca kifâyet edecek kadar fazla miktarda alırdı. Bu alış-verişiyle en ufak bir kârda meselâ birkaç kuruş tasarrufta bulunduğu düşüncesi ona bu pis kokulara karşı burnunu ve midesini feda ettirirdi.

Onda kat'î bir kanaât vardı. İyi bir ev kadını sofraya koyacağı eti evvelâ kokutmalı idi. Çünkü o bu şekildeki hareketiyle –dediğine bakılırsa– böyle kokmuş ve bayatlamış şeylerin tazelerinden çok daha fazla kolay hazmedildiğini görmüştü.

Bütün toplantılardan ve cemiyetlerden nefret ederdi. Misafirliğe, kimse kendisine misafir gelmesin diye gitmezdi. Maamafih o misafirsiz de değildi. Kasasındaki altın ve gümüş paracıklar onun en büyük misafirleri idi. Hem de sayıldıkça çın, çın!.. ses veren ve ondan yiyecek içecek hiç birşey istemiyen misafirler.

O dinini terketmişti. Dinin vazifelerini ifâ edecek vakti yoktu. Bunlara hasredeceği vakitlerde o, kendisine birkaç kuruş daha kazandıracak işlerin peşinden koşardı.

Gottfried bu Dünya'dan göçüp giderken arkasında yetmiş bin lira bıraktı. Fakat, bütün bu paraya rağmen o bütün öteki insanların bu Dünya'da buldukları zevklerin hiç birini tadamamış, tabiatin güzelliğini duymamış, hattâ din sevgisini bile kalbinde hissetmemişti.

Ama bütün bunlara rağmen o, kendi düşüncesine nazaran zengin bir adam olarak öldü.

Göçüp giderken, geride büyük bir servet bıraktı. Fakat servetin ona hiç bir faydası olmamıştı. Para kazanmıştı ama Dünya'nın zevklerini tadamamış, hayatına bir manâ katamadan ölmüşdü. O kadar!..

ÇOCUKLARI HİSSİZ YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARA, MÜTEMÂDİYEN VAZİFELERİNDEN BAHSET VE NASİHAT ET!..

Hikaye: 62

Anne **Ursula** çocuklariyle yalnız kaldı mı, onlara hemen nasihate başlardı.

«Benim çocuklarım başkalarına iyilik yapmakta hiç de başkalarından geride kalmamalıdır. **Korde**'ciğim sen de bugün uslu ol. Kavga gürültü etme. Eğer kardeşlerin sana birşey yaparlarsa öyle bağırıp çağırıp gürültü etme! Bana gelip haber ver!.. Eve yabancılar gelirse onları güler yüzlü karşıla ellerini öp! Sana bunu, beni bir daha kızdırmaman için söylüyorum. Dikkat et, dikkat et karışmam sonra ha! Sana bir dayak atarım ki bir daha unutamazsın. Sonra öyle ikide birde sokağa çıkacağım diye tutturma! Tabii sana sokağa çıkma, demem. Her çocuk sokağa çıkabilir, fakat her zaman da sokakta kalmak hiç doğru değildir.»

«Sonra... Eh... ne öyle, parmağını ağzına sokmuşsun, tıpkı köylü çocukları gibi!.. Hem sen bunu her zaman sofrada da yapıyorsun. Hele şu sabahleyin giydirdiğim elbisenin kirine bak? Sonra lokmaları da öyle ağzına doldurma!.. Ne oluyorsun. Önünden yemeğini alan yok, arkandan atlı da kovalıyorlar değil ya?!. Acelen ne?!. Yavaş yavaş ye! Dün yaptığın gibi yapma!..»

«– Bana et ver, bana çorba ver!..» demeni istemem. İyi ve terbiyeli bir çocuk:

«– Anneciğim!.. (yahud da babacığım) bana bir parçacık çorba, bir parçacık et verir misiniz?!.» der.

Yabancılar seni bu şekilde görürlerse:

«– O! **Korde**'cik ne güzel, ne iyi çocuk, ne terbiyeli çocuk!.. derler, seni severler. Sonra odada ne biçim duruyorsun. O ne biçim duruş, sen kafanı şöyle benim tuttuğum gibi tutamaz mısın? Böyle aptal gibi durmayı hizmetçiden mi öğreniyorsun? Anlıyor musun? Anladın mı? (Sözün burasında masaya şiddetle vurur) Sana söylüyorum, anladın mı? Eski çamaşırları da daha götürmedin değil mi? Ben evde intizam olmasını isterim. Hâlbuki bu halinde beni verem edip öldüreceksin. Anladın mı?» (Burada tekrar masaya şiddetle vurur).

İşte... Bunlar anne **Ursula**'nın her gün çocuklarına verdiği nasihatlerden bir tanesi.

İnsan en tesirli ilâçları bile her gün üstüste alırsa vücudun, bu ilâca alıştığı ve artık tesirini görmediği muhakkaktır.

İşte bu iyi kadıncağızın vaâzları da böyle oldu. Sonunda çocuklar bu sözlere o kadar alıştılar ki, bunlar, annelerinin arasıra küçücük ev köpeğine karşı söylediği sözler kadar bile tesirli olmadı.

ÇOCUKLARI AHLÂKSIZ YAPMA ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– AHLÂKSIZLIK VE KUSUR OLABİLECEK ŞEYLERİ ONLARA DAİMA GÖSTER!..

Hikaye: 63

Robert Bey bir kere evine yabancıları dâvet etti. Ve çocuklarının da aynı sofraya oturmalarına müsaade etti. Fakat çocuklar o kadar münasebetsizlikler yaptılar ki, misafirleri rahatsız ettiler.

Daha sonra yeni oturmuşlardı ki; **Christoph** başladı:

«– İşte sersemce bir iş. Benim bıçağım nerede? **Kaspar**, muhakkak ki bıçağımı yine sen aldın.»

«– Çeneni tut aptal. Senin bıçağını alıp ne yapacağım?»

«– Sersemlik etme! Bıçağı senden başka kimse almaz.»

«– Anne baksana! **Christoph** ne diyor? Güya ben onun bıçağını almışım.»

«– Susun, susun çocuklar!. **Christoph** işte sana başka bir bıçak, al bakayım.»

«– Bu bıçağı ben ne yapayım? Ben kendi bıçağımı isterim. Bu ekmek bıçağiyle yemek yiyemem.»

Kaspar:

«– Anneceğim, bu da ne demek? Şu aptal **Christoph** ekmeğimi yere attı.»

Anne:

«– **Cristoph** herhâlde istiyerek yapmamıştır. Bir kaza olmuştur. **Cristoph** ekmeği yerden kaldır ve öp!.»

«– Ben yapmadım anneceğim. Köpek gibi iftira ediyor.»

Sofradaki yabancılar birbirlerine baktılar. Ve bu hali beğenmediklerini, çocuklarını ayıpladıklarını gözleriyle birbirlerine ifade ettiler.

Ana ve baba **Robert**'ler, çocuklarındaki kusurun bugüne kadar farkında değildiler. Fakat şimdi misafirlerin bakışlarındaki mânâyı anlamışlardı. Bu tarz bir terbiyenin iyi bir şey olmadığını öğrenmişlerdi. Kıpkırmızı oldular, gözlerini yere indirdiler. Çocuklara kâh tatlı sözler söylüyor ve kâh onları parmaklariyle tehdit ediyorlardı. Fakat bunun da hiçbir faydası olmadı. Küçükler işi azıtıyorlar, mânâsızlıklar birbirlerini takip ediyordu.

Nihayet baba **Robert** bembeyaz kesilmiş çehresiyle:

«– İnsanın çocuklarını fena arkadaşlardan muhafaza edememesi ne kadar kötü!..» dedi. «Evde bizden hiç de kötü hareket görmüyor ve kötü şeyler işitmiyorlar, fakat ne yazık ki, dışarıya çıkıp da yabanî sokak çocuklariyle temas edince ahlâksızlık öğreniyorlar. Allah daha kötüsünden muhafaza etsin!. Emin olunuz, birbirlerine söyledikleri sözler evimizde bir kere olsun sarfedilmiş kelimeler değildir.»

Misafirlerinden birisi adamcağıza hak verdi ve bu şekilde ki bir vaziyetin bir ana baba için hakikaten zor birşey olduğunu söyledi.

Baba, yemekten sonra bir köşeye oturarak **Christoph**'u önüne çekti ve sordu.

«– **Christoph** beni dinle!.. Bu pis kelimeleri kimden öğrendin?»

Christoph parmağını ağzına soktu ve hiçbir cevap vermedi.

«– Neden utanıyorsun? Kimden öğrendin bu kelimeleri diyorum sana aptal.»

«– Babamdan!»

«– Peki başka?»

«– Annemden.»

Bunu duyan annesi hiddetle koşarak:

«– Seni aptal seni!.. Bu kelimeleri benden öğrendin ha! Dur hele!.. Misafirler bir gitsinler de bak ben sana ne yaparım. Seni eşek seni. Bu pis kelimeleri annemden öğrendim diyorsun ha!.. Seni it seni, Sen hiç ömründen benden böyle lâflar işittin mi?»

Acaba böyle sözleri çocuklar kimden öğrenmişlerdi?!

Hikâye: 64

Chloens'in evinde, hiç birşey istediği gibi olmamıştı. Arzu ettiği birşey gerçekleşmediği zamanlar bir ağlamadır başlardı. Hele yemekte birşey iyi olmasın, kocası vadettiği birşeyi yapmasın, yahud da hizmetçi küçük bir karşılık versin, hemen kendisini bir kanepenin üzerine atar, hıçkıra hıçkıra ağlardı. Birgün, kızkardeşi onu bu şekilde, iki gözü iki çeşme ağlarken gördü.

Korkarak:

«– Ne var? Bir felâket mi? Ne oluyorsun?» dedi.

«– Bırak ağlıyayım.»

«– Kocan mı hasta?»

«– Yok canım!»

«– Kocanla anlaşamıyor musun?»

«– O da değil!»

«– Peki kardeşçiğim. O hâlde derdini bana söyle. Belki sana bir yardımım dokunur. Bana herşeyini açıkça söyle ki; sana yardım edebileyim. Benden saklıyacak bir şeyin mi var insan kardeşine söylemez mi?»

«– Bugün herşeyim aksi gidiyor. Kaç aydır dikmek için

uğraştığım ve bugün bitirmek istediğim entarim olduğu gibi duruyor. Daha bitmedi.»

«– Eğer felâket dediğin bu ise, hiç de mühim birşey değil. Peki neden dikip bitirmedin?»

«– Aksilik başladı mı arka arkaya gider. Tam dikip bitirecektim ki; kırmızı ipek ipliğin yetmediğini gördüm. Alması için hemen uşağı gönderdim. Tam iki saat sonra geldi ve ne getirdi biliyor musun? Mavi iplik.»

Chloens'in evinde böyle hâdiselere her zaman tesadüf edilirdi. Biraz sonra odaya giren çocuklar da annelerinin ağladığını görünce, onlar da ağlamaya başladılar. Onlarda, hayatın ağlamak olduğu bir düşünceye vardılar.

Chloens'in büyük oğlu bugün bir subaydır. Fakat annesinin hâllerinin onun üzerindeki bariz tesiri aşikâr olarak görünür. Ona ufak birşey söylense hemen gözleri yaşarır. Sonra gözyaşlarını serbest bir sûrette akıtabilmek için bir köşe aramaya başlar. Kendisine bir türlü hakim olamaz.

Hikâye: 65

Fahrouf'un kanaatince dostça ve samimî bir muamele biraz kadınca, sert ve haşin bir çehre de tam erkekçe hareketlerdi. Onun yalnız kanaâti böyle değil, hareketleri de böyle idi.

Sabahları evinden çıkarken öyle bir homurdanırdı ki; insan muhakkak bir ayının oralardan geçtiğine kanaât getirebilirdi. Bereket versin ki kapıların, şark, şurk diye vuruşları duyulurdu da insan bunları bir adamın yaptığını anlardı.

Kızlardan birisi ona şöyle bir çarptı mı, yahud da ayağına bastı mı, kızcağızın böğrüne öyle bir yumruk indirirdi ki, zavallı duvara yapışırdı. Yaptığı yetmezmiş gibi bir de bağırırdı:

«– Aptal önünü görmüyor musun?»

Çoluk çocuğuna sorduğu şeyler ardı arası kesilmez ve

zehir gibi suallerdi. Onun bu şekilde hareketine alışmış olan ev halkından başkaları bu sözleri işitselerdi muhakkak bu adamın evinden yalın ayak başı kabak kaçarlardı.

«– Bu ayakkabıların işleri ne burada? Muhakkak ki; boyamak istiyorsun değil mi? Bir dahaki sefere şöyle bir kenara otur da bu işi yap.»

«– Ne vakit bitireceksin yahu? Vay efendim vay. Bu ne kibarlık. Bir daha Dünya'ya gelişinizde bir saray kadını olmaya çalışırsın.»

İşte ustabaşı evinde hergün söylenirken, sesine ve kelimelere verdiği ton ve mâna!.. Dostlarıyla konuşması da böyle idi. Onu bir mecliste konuşurken görenler bir gemi kaptanının tayfalariyle konuştuğunu zannederlerdi.

Çocuklarının da yavaş yavaş kendisine benzediklerini görmekle de büyük bir zevk duyuyordu. Çocukların, birbirlerinden birşey isterken, birbirlerine kardeşçe ve samimiyetle hitap ettikleri vâki değildi. **Margarit** kardeşi **Katherine**'den bıçağı, makası veya iğneyi mi almak istiyor? Çekip elinden almağa kalkar, o da vermemek için sıkı sıkıya tutar ve bağırırdı. Oyunları iki dakikatan fazla sürmez, hemen kedi köpek gibi birbirlerinin üzerine atılırlar, birbirlerini tırmalarlar, saçlarını çekerlerdi. Sofrada birbirlerini ayaklariyle ve dizleriyle dürter, rahat bir yemek yiyemezlerdi.

Hikâye: 66

Anne **Gertrude**, kucağında çocuğu bulunmadan hiç görünmezdi. Çocuğunu kucağına alarak saatlerce evinin kapısının önünde dolaşır, çocuğunu kucağında tutarak saatlerce sandalyede oturur ve çocuğunu kucağında tutarak günün dörtte birini ayakta geçirirdi.

Sabahleyin yatak odasından kucağındaki çocuğu ile çıkar, yatağı, yorganı olduğu gibi bırakır, bir kere olsun bunları ha-

valandırmak lüzumunu hissetmezdi. Sofraya da kucağındaki çocuğuyle oturur, yer içer sonra da herşeyi öteki yemeğe kadar olduğu gibi bırakıp kalkardı. Mutfağa da kucağındaki çocuğuyle gider, kucağındaki çocuğuyle çatal bıçakla oynar ve bir kere olsun birşeyi temizlemek lüzumunu hissetmezdi.

Bütün evin görünüşü, sabahtan akşama kadar çocuğunu kucağından bırakmıyan bir annenin evinin görüneceği gibi görünürdü.

Kocası bu şekil hayattan hiç de memnun değildi, intizamsızlıktan, pislikten şikâyetçi idi. Ve bunu söylediği zaman da aldığı cevap şu oluyordu:

«– Nankör adam! Sabahtan akşama kadar çocukla uğraştığım yetmezmiş gibi bir de eve bakmamı istiyorsun. İki parça olamam ya!»

Mathilda, onların şimdi büyüyüp ve evlenmiş olan kızları, evlilik hayatının daha ilk senesinin üçüncü ayında ki hâli, tıpkı çocuğunu sabahtan akşama kadar kolunda taşıyan bir annenin görünüşün aynısıdır. Ellerini ve çehresini daimî bir kir tabakası kapladığından onun cildinin hakikî rengi belli değildir. Hele elbisesinin halini bir görseniz, çamaşırda boyalılarla boyasızları ayırmadığından alacalı bulacalı bir şekil almıştır. Saçlarının açık sarı olduğu ancak alnındaki temizce birkaç tutamdan belli olmaktadır. Çorapları delik deşiktir.

Hele odasının ne şekilde olduğunu ne siz sorunuz, ne de ben söyliyeyim. Zavallı kocası...

Hikâye: 67

Anne **Hedwig** de büsbütün başka şekilde hareket etmekteydi. Sabahtan akşama kadar evi temizlemek, intizama sokmak ve yıkamaktan başka birşey yapamazdı. Onun temizliği, titizliği âdeta hastalık şeklinde idi.

Evde temizliği o kadar severdi ki; çamaşır ve elbise te-

mizliğinde âdeta kendini kaybederdi. Odasının döşemesinin temizliğini kendi boğazının temizliğinden fazla severdi.

Genç **Hedwig Hanım** anasının bir canlı timsaliydi. Evinin ve elbisesinin temizliğinde anasından hiç de geri değildi.

II- ÇOCUKLARINLA ALÂKADAR OLMA, ONLARI HİZMETÇİLERİN ELİNE BIRAK!

Hikâye: 68

Baba **Ulpian**'da şöyle bir kanaat vardı: İnsan kendi işini kendi görmeğe başladı mı hayat adamı oluyor demekti!...

İşte bu düşünce ile çocuklarını on dört yaşına gelince serbest bırakmış ve onlardan o kadar alâkasını kesmişti ki, sofrasına gelip oturmalarını bile istemezdi.

Onun bu düşünce ve bu hareketlerinden evdekilerin hepsi memnundu. Öyle ya ne karışan ne görüşen ve ne de, ne iş yaptığını soran vardı. Hattâ evin hizmetçileri de böyle idi. Ev halkından herkes gece sokağa çıkar, gece yarıları gelir ve kimse de nereye gittiğini ve ne yaptığını sormazdı. Hizmetçilerin çocuklara babalarından şunu veya bunu istemelerini öğretir; kendilerinin sokağa çıktıklarını haber vermemelerini tembih eder, onlar da çocukarı istedikleri gibi serbest bırakırlardı.

Çocuklar da sabahtan akşama kadar gezer, eğlenir ve kâğıt oyunları oynarlardı. Ve netice itibariyle çocuklar, hiçbir sûretle babalarının istediği gibi olmadılar. Kızları birer sokak kadını, oğulları da evde hazırdan yiyen işsiz, güçsüz takımından oldular. Babalarına soracak olursanız o, bu hâlden kendisine hiç de mesuliyet hissi çıkarmamakta ve şöyle demektedir:

«– Çocukları için her fedakârlığa katlanan, onların bakımı

için bir erkek, iki de kadın hizmetçi tutan bir babadan daha başka şeyler beklenebilir mi?»

Hikâye: 69

Pankratius her sabah ve her akşam çocuklarına büyük annelerinin dua kitabını okutur. İncil'i onlara İncil'in en güzel basılmış kitabından okumalarını söyler, fakat onların manâları üzerinde hiç durmazdı. Bu yüzden çocukların bir türlü halim selim, mûti ve dindar olduklarını göremedi. Onları mektebe göndererek dinin bütün inanç esaslarını öğretti, yine isyankâr ve söz dinlemez oldular. Buna bir türlü akıl erdiremedi.

ÇOCUKLARI SIHHATSİZ VE MIZMIZ YAPMANIN ÇÂRELERİ VEYA YOLLARI

I– ONLARI ŞIMART, YÜZ VER VE BİLHASSA NAZLI ALIŞTIR!..

Hikaye: 70

Nazlı büyümüş bir anne, çocuklarına sıcak kadar hiç bir şeyin faydalı olamıyacağını zannederdi.

«– Sıcak daima iyidir!..» derdi.

Bu düşünce ile de odalarını o kadar çok ısıtırdı ki; dışarıdaki temiz havadan gelen bu odaya girince nefes alamazdı. Eylül'ün ortasında başlıyan bu oda ısıtma işi, tâ Haziran başına kadar devam ederdi. Çocuk bu odada uyumak mecburiyetinde olduğu gibi, üstelik yatağına sıcak su şişeleri konur ve üstü de öyle örtülürdü ki, zavallı kaldırdıkları zaman terden sırılsıklam çıkardı. Anne de:

«– Çocuk bu kadar rahat terlediğine göre sıhhati yerindedir!..» derdi.

Fakat bir zaman geldi ki; büyük bir hayretle çocuğun kuvvetten düştüğünü ve zayıfladığını gördü. Rengi limon sarısı oldu. Kolları kuvvetsizlikten yanlarına düşüyor, başını dik tutamıyor, daima bir tarafa eğiyordu. Birgün hizmetçi onu trende cereyanda tuttu ve çocuk soğuk algınlığından öldü gitti. O odada yetişmiş bir çiçekti. Odadan dışarı çıkarılınca sararıp soldu.

Hikâye: 71

Kızkardeşi bundan kendisine bir ders çıkardı. «Çocuklarım daha küçük yaşlarında soğuğa alışmalıdırlar!» dedi. Küçük oğlunu, en soğuk kış günleri dışarıda gezdirir ve buz gibi soğuk sularla yıkardı. Fakat öteki taraftan da odayı tıpkı kardeşinin yaptığı gibi ısıtırdı. Bu şekil yaşayışta da zavallı çocuğun vücudu hiçbir zaman terden kurtulmaz ve onu her zaman öldürücü bir soğuk algınlığına mâruz bırakırdı.

Sonraları bir gün annesi, çocuğun terden yamyaş olmuş fanilasını çıkarıp onu buz gibi soğuk su ile dolu banyoya soktuğu zaman çocuk gözlerini kaydırdı, bir iki titredi ve en sonunda akrabasının yanına gömüldü.

II- ONLARI TEMİZ HAVADAN MAHRUM ET!..

Hikâye: 72

Bir kadın hasta çocuklarını göstermek için getirttiği doktora:

«– Ah, doktor bey!.. Başımdaki hâle bakın. Şu üç iskeleti görüyor musunuz? Ne canları, ne kanları var. Bunun gözleri ağrıyor, şunun dizleri tutmuyor, üçüncüsünün de kulakları ağrıyor. Zavallılar bütün mahalleden duyulacak kadar bağırıp dururlar. Ne yapsınlar ıstıraba dayanamıyorlar.» dedi.

Doktor:

«– Sizin halinizden şikâyete hiç de hakkınız yok!» dedi «Çünkü kendi yaptığınız, kendi istediğiniz birşey. Çocukların odasındaki şu çamaşır leğeni ne? Bu, bütün odayı rütûbet yapar. Hele şu duvarın rütûbetine, şu pencerelerdeki buğuya bakınız. Çocuklarınızın sıhhati ile oynadığınızın farkında değil misiniz? Odanıza gireli ve yanınızda bulunalı bir çeyrek saat olmadığı halde bende bile baş ağrıları başladı. Eğer bu çamaşır odasında sekiz gün kalsam muhakkak ki, ben de

ölürüm kanaâtindeyim. Ya, şu yataklar ne? Çocukların bunların içinde mi yatıyor. Allah'tan hiç şikâyet edip de, çocukların sıhhatinden onu mesul tutmayınız. Çocuklarınızı Allah'ın hayvanları bile mahrum etmediği temiz ve saf havadan mahrum etmekle onların kaatili oluyorsunuz! Onları çamaşırların rütubeti ile zehirliyorsunuz. Eğer çamaşır yıkamak istiyorsanız, bu işi ya bahçede, yahud da mutfakta yapınız. Mademki yeriniz yok. Benim bildiğim çamaşırlar kurumaları için bahçeye asılır, odaya asılmaz!.. Çocuklarınızı, pencereleri günde dört beş saat açık bırakılan ve havalandırılan odalara yatırınız. Bunda ne kaybınız olacak? Hiç. Fakat sıhhatli çocuklar kazanacaksınız. Kusuru bakmayın, fakat bu rütubetli odada daha fazla duramıyacağım.»

Hikâye: 73

Aynı doktor bir kere de, bir kızının hastalağına bir çare bulmak istiyen bir kadına tesadüf etti. Kadının dediğine bakılırsa, kendisini çekemiyen bazı ahlâksızlar kızına büyü yapmışlardı. Bu büyüyü bozmak için neler yapmamıştı. Çocuğu dört yol ağzına yatırmış, çörk otu ile tütsülemiş, daha başka birçok tütsülere başvurmuş fakat hiçbir netice alamamıştı.

Doktor kadının birdenbire gözünü korkutmamak için üfürükçüye gitmesinin iyi olacağını, maamafih bir kere de kendisinin çocuğu görmek istediğini ve eğer çocuktaki hastalık hakikaten büyü ise, bu büyünün bozulmasına üfürükçü ile beraber çalışacağını söyledi. Kadın razı oldu.

Hasta çocuğun yattığı odaya girecekleri zaman öyle eski, öyle pis bir hava ve koku ile karşılaştı ki, midesi alt üst oldu. Bütün iradesini toplıyarak çocuğun yanına gitti, çocuk hakikaten sapsarı idi. Fakat hakikî bir hastalığı olan bir çocuğa da benzemiyordu. Doktor:

«– Çocuğunuz hasta olmadan evvel, son defa ne vakit

sokağa çıkmıştı?» diye sordu.

«– Vallahi pek hatırlamıyorum ama, herhalde dört ay kadar birşey oluyor.»

«– Pencereyi son defa ne vakit açmıştınız?»

«– Bir sene kadar oluyor ki; pencere açtığım yok!..»

«– Şimdi anladım. Sizin çocuğunuza büyü yapan fena kadın kim, biliyor musunuz?»

«– Kim?»

«– Siz, evet bizzat kendiniz!..»

«– Ben mi? Sizin utanmanız yok mu? Bana bunu bir başkası söyleseydi ben yapacağımı bilirdim. Ben bu kadar zamandır bu mahallede oturuyorum. Hiçbir komşum benim için fena birşey söylemez?»

«– Söylediğimi inkâr etmiyor ve gene söylüyorum. Çocuğun sıhhatini bozan sizsiniz!.. Başka odanız yok mu?»

«– Yukarıda bir odamız daha var ama; orada da küçük köpeğimiz duruyor. Buraya aldık mı herşeyi didikliyor.»

«– Sizin için çocuk mu, yoksa köpek mi kıymetli?»

«– A! A! A! O ne biçim lâf, tabiî çocuğum!»

«– O halde çocuğu o odaya götürünüz. Bu oda çok alçakta, ne hava alıyor, ve ne de Güneş görüyor. Sonra bu odanın pencerelerini de hergün sabahtan akşama kadar açık bırakınız, hava alsın. Çünkü bir senedir hava almıyan bu odaya sizin ve kocanızın yediğiniz bütün yiyeceklerin, soğanların, pastırmaların, bezelyelerin, çorbaların kokuları sinmiş. Çocuğunuza bulaşık suyu içirir misiniz? O hâlde nasıl oluyor da bu bulaşık kokusunu teneffüs ettiriyorsunuz. Kokmuş hava insanlara kokmuş su kadar zararlıdır. Hanım şimdi beni takip ediniz de çocuğu yukarıki odaya çıkaralım. Onun da pencerelerini her gün birkaç saat açar ve havalandırırsınız. Çocuğu yavaş yavaş temiz ve saf havaya alıştırınız. Eğer dört hafta içinde

çocuğunuz iyi olmazsa yine gelip beni görünüz.»

Bana söylediklerine nazaran, kadın, doktorun tavsiyelerini tutacak olursa, çocuğun günden güne iyileşeceği muhakkak imiş.

III- ONLARI YUMUŞAK, LEZZETLİ VE HAZMI KOLAY ŞEYLERE ALIŞTIR

Hikâye: 74

Eğer Dünya'da çocuklarını çok seven bir baba varsa o da muhakkak ki **Meichlich**'dir. Çocukları onun hazineleri idi. Bunlardan birisinin ölebileceğini ve bu çocuğunu kaybedebileceğini düşündükçe zavallı adamın deli olacağı gelirdi. Bazı gıdaların çocuklara yaramadığını, bilhassa hazmı güç olanların hiç iyi olmadığını düşündükçe; onların açlıktan ölmeleri ihtimalini düşünmese, zavallılara yiyecek vermiyecekti.

«– Süt balgam yaptığından sakın çocuklara vermeyiniz!» derdi. Sabahleyin bir parçacık kahve kanın deveranını temin eder. Hele sebze o da çocuklarda kanlı basur yaparmış. **Marie** çocuklarına her zaman sebze yediriyor. Benim için imkân yok ki; vereyim. Tereyağını da düşünmeli. Kuru ekmek de barsakları kalınlaştırır ve solucan yapar.

Daha böyle birçok safsatalar yumurtladıktan sonra sıcak yemekler şöyle yapar, soğuk içecekler öksürük verir. En iyisi şöyle Güneş'te veya ateşte pek hafif ısıtılmış şeyler içirmelidir, derdi. Yemeklerden sonra çocuklara hafif ılık çay içirmenin de çok iyi olduğunu söylerdi.

Böyle söylemekle kalmaz, çocukları bu sûretle gıdalandırırdı. Ve netice de çocukların hiç birinden yüzü gülemedi. Zavallılar vücûdca teşekkül bile edemediler. Oniki yaşına geldikleri zaman altı yaşında çocuklar kadar görünüyorlardı.

Renkleri sarı idi. Adaleleri kuvvetsizdi. Sokakta oynayan komşu çocuklarını gördükleri zaman heveslenir, onların arasına katılmak isterler, fakat bir çeyrek saat beraber oynadıktan sonra uzun bir seyahat yapmış kadar yorgun ve halsiz olarak kanapeye düşerlerdi.

Çocuklardan birisi hafif bir soğuk algınlığından gitti. Ötekisi – tabiri câiz ise – henüz yaşıyor. Fakat ne yaşamak; hiçbir iş yapamaz, mızmız mı mızmız!.. En ufak yorgunluklardan hasta düşer, başkalarının yediklerini imkân yok, yiyemez, ya midesi ağrır ya başı ağrır. Meselâ bir kangal sucuğa, yahud taze bir salatalığa, zavallı çocuk en öldürücü birer zehir gibi bakar.

IV- ONLARA ÇOK İLAÇ VER!

Hikâye: 75

Küçük **Philipp**, babasının ölümünden sonra karısına bıraktığı yegâne evlâdı idi.

Artık kadının bu çocuğu ruhu gibi sevdiğini söylemeğe lüzum var mı? Kardeşi onun bu çocuğa ne kadar bağlı olduğunu gördüğünden, kızkardeşine, çocuğa sunî gıdalar vermemesini, adalelerini soğuk su banyoları ile kuvvetlendirmesini, her gün birkaç saat açık havada oynamayı temin etmesini tembih etti. Katî lüzum olmazsa ilâç kullanmamasını da söyledi. Tabiatiyle doktorların verdiği ilâçlar için böyle bir tavsiyede bulunacak değildi. Bazı kocakarı tavsiyesi ilâçlarla, gazetelerde bol bol reklâm yapılan mamaları kastediyordu.

«– İşte kız kardeşçiğim!.. Bu söylediklerim, çocuklarda sağlam bir vücud ve sıhhatli bir insan yaratmak için lüzumlu, hakikî vasıtalardır. Eğer bu söylediklerimin bir faydası olmazsa ilâçların da hiçbir faydası olmaz.»

Fakat anne **Damon** bu söylenilen şeylerden ziyade ilâçların-

faydalı olacağı kanaâtinde idi. Hattâ bu kanaâtinde bazan o kadar ileri gidiyor ve öyle saçma sapan şeylerle fikrini kaydırıyordu ki, kardeşinin çocuğunu öldürmek istediğini karar veriyordu.

Nihayet bu tereddüdden kurtulmak için bir doktora gitmeğe karar verdi. Ondan nasihat almak ve çocuğunu tedâvi ettirmek istiyordu. **Philipp** ceylân gibi bir çocuktu. Fakat kadın çocuğun sıhhatine daha fazla itina etmekle onun daha sıhhatli olacağına inanıyordu.

Kadın evvelâ, yakınlarında oturan tanınmış bir doktoru ziyaret ederek çocuğunu muâyene ettirdi. Doktor çocuğu iyice gözden geçirdikten sonra gülerek:

«– Çocuğunuz sıhhatlidir. Çocuğunuza birkaç damla ilâç vermek için ya çok câhil, yahudda sizi ve çocuğunuzu hiç sevmemiş olmam lâzım.» dedi.

Kadın:

«– Doktor! Böyle söylüyorsunuz ama, oğlum mütemadiyen burnundan nefes alıyor. Görüyorsunuz ya!» dedi.

«– Bırakınız da alsın!» dedi doktor. «Bunlar tabiatın icabıdır ve sıhhatimize yardım eder. Tabiatı hareketinden alıkoymak ve bunu bilhassa ilâçla yapmak hiç de doğru değildir.»

Kadıncağız:

«– Demek ki sen de beni aldatmak istiyorsun!»

Diyerek başka bir doktora gitti. Bu doktor da insanların sıhhatini elinde oyuncak yapan, her ne bahasına olursa olsun para kazanmak istiyen bir câni idi.

Bunlar öyle insanlardı ki; ellerine düşen zavallıların paralarını almak için, bile bile sıhhatlerini bozarlar ve bunları kâh iyi ederek, kâh fenalaştırarak sağımlı bir inek gibi kapılarına bağlarlar. Bunlar öyle insanlardır ki, şifası ellerinde olan hastalıkları uzatırlar, zayıflara ölüm korkusu verirler ki, ken-

dilerinden uzağa giderek ticaretlerine zarar vermesinler. Bunlar öyle mahlûklardır ki, ellerindeki ilmi, insanların ıstıraplarını azaltmak değil, onların ellerindeki beş on kuruşu çalmak, gasbetmek için kullanırlardı.

İşte **Damon** da, Doktor **Digestivus** denilen bu doktoru ziyaret etti ve ertesi günü evlerine geleceğine dâir söz aldı. Ve hakikaten de doktor ertesi gün geldi. Küçük **Philipp**'in Puls'unu muayene etti, alnını yokladı, iştahının nasıl olduğunu, uykusunun rahat olup olmadığını sordu. Ve söz arasında, çocuğun birkaç gece evvel biraz rahatsız uyuduğunu ve kendisini sıkıntı ile oradan oraya attığını duyunca, başını salladı ve düşünceli bir tavır takındı.

Anne **Damon** merakla:

«– Allah aşkına söyleyiniz doktor; ne var? Neden söylemiyorsunuz? Aman Yarabbim! diye haykırdı.»

«– Bayağı ehemmiyetli birşey.»

«– Ne gibi?»

«– Çocuğun bütün gidişatı normal değil. Hiçbir uzvu tamam çalışmıyor. Bunu ne şekilde düzeltmek lâzım geldiğini düşünüyorum.»

«– Aman doktorcuğum. Acı bana. Elinizden ne gelirse yapınız. Bir lira bile isteseniz vermeğe hazırım.»

«– Tabiî ve sıhhatli görünen çocuklar umûmiyetle tehlikeli vaziyette olanlardır. Bilmez misiniz, kırmızı renkli elmalar daima kurtyeniklidir. Zayıf bir çocuğu, bir tane sağlam görünen çocuğa değişmem. Ne vakitten beridir çocuğu doktora göstermediniz?»

«– Bir sene kadar oluyor. Kocacığım, çocukları sıhhatli bulundukları ve kati lüzum olmadıkça doktora götürmenin doğru olmadıklarını ve bilhassa şunun bunun tavsiye ettiği ilâçları vermenin iyi olmadığını söylerdi.»

«– Merhum kocanızın bir hesap işinde belki aklı çok

şeylere ererdi. Fakat ilâçlardan hiç anlamıyormuş.»

«– Aman doktor... Ne söylerseniz hemen yapacağım.»

«– Görüyorum ki, çocuğunuzda birbiriyle karışmış bir kaç hastalık birden var. Biz buna doktorca «Morbum mixtum» deriz.»

Doktor o kadar çok hastalık, o kadar çok garip isim, o kadar çok akıl ermez şeyler söyledi ki, kadın çocuğunu derhâl bu nâzik(!?) doktorun eline teslim etti.

Bütün çocuklara gıda temin eden, vücudun teşekkülünde en ziyade faydalı olan vitaminleri veren meyva ve sebzelerden çocuk tamamiyle mahrum edildi. Zavallı yavrucak iki tane kiraz yemek istese evvelâ doktorun müsaadesini almak lâzımdı. Yediği ve içtiği hep ilâç, hep ilâç idi. Yanaklarındaki kırmızılık kayboldu. Vücûdundaki zindelik, bacaklarındaki kudret gitti ve hiç iştahı kalmadı.

Bu tedâvi böylece üç sene sürdü ve nihayet zavallı çocuğun hali «Allah'ın da merhametini celbetti ve biçareyi bu işkenceden kurtardı.»

Yanlış anlaşılmasın. Maksadımız doktorlar böyledir demek değil. Evvelce de söylediğimiz gibi hâdiseleri komik taraflarından görmektir.

Yanlış düşünmeyiniz. Çocuklarınızı kat'iyen doktora götürmeyiniz demiyoruz.

Onlara kat'iyen ilâç vermeyiniz demiyoruz.

Anlatmak istediğimiz şeyin ne olduğu gâyet âşikardır.

Bu hâdiseler çevremizde görüp kaydettiklerimizdi. Muhakkak sizin bildiğiniz daha çarpıcı misaller de vardır. Belki bu satırları okurken aklınıza gelmiştir. Siz de onları başkalarına anlatın. Anlatın ki; ibret alınsın ve sizden öncekilerin düştüğü hatalara tekrar düşülmesin.

Sağlıklı ve ahlâklı nesiller yetişsin, istikbâl de dâima bugünden daha güzel olsun!..

DEĞERLİ OKUYUCU!..

ESKİ BİR ALMAN TERBİYECİSİ OLAN **DR. SALZMANN**'IN YAZDIĞI ŞU HACİM İTİBARİYLE KÜÇÜK KİTAP, HER ANA BABANIN MUTLAKA OKUMASI LÂZIM GELEN ÇOK EHEMMİYETLİ BİR ESERDİR. HAYATTAN ALINMIŞ HAKİKİ HİKÂYELERLE BİR ÇOCUĞU DOĞRU YÖNLENDİRMENİN BÜTÜN KAANUN VE KAİDELERİNİ BİR ARAYA TOPLAMIŞ OLAN YAZAR, OKUYUCUNUN MERAKINI TAHRİK EDEN DİKKAT ÇEKİCİ BİR ÜSLÛP KULLANMIŞTIR. MESELÂ BİR ÇOCUĞU BİLFARZ «YALANCI YAPMAMANIN ÇÂRELERİ» YERİNE «YALANCI YAPMANIN ÇÂRELERİ», «KISKANÇ VEYA BOŞBOĞAZ YAPMAMANIN ÇARELERİ» YERİNE, BÖYLE YAPMANIN ÇARELERİ GİBİ.

ÇOCUK TERBİYESİNDE EMSALSİZ DEĞERİ OLAN VE ARTIK KLÂSİKLER ARASINA GİRMİŞ BULUNAN BÖYLE BİR ESERİ MUHTEREM OKUYUCULARIMIZA SUNMAK, BİZİM İÇİN MÜSTESNA BİR MAZHARİYETTİR.